

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

CHEN LIANSHAN

ÇİN MITOLOJİSİ

Efsanelerin Kökeni

CHEN LIANSHAN

ÇİN
MITOLOJİSİ
Efsanelerin Kökeni

Kaynak Yayınları No: 781
Yayıncı Sertifika No: 14071
ISBN: 978-975-343-933-6

1. Basım: Nisan 2015

Çeviride Esas Alınan Eser

Chinese Myths & Legends, Legends of the Universe, Deities and Heroes,
Translated by Zhang Fengru & Chen Lianshan,
China Intercontinental Press, Ocak 2010.

Genel Yayın Yönetmeni

Sadık Usta

Editör

Arif Bingöl

Redaktör

Gökçe Şenoğlu

Sayfa Tasarım

Güler Kızılelma

Kapak Uygulama

Nihal Sevim

Baskı ve Cilt

İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No: 8
34196 Yenibosna/İstanbul Tel: 0212 496 11 11
Matbaa Sertifika No: 10614

© Bu kitabın yayın hakları Analiz Bas. Yay. Tas. Gıda Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.nindir.
Eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen
alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM GIDA TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Galatasaray Meşrutiyet Caddesi Kardeşler Han No: 6/3
Beyoğlu 34430 İstanbul
www.kaynakyayinlari.com • iletisim@kaynakyayinlari.com
Tel: 0212 252 21 56-99 Faks: 0212 249 28 92

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

CHEN LIANSHAN, Luoyang'da büyüdü. Asıl memleketi Henan, Ruyang'dır. Pekin Üniversitesi'nde edebiyat doktorası yaptı. Halen Pekin Üniversitesi Çin Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde doçent ve Halk Edebiyatı Araştırma ve Eğitim Dalı Müdürü, Çin Halkbilimi Topluluğu yönetim kurulu üyesidir. Yıllarca süren Çin halk edebiyatı ve folklor eğitim ve araştırmaları eski Çin mitolojisi üzerinde yoğunlaşmıştır. Doktora tezi *Şan Hai Jing Üzerine*'dir. Yayınları: *Yapısal Mitoloji-Claude Levi-Strauss ve Mitolojik Sorunlar* (1999), *Oyunlar* (2000), *Ejderha Tekne Festivali Üzerine* (2008).

CHEN LIANSHAN

ÇİN
MİTOLOJİSİ
Efsanelerin Kökeni

Çevirmen
Hasan Bögün

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 13

EVRENİN KÖKENİ /17

Kaos / 19

Dünyanın Başlangıcı / 19

İNSANIN KÖKENİ / 23

Nüva İmgesi / 25

İnsanoğlunun Yaratılışı / 26

Nüva Gökyüzünü Onarıyor / 28

Nüva ve Evlilik / 30

Nüva'nın Sonu / 33

EVREN EFSANESİ / 35

Gökyüzü ve Evren / 37

10 Güneş ve 12 Ay / 40

Kunlun Dağı, İlahların Yeryüzündeki Kenti / 41

Denizdeki İlahlar Dünyası / 45

Hayaletlerin Başkenti ve Taodu Dağı / 47

DOĞU GÖK TANRISI FUŞİ / 51

Fuşi'nin Doğumu / 53

Fuşi ve Nüva: İnsanın Yaratıcısı ve Evlilik Tanrıçası / 54

Fuşi'nin Kültür Uygarlığı / 58

Fuşi ve Doğu Gök Tanrı / 62

GÜNEY GÖK TANRISI YANDI / 63

İmparator Yandi'nin Katkısı / 65

İmparator Yandi'nin Sonraki Kuşakları / 66

İmparator Yandi Çağında Kaos / 70

ORTA GÖK TANRISI İMPARATOR HUANGDI / 73

İmparator Huangdi'nin Doğumu / 75

İmparator Huangdi ile İmparator Yandi Arasında Savaş / 75

İmparator Huangdi'nin Çiyou ile Savaşı / 76

Şingtian'ın Taht Mücadelesi / 83

Orta Tanrı Huangdi'nin Günlük Hayatı / 84

İmparator Huangdi'nin ve Adamlarının Katkıları / 87

BATI GÖK TANRISI ŞAOHAO VE KUZEY GÖK TANRISI CUENŞÜ / 93

Çin Efsanelerinde Şaohao / 95

Cuenşü'nün Doğuşu / 99

Gök ile Yer Arasındaki Bağlantının Kesilmesi / 100

Cuenşü ile Gongon Arasındaki Savaş / 102

Mengşuangşi Kabilesinin Kökleri / 104

Cuenşü'nün Sonu / 104

Cuenşü'nün Çocukları / 106

İMPARATOR DİKU ÇAĞININ EFSANELERİ / 107

Diku ve Beş Karısı / 109

Ebo ile Şiçen Arasında Çatışma / 112

Ebo Ateşi Çalar / 112

Diku'nun Kızları / 115

YAO ÇAĞI EFSANELERİ VE DESTANLARI / 119

Yao'nun Doğuşu / 121

Yao'nun Yönetiminde Mucizeler / 121

Yargıç Gaoyao Mucizesi / 124

Gökteki Güneşler ve Şiddetli Kuraklık / 124

Yi Güneşleri Vurdu / 126

Li ve Luoşen'in Aşkı / 130
Hebo'nun Evliliği Destanı / 132
Çangı Aya Uçuyor / 133
Gun, Kudurmuş Suları Uysallaştırdı / 135
İmparator Yao'nun Ölümü / 138

ŞUN ÇAĞININ EFSANELERİ VE DESTANLARI / 139

Şun'un Doğumu ve Gençliği / 141
Şun Tahta Çıkıyor / 143
Jiuyi Dağı'na Gömüldü / 145

DAYU ÇAĞININ EFSANELERİ VE DESTANLARI / 147

Dayu'nun Doğumu / 149
Tufanı Dindirme Emirleri / 149
Dayu'nun Evlilik Trajedisi / 152
Bütün Nehirleri Denetim Altına Alma / 154

DİĞER EFSANELER VE DESTANLAR / 157

Kuafu Güneşi Kovalıyor / 159
Yugong Dağları Taşıyor / 161
Sığırtmaç ve Vega (Mavi Yıldız) / 162

EKLER

EK I

Çin Efsaneleri ve Destanlarındaki Ana Karakterler / 169

EK II

Çin Hanedanlarının Kronolojik Tablosu / 175

ÖNSÖZ

Efsaneler ve destanlar, tarih boyunca insanoğlunun manevi hazinesinin önemli bir parçası olmuştur. Bunlar atalarımızın bilgeliğinin ve hayal gücünün ambarıdır. Efsaneler, ilahların ve kahramanların öykülerini, evrenin kökenini, Tanrının evreni idare edişini, ilahların bunun için kavga edişini, insan ile ilahlar arasındaki gizemli ilişkiyi, bunların yanında eski kahramanların olağanüstü yiğitlik ve cesaret masallarını anlatır.

Bu öykülere göre Tanrı, insan yaşamının kaynağıdır; insanın varoluşunun anlamı tanrısaldır ve insanın kaderi Tanrı tarafından kararlaştırılır. Mitolojik öyküler, eski manevi hayatın mikro evrenini temsil eden eski inançlara, törelere, felsefe, bilim ve tarih gibi geniş çeşitlilikte alanlara değinir.

Her milletin kendi destanları vardır, Çin'in de öyle. Eski çağlarda üç ana milliyet grubu vardı: Huaşia (Han milliyeti), Dongyi (Doğu Kabileleri) ve Miaoman (Güney Kabileleri). Bunlar binlerce yıl sonra şimdi, çok kültürlü Çin milletini oluşturmuş durumda. Çin mitolojisi, zaman içinde Han masallarını merkez alarak Doğu ve Güney kabilelerinin masallarını özümseyerek evrildi.

Çin'in mitolojik tarihi Yunan tarihinden apayrıdır. Birinci olarak, Tanrılar ve ilahlar çok farklıdır. Yunan mitolojisinde Prometheus, insanı, Tanrı'yı örnek olarak yarattı. Bu nedenle Yunan Tanrıları tamı tamına insana benzer. Eski Yunan Tanrı yontuları, kusursuz insan bedenini gösterir. Apollon yakışıklı bir adam, Aphrodite ise güzel bir kadındır. Oysa Çin mitolojisinde, Apollon gibi geleceği görme yetisi atfedilen Fuşi, insan başlı ve yılan gövdeli olarak gösterilir. Prometheus gibi insanı yarattığı söylenen Nüva da öyle...

İkinci olarak, Yunanlılar ilahların Tanrı'nın geç zaman sürümle-ri olduğuna ve insanın ilah statüsü umamayacağına inanır. Bunun tek istisnası ise öldükten sonra cennetten doğmuş olan ve ilahlaşan Herkül'dür.

Fakat Çin mitolojisinde cennetteki Tanrılar ile yeryüzündeki imparatorlar kolayca yer değiştirebilir. Eski zamanlarda Tanrı'ya işaret eden Çin karakteri "Di" daha sonraları imparatorları işaret etmek için de kullanıldı. Tanrı'ya adanan kurban sunuları, geç zaman imparatorlarına tapınma olarak da yapıldı. Çin mitolojisinde evrenden sorumlu beş tanrı, Fuşi (doğu), Yandi (güney), Şaohao (batı), Cuenşü (kuzey) ve Huangdi'dir (merkez). Efsaneye göre yeryüzünde de beş "Dis" yani eski imparator var: İmparator Huangdi, İmparator Cuenşü, İmparator Diku, İmparator Yao ve İmparator Şun. Bunlar içinde Huangdi ve Cuenşü hem tanrı hem imparatorlardı. Daha da eski zamanlarda Fuşi, Nüva ve Şinon (Yandi) yeryüzü imparatorları olarak görülürdü ve onlara "Üç İmparator" diye saygı gösterilirdi. Dolayısıyla Çin mitolojik masallarındaki ilahlar ile insan arasındaki sınır Yunan mitolojisindeki kadar keskin değildir. Çin tarihinde, öldükten sonra ilah gibi tapınan kahramanlar vardır. Örneğin Üç Krallık Çağı'nın ünlü generali Guan Yu'ya sıradan halk "Canavarları Yenen General", savaşçılar Mars, tüccarlar ise Varlık Tanrısı olarak taparlardı. Yunan destanları ile Kutsal Kitap'tan etkilenmiş olan Batılı okurlar, Çinlilerin neden kahramanlara ve ilahlara tapındığını anlamakta zorlanabilir. Ancak bu gelenek Çin kültürüne kök salmıştır.

*“Gökyüzüne Yakarış Resmi”
Çağdaş ressam Liu Liangcang
“Gökyüzüne Yakarış,” Savaşan
Devletler Dönemi'nden
(MÖ 475-221) Çu Yuan'ın
(MÖ 340-278) uzun bir şiiridir.
Bir hayli eski çağlar
Çin mitolojik öyküsü içerir.*

Çin mitolojisinin öyküleme yapısı da Yunan mitolojisinden çok farklıdır. Örneğin Yunan'da, Olympos'un en tepesinde, evreni yönetmede öbür tanrılara önderlik eden Zeus var. Fakat eski zamanlardaki geniş Çin ülkesi üç büyük kavime bölünmüştü: Han, Doğu Kabileleri ve Güney Kabileleri. Her biri kendi özgün kültürlerini

geliştirdiler. Bu, değişmez bir Tanrısı olan tek ve tam bir ilahlar sisteminin olmadığı anlamına gelmektedir. Ayrıca Çin mitolojisinde Homeros ve Hesiodos gibi şairler de yok. Bu nedenle, öyküler çeşitli klasik kitaplarda dağınık halde bulunur. Dolayısıyla bu da, Çin mitolojisinin görece gevşek bir öyküleme çizgisi olduğu anlamına gelir.

Elinizdeki kitap, okurlara tam bir Çin mitolojisi kavrayışı vermeyi deniyor. Çin efsanelerinin açıklanması, geleneksel Çin ve Batı kültürleri arasındaki farklılıklar temelinde yapılacaktır. Kitabın, okurların bu büyüleyici masalları beğenmesine yardımcı olacağı umulur.

EVRENİN KÖKENİ

Evrenimiz nasıl oluştu? Bu soru, yalnız ilkel insanın kafasını kurcalamadı; çağdaş bilimadamlarını da, insan uygarlığının gelişme düzeyini anlamanın anahtarının, sorunun cevabında yattığı görüşüne getirdi. Eski insanın mantığına göre, nesnelerin kökeni doğalarını belirler. Bu nedenle nesnelerin kökenini keşfetmek, onların doğasını keşfetmektir. Efsanelerde evrenin nasıl oluştuğu sorusuna verilen cevap, evrenin doğasını keşfetmenin anahtarını taşır. İnsanoğlu yalnızca evrenin kökenini anladığı zaman, insan sisteminin sağlam ve güvenilir bir kuruluşu olduğu bilincine ve değerlendirmesine varabilir. Çin mitolojisindeki bu yolculuk, destanlarda yer alan evrenin kökeninden başlıyor.

Kaos

Evren uzayda geniş ve sonsuzdur, zaman içinde daima var olacaktır. İlkel insan evrenin kökenini ararken, her şeyi ilkel varoluşuna kadar götürmeye uğraştı. Kimileri bunun su olduğuna inandı, kimileri hava... Çinliler ilkel varoluşu kaos olarak görür.

Eski Çinliler, evrenin doğumundan önce gökyüzü ile yeryüzü arasında bir ayrım olmadığına inanırdı; ne ışık, ne karanlık, sadece bütün uzayı dolduran kaos vardı.

Savaşan Devletler döneminin (MÖ 369-286) filozofu Cuangzi, kaosun merkez Tanrı olduğunu söyledi. Gözleri, burnu, kulakları, ağzı yoktu. Arkadaşları Güney Denizi Tanrısı Şu ve Kuzey Denizi Tanrısı Hu, yedi deliğini (yani gözler, kulaklar, burun delikleri ve ağız) açmasına yardım etmek istediler ve ettiler. Her gün bir delik açtılar ve yedinci günde yedinci deliği açtıklarında kaos öldü. Kaosun ölümü evrenin doğumuna yol açtı.

Dünyanın Başlangıcı

Çin destanlarında Pengu yaradandır. Onun hakkında iki destan var. Biri gökyüzünün (cennet) ve yeryüzünün yaradılışıdır, öbürü bütün yaratıkların öldükten sonra yeryüzünde yeniden var oluşudur.

Şu Çeng'in Üç Krallık Çağı'nda yazılmış *San Vu Li Ji*'sinde kaosun yumurta biçiminde olduğu söylenir. Zaman içinde giderek Pengu'ya gebe kaldı. Gebelik süresi 18 bin yıl sürdü ve Pengu içerde dev bir gövde oldu. Kaos gövdeyi taşıyamaz olunca iki parçaya, doğanın iki karşıt ilkesi "Yin" ve "Yang"a bölündü. "Yang" yükseldi gökyüzü oldu, "Yin" yeryüzü olmak için aşağı indi. Gökyüzü ile yeryüzü arasında duran Pengu, her gün bir "çang" (3 metreden fazla) büyüdü. O büyürken, her gün gökyüzü bir "çang" yükseldi, yeryüzü bir "çang" genişledi. Günler günleri, yıllar yılları kovaladı ve Pengu, 90 bin "li" (45 bin kilometre) boyunda bir dev oldu, ki bu da gökyüzü ile yeryüzü arasındaki uzaklıktır. Pengu ev-

Üç Krallık'ta (220-265) Vu Devleti'nden (222-280) Şu Ceng tarafından yazılan *San Vu Li Ji* veya *San Vu Li*'nin, Pengu'nun dünyayı yaratmasının en erken yazınsal kaydı olduğuna inanılır.

Bu çağdaş yağlıboya tablo, Pengu'nun gökyüzünü ve yeryüzünü yaratışını gösterir.

renin yaratılışı efsanesinin iki ana hususu vardır: Kaos ve evren yumurta olarak geçer.

Aynı dönemde *San Vu Li Ji* olarak yazılan *Vu Yun Li Nian Ji*, ölümünden sonra Pengu'nun bedeninin başkalaşımını anlatır. Ölünce sol gözü güneş, sağ gözü ay; saç ve sakalı gökyüzü ve ışıldayan yıldızlar; nefesi rüzgâr ve bulutlar; sesi gök gürültüsü; kolları ve bacakları yeryüzünün dört sınırı (eski Çin'de halk gökyüzünün yuvarlak, yeryü-

“Pengu Gökyüzünü ve Yeryüzünü Yaratıyor.” Çağdaş ressam Liang Çide.

bir canavarın kalıntılarından oluşur. Bir Kuzey Avrupa destanı, Tanrı'nın bir buz devini öldürdüğünü, gövdesini dipsiz bir kuyuyu kapatmak için kullandığını, kaslarını toprak, kanını ve terini deniz, kemiklerini dağlar, dişlerini kaya, ince tüylerini ot ve ağaç yaptığını anlatır. Pengu olumlu bir kişilikken, bu masalda buz devisi olumsuz bir kişilik. Dolayısıyla eski Çinliler, bedenindeki asalaklardan oluşan yeryüzündeki en bilge

zünün kare olduğuna inanırdı); dev gövdesi dağlar; kanı nehirler; damarları yeryüzünün damarları ve kasları kırlardaki toprak; derisi ve ince tüyleri çiçek ve bitki oldu. Dişleri ve kemikleri metallere ve kayalara, spermleri ve kemik iliği incilere ve değerli taşlara dönüştü. Teri su olup yağdı ve evrendeki her şeyi ıslattı. Son olarak bedenindeki asalaklar (parazitler) ilkel insan oldu.

Bütün dünyadaki mitolojik masallarda (destanlarda), daima evrendeki her şey bir Tanrı'nın veya

Pengu'nun bronz heykeli, Henan ili Tongbai ilçesindeki Pengu Atalar Tapınağı'nda duruyor. Sanatçı Vu Şianlin.

yaratk insanoğlunun, büyük Tanrı Pengu'dan gelmenin asaletini taşıdığına inanırdı.

Pengu hakkında öyküler Han ve Cuang milliyetlerinde yaygındır. Bugün bile Henan ilinin Tongbai Dağları bölgesinde, eski bir tapınağın bulunduğu Pengu Dağı vardır. Bunun yanında, orta Guangşi Cuang Özerk Bölgesi'nde Pengu Dağları, Laibin, Guiping ve Guigang yörelerinde Pengu mağaraları ve çok sayıda Pengu tapınakları bulunuyor. Buraların yerlileri hâlâ Pengu'ya tapınır ve Pengu destanını kuşaktan kuşağa aktarır.

İNSANIN KÖKENİ

Her ne kadar insanı Pengu'nun yarattığına inanılıyorsa da, yayıldığı zamandan dolayı, bu öykünün Çinlilerdeki etkisi çok güçlü olmamıştır. Çin'de halk, insanoğlunun kökeninden söz ederken daima ilk olarak Nüva'yı düşünür. İnsanoğlunu yaratanın tanrıça Nüva olduğuna ve onun gökyüzünü onardığına da inanırlar.

Nüva İmgesi

Nüva'nın insanın yaratıcısı, insan soyunun koruyucusu ve Evlilik Tanrıçası olduğuna inanılır. Nüva yüksek payeye sahiptir ve ona geniş ölçüde tapınılır. İnsan yüzlü yılan görünümündedir.

Han Hanedanı dönemine ait kimi (MÖ 206-MS 220) oyma taş heykellerinde Nüva, ejderhanın vücudunu andırırçasına, yılan gövdesine ilişik iki bacağa sahiptir. Bu yarı insan yarı hayvan görünümü, eski mitolojide sıkça görülür. Nüva'nın kutsallığını vurgular. Eski Çinliler yılanı, hatta ejderhayı yüceltiyorlardı. Büyük bir tanrıça olduğuna işaret etmek için Nüva'yı yılan veya ejderha gibi tasavvur ediyorlardı.

Ancak uygarlığın gelişimiyle ilkel Nüva görünümüne evrildi. Ming (1368-1644) ve Çin (1644-1911) hanedanlarından sonra Nüva, resimlerde yalnızca bir kadın olarak görünür.

Nüva'nın resmi Ming Hanedanı (1368-1644) döneminden Jiang Yinghao'nun Şan Hai Jing-Geniş Batı'sından alındı. Bu insan başlı yılan gövdeli imge, destanlarda insanlığı yaratan büyük tanrıça olarak değerlendirilir.

İnsanoğlunun Yaratılışı

Ge Hong, Doğu Jin Hanedanı döneminde (317-420) yazılmış kitabı *Bao Pu Zi*'de, Nüva'nın yeryüzüne doğduğunu söyler. Yeryüzünün doğası bakımından "yin"e ait olduğuna inanıldığı için Nüva tanrıça olarak görülür.

Doğu Jin Hanedanı'nın (317-420) ünlü Taocu bilgesi Ge Hong (284-364) tarafından yazılan *Bao Pu Zi*, Taocu tanrılar düzeninin teorik sistemini kurdu. Kitap ilahlar ve hayaletler hakkında çok sayıda öykü içerir.

Doğu Han döneminden (25-220) Ying Şao tarafından yazılan *Feng Su Tong Yi*'de çok sayıda mitolojik öykü, destan ve yazarın açıklamaları bulunur. Çinlilerin eski göreneklerini, ataların hayaletlere ve tanrılara tapınmalarını inceleyen önemli bir metindir.

Doğu Han'dan (25-220) Ying Şao, *Edebiyat ve Törelere Üzerine Notlar*'ında, gökyüzü (cennet) ve yeryüzü ilk ayrıldıklarında insanoğlu yoktu der. Nüva bir miktar sarı toprak aldı, suyla kardı ve bir hamur yığını yaptı. Becerikli ellerle kil heykelcikler yaptı ve onlara hayat verdi. Nüva bir miktar heykelcik yapınca yorgun düştü. O yüzden hamuru sulandırıp balçığa dönüştürdü; içine bir parça ip daldırdı ve sonra ipi çekip salladı. Balçık damlaları hemencecik kadın ve erkek oldular. Başta dikkatlice yapılan heykelcikler zengin ve asil insanlar, balçık damlalarından oluşanlar yoksul ve sıradan insanlar oldu.

İnsanın topraktan yaratılışı, dünyanın her yerinde destanlarda bulunabilir. Yunan mitolojisinde Prometheus insanları nehir kenarında topraktan yarattı. Onları suya yansıyan görüntüsü örneğinde biçimlendirdi. Bu, insanları tanrılar gibi görünürlü yaptı. Fakat Çinliler, belki gerçek hayatta bebeği kadının doğurmasından dolayı insanları tanrıçanın yarattığı inancına daha eğilimlidir.

*"Tanrıça Nüva"
Liang Çide.*

Nüva Gökyüzünü Onarıyor

Evrenin kuruluşunun başında, insan hayatı sürekli çöküş tehdidi altındaydı. İnsan ırkının büyük anası Nüva, evreni yeniden düzenlemek zorundaydı.

Huai Nan Zi, başlangıç döneminde Batı Han'a (MÖ 206-MS 25) hizmet eden Huainan Liu An Kralı (MÖ 179-121) tarafından yazılmıştır. Yazınsal bakımdan Taocu düşüncenin yol gösterdiği kitap, kimi mitolojik bilgiye ek olarak, çeşitli düşünce okullarının doktrinlerini ve onların taraftarlarının yorumlarını içerir.

Liu An ve diğerleri tarafından Batı Han döneminde (MÖ 206-MS 24) yayımlanan *Huai Nan Zi* kitabı, çok eski zamanlarda yeryüzünün dört sınırının yıkıldığını, sayısız vadiye yığılan çok miktarda toprağın yüz milyonlarca yaratığın yaşamasını olanaksız duruma getirdiğini belirtir. Gökyüzü, koskoca kara bir delik bırakarak parçalandı ve düştü. Ormanlar, evreni aydınlatarak ve kızıla çevirerek yanıp kül oldu. Yeryüzündeki çatlaklardan kara su fışkırırken çökmüş gökyüzündeki kara delikten yağmur boşaldı, azgın selin iki biçimi toprağı kırbaçladı. Kana susamış hayvanlar insanoğluna saldırdı. Azgın kara kuşlar yükseklerden dalış yaptı, keskin pençeleriyle yaşlılara ve gençlere saldırdı. İnsanlık soyu tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Bu zor zamanda Nüva beş renkli taş (eski zamanlarda Çinliler beş ana renk olduğunu düşünürdü; mavi, sarı, kırmızı, beyaz ve siyah) getirdi; onları eritti ve rengarenk magmayı gökyüzündeki kara deliği onarmakta kullandı. Böylece fırtınayı durdurdu. Nüva gökyüzünü renkli magmayla onardığından beri, hâlâ gökte renkli bulutlar görürüz. Nüva sonra yeryüzünü de onardı. Dev bir kaplumbağaya yakaladı ve dört bacağını, hasar görmüş dört kutba destek olsunlar diye kestti. Ot yığınları topladı, onları yaktı ve küllerini azgın sellere serpti. Küller suyun içinde kalınlaşınca, sonunda seller durdu. Onun özenli

çabalarıyla, geniş topraklar yeniden göründü. Nüva sonunda insanoğlunu tehdit eden kara ejderhayı öldürdü. Kara ejderha ölünce bütün öbür hayvanlar korktu ve herhangi bir kötülük yapmaya cesaret edemedi. İnsanoğlu, Nüva'nın koruyuculuğu altında bir kez daha mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmeye başladı.

Eski Çinliler, şanlı kahramanlıkları için uzun bir dönem Nüva'ya tapındı. Song Hanedanı'ndan (MS 960-1296) önce, her yıl ay takviminin birinci ayının 23'ünde insanlar Nüva'ya tapınırdı. Gün "Tiançuan Bayramı" olarak kutlanırdı ve anlamı göğün parçalanması bayramıydı, Nüva'nın gökyüzünü onardığı güne işaret ediyordu. İnsanlar o gün çok miktarda gözleme yapar ve onları, gökyüzünü onarmayı taklit edercesine tavana yayar. Şimdi bile Çin'in kimi bölgelerinde, insanlar yağmur mevsiminde Nüva'nın resmini saplı süpürgeye bağlar ve sallar. Bunun yağışı durduracağına inanırlar.

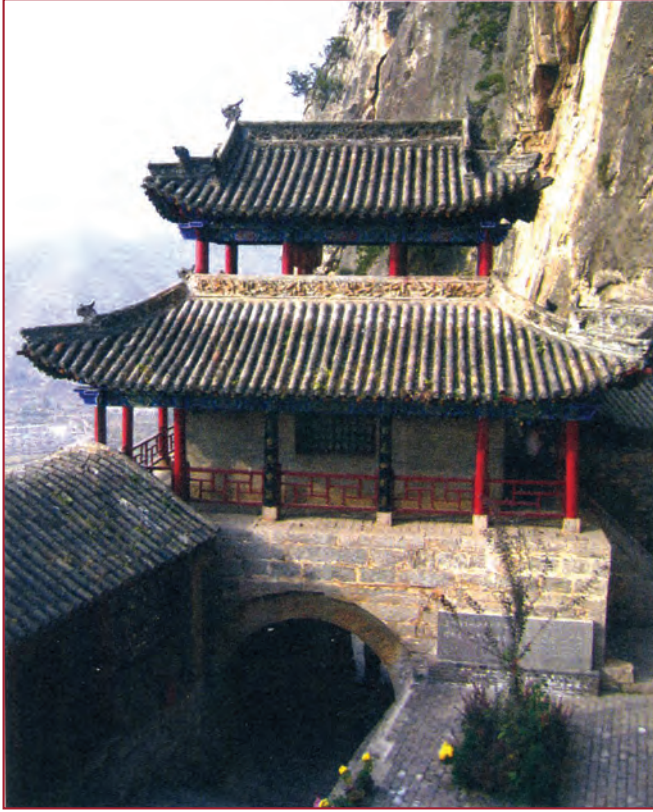
*"Tanrıça Nüva Gökyüzünü Onarıyor"
Fu Tiançou. Yontu, Guangdong İli,
Şencen'deki Binhai Meydanı'nda.*

16 Eylül 2007'de Hebei İli Şeşian ilçesi Gökyüzünü Onarma Meydanı'nda "Nüva Halk Anma Töreni" yapıldı. Törene her kesimden iki bin kişi katıldı.

Nüva ve Evlilik

Nüva insanoğlunu yarattı, onları mutlu ve huzurlu hayatın yoluna sokan düzenlemeler yaptı. Fakat tek başına ömür sürmenin sınırlamalar koyduğunu biliyordu. İnsan ırkının sonsuza kadar sürmesi için evliliği yarattı. Çoğalabilmeleri için erkek ve kadının evlenmelerine izin verdi. Bu başarıyı kutlamak için müzik aleti "Şeng"i yarattı. Bu sözcük doğum yapmak anlamına da gelir. Şeng, 13 boru tutturulmuş su kabağından yapıldı. Üflendiği zaman kulağa hoş gelen bir ses çıkarırdı. O yüzden eski Çinliler Nüva'ya "Gaomei" yani Evlilik Tanrıçası olarak da saygı gösterirlerdi ve hatta onun onuruna gör-

Şeşian ilçesi, Gökyüzünü Onarma Meydanı'nda Çan ve Davul Kulesi.

kemli bir tapınak bile inşa etmişlerdi. İnsanlar, özellikle gençler her yıl baharda Gaomei Konağında toplanıp bir şenlik düzenlerler ve kendilerine bir sevgili bulurlardı. Çocuksuz evli çiftler de çocukları olsun diye Nüva'ya dua ederlerdi.

*Şeşian ilçesi,
Gökyüzünü Onarma Meydanı'nda
"Nüva"*

Nüva'nın Sonu

Çin klasiklerinde Nüva'nın sonuna ilişkin iki öykü var. Bahar ve kış arasında savaşılan devletler döneminde derlenen *Şan Hai Jing*, Nüva'nın karnının "Nüva'nın Bağirsacı" denilen 10 büyük Tanrı haline geldiğini belirtir. Büyük tanrılar yabani (vahşi, ürkütücü) geniş topraklarda yaşardı. Ancak *Huai Nan Zi* başlıklı bir başka kitap, Nüva'nın gökyüzünü onardıktan sonra Gök Tanrısına bilgi vermek için Yinglong'un sürdüğü iki tekerlekli arabayla göğün en üstüne çıktığını ve sonsuza kadar orada yaşadığını belirtir.

Çing Hanedanı'ndan (1644-1911) Vang Fu'nun *Şan Hai Jing-Geniş Batı'sından "Nüva'nın Bağirsakları."*

Şan Hai Jing, Bahar Kış Savaşan Devletler Dönemi'ni başarıyla aktaran en eski kitaplardan biridir. Yazarı bilinmiyor. Uzak dönemlerin efsane öykülerini ve destanlarını içerir.

EVREN EFSANESİ

Evren eski zamanlardaki var oluşuyla bugün gördüğümüzden çok farklıydı. Büyük bir tanrılar ve tanrıçalar sahnesiydi.

Gökyüzü ve Yeryüzü

Nüva'nın evreni onarmasıyla düzen yeniden kuruldu, gökyüzü ve yeryüzü bir kez daha barışçıl oldu.

Geniş toprağın dört yanını uçsuz bucaksız mavi deniz yani Doğu Denizi, Batı Denizi, Güney Denizi ve Kuzey Denizi çevreler. Dörtgen toprak denizin ortasında yer alır. Yeryüzünün dört sınırı, Nüva tarafından konulan kaplumbağa bacaklarıyla sağlamca desteklenmiştir. Bu, yeryüzüne istikrar ve barış getirdi.

Toprak dokuz parçaya bölünmüş, sınırsız yuvarlak gökle kaplıdır. Göğün her parçasının kendi adı vardır: Ortada Juntian Göğü, doğuda Cangtian Göğü, kuzeydoğuda Biantian Göğü, kuzeyde Şuantian Göğü, kuzeybatıda Youtian Göğü, batıda Haotian Göğü, güneybatıda Cutian Göğü, güneyde Yantian Göğü ve güneydoğuda Yangtian Göğü. Toplam 9.900 köşesi bulunan ve kalın olan göğün dokuz katmanı var. En üst katmanına "göğün dokuzuncu katı" adı veriliyor. Burası Nüva'nın Gök Tannısı'yla buluştuğu yer.

Gökyüzü ile yeryüzünü bağlayan çok sayıda kanal var. Örneğin sekiz gök direği, dört köşe ve epeyce gök merdiveni bulunuyor.

Yeryüzünde göğe kule gibi yükselen ve gök direkleri olarak görülen sekiz dağ var. Bu öykülerle ilgili kitaplar zaman içinde kaybolmuş. Şimdi sadece sekiz direkten ikisinin ismini biliyoruz: İkisi de Kuzeydoğu Çin'de olan Bucou Dağı ve Kunlun Dağı. Ancak, tanrıların ve tanrıçaların ikamet yeri olarak görüldükleri için bu dağların hiçbirine tırmanan olmamış.

Dört köşe ya da dört boyut, kuzeydoğuda Baode Köşesi, güney-

doğuda Çangyang Köşesi, güneybatıda Beiyang Köşesi ve kuzeybatıda Titong Köşesi'dir. Bu köşelerin her birine aslı büyük bir halat gökyüzünün ve yeryüzünün dengesini korur.

Gök merdivenleri yeryüzü ile gökyüzü arasındaki kanallar olduğu için hem gökyüzünün ilahları hem de ölümlü dünyanın büyücüleri merdivenler aracılığıyla gökyüzü ile yeryüzü arasında yolculuk yapabilir. Ana gökyüzü merdiveni Jianmu adlı dev bir ağaçtır. Gökyüzünün ilahları ile yeryüzünün büyücüleri, Dengbao ve Lingşan dağlarını kullanarak da gök ile yer arasında gidip gelebilir.

Jianmu ağacı, yeryüzünün ve aynı zamanda gökyüzünün de merkezi olan Duguang'dadır. Duguang, çeşitli bitkilerin kendiliğinden yetiştiği yeryüzündeki cennettir. Şanslı Anka kuşlarının, ötücü kuşların ve de çeşitli hayvanların bulunduğu yerdir. Jianmu ağacını

Çing Hanedanı'ndan Vang Fu'nun Şan Hai Jing-Geniş Batı'sına göre Bucou Dağı'nı koruyan iki canavar.

büyük Gök Tanrı Huangdi bizzat dikti. Hiç dalı olmayan ağaç, göğe yükselen yalın, sallanan bir gövdedir. Yaprakları koyu yeşil ve çok ince, çiçekleri siyahtır. Meyvesi sarıdır ve keneotu tohumu gibi kokar. Yeryüzünün ve gökyüzünün merkezinde yetiştiği için öğle vakti güneş üstüne yükseldiğinde gölge vermez. Altında durduğunuzda bağırırsanız yankı olmaz. Tanrılarca merdiven olarak kullanılan kutsal bir ağaçtır.

Dengbao Dağı geniş yabanıl (ürkütücü, vahşi) topraklardadır ve büyücülerin yeryüzü ile gökyüzü arasındaki yolculuklarının özel bir kanalıdır.

Lingşan Dağı, Güney Denizi'nin içinde Kara Su Irmağı ile Yeşil Su Irmağı arasındadır. Lingşan Dağı'nda çeşitli türde şifalı otlar bulunabilir. Aynı zamanda özel türde kırmızı yılanın yurdu olduğu için sıradan insanların dağa yaklaşması olanaksızdı. Ama bu on büyücüyü dağda şifalı otlar toplamaktan, dağı kullanarak gökyüzü ile yeryüzü arasında yolculuk etmekten alıkoymazdı.

Ama tanrıların ve büyücülerin gökyüzü ile yeryüzü arasında sık yolculukları, destanlarda ayrıntıları anlatılan pek çok felakete yol açar. Gök Tanrısı, gökyüzünün ve yeryüzünün düzenini korumak için merdivenleri yıktı ve böylece ilahlar ile insanoğlu arasındaki değiş-tokuşa son verdi.

Gök merdivenlerine ilişkin mitolojik masallar dünyada yaygındır. İnsanoğlunun sınırlamaları aşma, daimi yaşam ve sonsuz mutluluğun tadını çıkarma umudunu anlatırlar. Batı mitolojisindeki en ünlü gök merdiveni, Kutsal Kitap'ta anlatılan Babil Kulesi'dir. Kutsal Kitap der ki, Nuh'un ardılı kuşaklar, göğe ulaşabilecekleri yüksek bir kule inşa etmeyi planladı. Tanrı, kule inşa edilirse insanlar üzerindeki denetimini kaybedeceğinden korktu. Çok sayıda dille onları şaşırtmayı denedi. Bu da insanlar arasındaki iletişimi ve işbirliğini bozdu, Babil Kulesi'nin yapımı başarısız oldu.

10 Güneş ve 12 Ay

Eski insanlar gök cisimlerine özel ilgi gösterirdi. Onları ışığın ve yaşamın kaynağı olarak görürlerdi. Güneş, ay ve yıldızlar üzerine bir hayli destan var. Yin ve Şang milliyetlerine ait 3-4 bin yıl öncesinin bir destanı şöyle diyor: Jundi, Şihe, Çangşi ve Ehuang adlı üç karısı olan bir Tanrı'dır. Şihe güneşlerin, Çangşi ayların anasıdır.

Doğu Denizi'nin dışında Ganşui'de yaşayan Şihe 10 güneş doğurur. Oğullarını çok sever ve her gün onları Ganyuan'da yıkar. Bu oğullarının yüzünü sağlıklı parlattır. Oğlanların bedenleri ateş gibi aşırı sıcaktı. Banyo yaptıkları sırada Ganyuan'daki su kaynar, ortalığa ve göğe buhar yükselirdi. O yüzden bu nehir vadisine sıcak su vadisi de deniliyordu. Güneşler, banyodan sonra nehir kenarındaki dev bir dut ağacında dinlenirdi. Ağaç 300 "li" (15 kilometre) yükseklikteydi, güneşler hardal tohumları kadar kalırdı.

Tanrı Jundi'nin bu oğulları dönüşümlü görev yaparlardı. Sabah, görevli güneş üç pençeli kargasına biner, doğudan batıya göğün bütün kubbesi boyunca uçardı. Karanlıkta batı topraklarındaki Yugu'da dinlenirdi. Sonra annesine döner ve yine banyo yapardı.

Üç pençeli kargaya binen güneş öyküsü görece ilkelidir. Masal, Han Hanedanı zamanında değişti. *Huai Nan Zi* der ki; anne Şihe, oğlunun gökteki yolculuğunda altı ejderhanın çektiği bir araba sürer. Bu masal, Yunan mitolojisindeki Phoebus Apollo'nun her gün güneş arabasını sürmesi masalına benzer. İki tekerlekli araba, ağızlarından alev saçan dört güçlü at tarafından çekilir.

Güneş hakkındaki masal ile ay hakkındaki masal karşılaştırması eksiktir. Yalnızca Çangşi'nin 12 ay doğurduğunu, batıdaki geniş yabanıl topraklarda yaşadığını ve oğulları olan ayları her gün yıkadığını biliyoruz.

Çing Hanedanı'ndan Vang Fu'nun Şan Hai Jing-Geniş Batı'sından "Şihe Güneşlerini Yıkıyor"
Çin mitolojisinde Şihe gökyüzünde İmparator Jun'un karısı ve 10 güneşin annesiydi.

Çing Hanedanı'ndan Vang Fu'nun Şan Hai Jing-Geniş Batı'sından "Çangşi Aylarını Yıkıyor"
Çangşi de gökyüzünde İmparator Jun'un karısıydı ve 12 ayın annesiydi.

Kunlun Dağı, İlahların Yeryüzündeki Kenti

Çoğunlukla ilahlar gökyüzünde, insanlar yeryüzünde yaşar. Fakat ilahların yeryüzünde de bir yeri var. Orası, Yunan mitolojisindeki Olimpos gibi bir yer olan Kunlun Dağı'dır.

Şan Hai Jing* Kunlun Dağı'nın tanrıların ikamet ettiği geniş kuzeybatıda bulunduğunu söyler. Çevresi 800 "li" yüksekliği 8 bin "çang" olan dağ, aynı zamanda sekiz gök kutbundan biridir. Tepesinde, tanrılara ait sarayın üzerinde durduğu sekiz açılı dev bir kaya var. Beş sur ve kale hendeği, 12 saray bulunur. Baş Tanrı ile beş yönün yani doğunun, batının, güneyin, kuzeyin ve merkezin bütün tanrıları

* Çin mitolojisinin birçoklarına göre en kapsamlı eseri ve kayıdır. MÖ 3. yüzyıl ile MS 2. yüzyıl aralığında bir zamanda ortaya çıktığı düşünülen eser, Antik Çin kültüründeki mitlerden, büyüculük ve din anlayışından söz etmesinin yanı sıra coğrafyadan tıbbı kadar farklı alanlarda da içerik barındırır. Bazı mitik figürler diğer kaynaklarda bulunamazken, Şan Hai Jing'de kendilerine yer bulurlar ve birden fazla sürümü olan birçok anlatının birkaç sürümüne eserde yer verilmiştir. Qin Hanedanlığı öncesi Çin kültürünü konu alan ve bu konun çağdaş araştırmalarında önemli bir kaynak olan eser 18 bölümden oluşmuştur ve yaklaşık olarak 31.000 sözcük barındırmaktadır. (Y.N.)

sarayda yaşar. Sarayın her yanında "kaiming" (kültürlü) hayvanlarca korunan dokuz kapı var. Ayrıca her biri dört tarafı yeşim (yeşil renkte değerli bir taş) kaplı parmaklıklarla çevrili dokuz sahanlık var.

Kunlun Dağı'nda bol miktarda egzotik çiçekler ve nadir otlar bulunur. Ağaçsı tahlın, bir tür ağaçsı pirincin boyu dört "çang"dır ve gövdesi o kadar kalındır ki, en az beş kişi el ele tutuşarak çevreleyebilir. Ağaçsı tahlın doğusunda şatang ve langgan ağaçları var. Şatang ağacının meyvesinin tadı erik gibidir ve derler ki insan meyveyi yerse deniz üzerinde boydan boya uçabilir. Langgan ağacının meyvesi aslında çok değerli inci ve yeşim taneleridir ve özel olarak Kunlun Dağı'ndaki Anka kuşları içindir. Üç gözlü ve altı kollu olan Tanrı Lizhu, langgan ağacının yanında yaşar, gece gündüz meyveleri korur. Ağaçsı tahlın güneyine, zehirli bir yılan ve bir tufan ejderhası tarafından korunan kızıl jiang ağacı düşer. Ağaçsı tahlın kuzeyinde, göz alıcı rengârenk yeşim taneleriyle en güzel venyu ağacı yükselir. Dağın her yerinde lezzetli et, özellikle "şi" eti bulunabilir. "Şi" kol ve bacak gibi organları ve kemikleri olmayan bir hayvandır. Eti taze ve lezzetlidir. Tuhaf olan şey, hayvan kendi kendini yeniden üretebilir. Bir parçasını yerseniz o parça hemen yeniden oluşur, hiçbir zaman onu bitiremezsiniz.

Dağdaki en çekici görünümlü iki yer, Tanrı'nın imparatoriçesinin konutu Yaoçi ile güzel çiçeklerle ve otlarla çevrili, berrak tatlı sulu Liqan Çeşmesi'dir.

Ancak bu görkemli dağa insanoğlu erişemez. Bekçiliğini yarı insan yarı hayvan Tanrı Luvu yapar. Luvu'nun kafası insan, gövdesi kaplandır ve dokuz kuyruğu vardır. İnsanoğlunu yemeye düşkün, dört boynuzlu Tulü emrindedir. Çinyuan kuşu da zehirli gagasıyla insanlara saldırmaktan hoşlanır. Bunlardan başka, birisinin Kunlun Dağı'na gitmesini önleyen iki engel vardır. İlki dağı çevreleyen uçurum Ruosu'dur. Çok derindir, derinliği 240 "çang"dır. En hafif tüy parçası bile dibine düşer. İkincisi, Ruosu Irmağı'nın dışındaki Yanhua Dağı isimli yanardağ silsilesidir. Bir taşı bile fırlatılırsa eritmeye yeter.

Batı Ana Tanrıça'nın portresi
Resim Çing Hanedanı döneminden

Batı Ana Tanrıça'nın portresi. Han Hanedanı döneminden, tuğlaya oyulmuş. Şandong ilindeki Songşan Dağı'nda günyüzüne çıkarıldı.

Yalnızca, içlerinde Büyücü Peng, Büyücü Di, Büyücü Yang, Büyücü Lü, Büyücü Fan ve Büyücü Şiang'ın bulunduğu ünlü büyücüler, Gök Tanrısı'nın izniyle Kunlun'a girebilir. Yine de bir istisna var. Kahraman Yi'ye, kahramanca eylemi yani güneşleri vurması nedeniyle, Batı Tanrısı'nın İmparatoriçesi Dovager tarafında Kunlun'a gitme izni verildi. Kahraman Yi, İmparatoriçe Dovager'in verdiği hayat iksirini içtikten sonra ölümsüz oldu.

Huai Nan Zi şöyle der: Kunlun'un doruğundaki tepeye Soğuk Rüzgâr Dağı denir. Her kim ona çıkarsa sonsuza kadar yaşar. Onu geçen ve Şuanpu'ya kadar giden biri rüzgâra ve yağmura emredebilir. Daha yukarıda Tanrı Sarayı'na ulaşırsa ilah olur. Fakat bu sıradan insanlara göre iş değil.

Denizdeki İlahlar Dünyası

Çin mitolojisinde anakara denizle çevrilidir. Eski Çinliler Doğu Denizi'ne özel ilgi gösterirdi. Çünkü ona yakındılar ve ayrıca Çin nehirlerinin çoğu Doğu Denizi'ne akar.

Çinliler dünyanın doğusunda deniz, onun da doğusunda Guışu (dönen kalıntılar) isimli büyük bir yarık olduğuna inanırdı. Çin yurdundaki nehirler batıdan doğuya akar. Ünlü “Pınar suyu olan bir nehir doğuya gürül gürül akar” mısrası, suyun akış yönünü anlatır. Peki, bundaki hikmet ne? Binlerce nehir gece gündüz denize akar ama deniz yükselmez. Buyurun eski Çinlilerden bir açıklama: Su Guışu'ya akınca kaybolur. Deniz suyunun aynı düzeyde kalmasının nedeni budur.

Japon Edo Dönemi'nde (1603-1867) yayımlanmış Korkunç Kuşlar ve Canavarlar Resimleri'nde Canavar Luvu. Resimde Luvu'ya yanlışlıkla “Şen Lu” denilmiştir.

Lie Zi, yaklaşık olarak Vei (220-265) ve Jin (265-420) dönemleri boyunca yayımlandı. Var olan baskılarından önemli bir Taocu klasik olduğu anlaşılıyor. Dönemin Taocu düşünürü Lie Yukou tarafından yazıldığı söyleniyor. Çok sayıda hayvan masalı, halk masalı, efsane ve destan içeriyor.

Yaklaşık olarak Vei (220-265) ve Jin (265-420) dönemlerinde yaşamış olan *Lie Zi* der ki, Doğu Denizi'nde beş yüzen göksel dağ var: Daiyu, Yuançiao, Fanghu, Yingcou ve Penglai. Her biri birbirinden 70 bin "li" uzaklıkta, 30 bin "li" yüksekliktedir ve tepede 90 bin "li" düzlük uzanır. Bu dağlardaki saraylar altından yapılmıştır. Saraylarda yaşayanlar ölümsüzdürler, uçarak kolayca birbirlerini ziyaret edebilmelerini sağlayan kanatlara sahiptirler. Lezzetli meyveler taşıyan inci ağacı ve yeşim ağacı ormanları var. Her kim onları yerse sonsuza kadar yaşar. Hayvanlar ve kuşlar bembeyazdır ve tek bir toz zerresiyle lekelenmiş değildir.

Sorun şu ki, beş göksel dağ, deniz suyu içinde yüzdükleri için dengeli değildir. Ne zaman güçlü bir rüzgâr çıksa sallanırlar. Mekânı nasıl dengeli duruma getireceklerini bilemeyen ölümsüzler, yardım için Merkez Tanrı Huangdi'ye başvurdular. Tanrı, Deniz Tanrısı Yuçiang'a sorunu çözmesini emretti. İmparator Huangdi'nin torunu olan Yuçiang, beş dağ desteklemeleri için Doğu Denizi'ne 15 dev kaplumbağa gönderdi. Bir dağdan üç kaplumbağa sorumluydu. Biri altta dağı sırtında taşıdı, öbür ikisi yandan korudu. 60 bin yılda bir yer değiştirdiler. Beş ölümsüz dağ denge buldu. Sonra Lonbuo Devleti'nden bir dev balığa çıktığı sırada göksel kaplumbağaların altısını yakaladı. Onları öldürdü ve kemiklerini kehanette bulunmakta kullandı. Kaplumbağaların desteği olmayınca iki dağ, Daiyu ve Yuançiao Kuzey Kutbu'na yüzdüler ve arkasından denize battılar. Yaklaşık 100 milyon ölümsüz evlerini yitirdi. Bu İmparator Huangdi'yi kızdırdı ve Longbuo Devleti'nin yok edilmesini istedi. Devlerin boyunu birkaç metreye kadar kısalttı.

Eski Çinliler ilahların kutsal ve yaklaşılmaz olduğuna inanırdı. İlahların özel hakları yoktu ve hiçbir zaman sıradan insanların yaşamına karışamazlardı. Ölümsüzdüler ve eğlenceli bir hayat sürdürüyorlardı. İnsanlar böyle bir hayata daima hayranlık duyar ve ilah olmayı isterler. Bu, her zaman her yaşta insanın sözüm ona "ölümsüz olma yolunu" öğrenmek için sıkıntılara katlanmayı neden istediklerini açıklıyor.

Ming Hanedanı'ndan Jiang Yinghao'nun Şan Hai Jing- Kuzey Denizaşırı'sından Kuzey Deniz Tanrısı Yu Chiang'ın görünümü. Deniz Tanrısı Yu Chiang insan yüzlü kuş bedenliydi. Her kulağında iki kara yılan, ayağında bir kırmızı yılan kıvrılırdı. Yolculuk sırasında iki ejderhaya binerdi.

Hayaletlerin Başkenti ve Taodu Dağı

İnsanlar ile ilahlar arasındaki en önemli fark insanların ölmesi, ilahların sonsuza kadar yaşamasıdır. Ölümden sonra insanın ruhu Hayaletler Başkenti'ne gider. Hayaletler Başkenti de insan için ölümlün kendisi gibi korkunç bir yerdir. Yöneticisi Houtu, Huangdi'nin emrindeki bir tanrıdır. Houtu'nun bedeni boğaya, başı tepesinde keskin bir boynuzun yükseldiği korkunç bir kaplana benzer. Kan donduran üç büyük gözü vardır. Kentin uçurum karanlığında hayaletleri ve ruhları güder, onları sonsuz ağır iş cezasına zorlar. Çoğu insan yiyecek azlığından canavarlar da vardır.

Kapı Tanrısı'nın portresi. Orijinal imgeler Şentu ve Yulei idi.

Öyle korkunç bir yer olduğu için hayaletler ve ruhlar oraya gitmek istemezler, evrenin kenarına asılı kalmayı yeğlerler. Bu avare hayaletler ve ruhlar, Doğu Denizi'nin dışındaki Taodu (kaçaklar başkenti) Dağı'nda Şentu ve Yulei tarafından yönetilir. Taodu Dağı'nın zirvesi yeşilimsi büyük bir şeftali ağacıdır. Dalları 3 bin "li" genişlikte bir alanı kaplar. Tepesinde altın bir horoz durur. Horoz her sabah ilk güneşiği atımları yeryüzünü aydınlattığı zaman öter. Bu çağrıyla bütün gece avarelik yapan hayaletler şeftali ağacının altında toplanarak Şentu ve Yulei tarafından teftiş edilmeyi bekler. Birisinin gece

boyunca kötü bir iş yaptığı anlaşılırsa, ister kadın ister erkek olsun sazdan iple bağlanır, aç kaplana atılır. Bu hayaletleri ve ruhları kötü şeyler yapmaktan alıkoyar.

İnsanoğlu, bu avare hayaletlerin, şeftali ağacının altındaki iki tanrı tarafından denetlendiğini bilirdi. O nedenle, yeni yıl geldiği zaman hayaletleri ve ruhları uzak tutmak için Şentu'nun ve Yulei'nin görüntülerini bir şeftali ağacı dalına kazıyarak kapıya asardı.

İnsanlar her zaman ölümden sonra korkunç bir duruma düşüldüğünü hayal etmektedir. Bu yalnız Çin mitolojisinde değil, başka kültürlerde de görülebilir. Yunan mitolojisinde yeraltı dünyası Hades tarafından yönetilir, azgın bir köpek tarafından korunur. Bütün ruhlar girebilir ama çıkamaz. Çıkarlarsa köpek tarafından yenirler. Hristiyanlık efsanelerinde bütün hayaletler ve ruhlar cehennemde cezalandırılır. Hint Budist mitolojisinde cehennemi denetleyen 10 kral vardır. Krallar hayaletleri ve ruhları insanlar dünyasında yaptıklarına göre cezalandırır. Budizm Çin'e girdiği zaman, yerli Hayaletler Başkenti ile Tanrı Houtu'nun yerini cehennem ve cehennemin kralı aldı.

DOĞU GÖK TANRISI FUŞİ

Çin mitolojisinde evren beş tanrı tarafından yönetilir: Doğuda Fuşi, Güneyde Yandi, Batıda Şaohao, Kuzeyde Cuenşü ve merkezde Huangdi. Beş tanrı eski zamanların efsanevi imparatorlarıdır. İlk gelen Fuşi'yi Yandi izledi. Sonra Huangdi Yandi'yi yenince, kendisinin merkezde bulunduğu dönemi başlattı. Şaohao Hungdi'nin oğlu, Cuenşü ise torunudur (veya başka masallara göre torununun oğlu). Eski Çinliler bu imparatorlara gösterdikleri büyük saygıdan dolayı, öldükten sonra bütün evreni yöneten tanrılar olacaklarına inanırlardı.

Taihao Tapınağı'ndaki Birleşik Gökyüzü Salonu. Taihao (Fuşi) sunağı olarak inşa edilen Taihao Tapınağı Henan İli Huaiyang ilçesi kuzeyindedir.

Fuşi'nin Doğumu

Lie Zi der ki, uzak kuzeybatıda, ünlü bir hanımdan ötürü Huaşuşi Devleti denilen bir ülke vardır. Orası yeryüzündeki bir cennettir. Bir ülke olsa da devlet başkanı yoktur, her şey doğal akışındadır. İnsanların arzuları yoktur, bencillik nedir bilmezler ve birbirleriyle iyi geçinirler. Mutlu bir hayat sürdürürler ve herkes uzun yaşar. Uzun ömürlü oldukları için yaşam ile ölüm arasındaki farkı bilmezler. O yüzden ne yaşamdan ne ölümden nefret ederler. Onlara göre yaşam ve ölüm aynıdır.

Bir gün Huaşuşi Hanım doğudaki Leize'ye gider. Orası güzel bir yerdir. Huaşuşi hemen çok büyük ayak izleri gördü ve meraklandı, eğlenmek için izlerden birisine ayağını koydu. Bunun sonunda gebe kaldı. Aslında ayak izleri Tanrı Leize tarafından bırakılmıştır. Tanrı Leize'nin kafası insan, gövdesi ejderhadır. Bölgeyi gök gürültüsü ve şimşekle yönetir. Sonra Huaşuşi bir oğlan doğurur, o Fuşi'dir.

Tanrı Leize'nin oğlu olduğu için Fuşi'nin bedeni de yarı hayvan yarı insandır; insan kafası, yılan gövdesi vardır. Çok güçlüdür. Yeryüzünün ve gökyüzünün merkezindeki Jian-mu ağacından, tanrılar gökyüzünden yeryüzüne gidip gelir. Ama Fuşi babasından geçen büyük gücüyle bir keresinde bu gök merdivenine tırmanır.

Fuşi ve Nüva: İnsanın Yaratıcısı ve Evlilik Tanrıçası

Han Hanedanı destanlarında Fuşi ve Nüva çifttir. Zamanın kimi taş yontularında, insan başlı yılan gövdeli Fuşi, Nüva ile cinsel ilişkiye girerken görülebilir. Veya göğü sembolize eden bir çift pusula tutan Fuşi, toprak alanı temsil eden marangoz gönyesi tutan Nüva görülür. Birinci örnek insanın üremesini sembolize eder, pusulalar ve marangoz gönyesi bileşiminin bulunduğu ikinci örnek, evliliğin kutsallığına işaret eder. İnsanlar, insanoğlunun iki yaratıcısının görüntülerini, atalarının ruhlarını koruyacakları inancıyla ata mezarlarına veya anıtlarına koyarlardı.

13. Yüzyılda çizilmiş Tanrı Fuşi.

Eski Çin telli çalgıları Çin ve Se.

Fuşi, Evlilik Tanrısı olarak evlilik sistemini ve törenlerini tasarladı. Dahası, telli müzik aletleri ut ve santuru icat etti.

Sonraki destanlarda Fuşi ve Nüva tanrı değillerdir, insanoğlunun en eski atalarıdır. Tang Hanedanı'ndan (618-907) Li Kang'ın yazdığı *Du Yi Ci*, Nüva ve erkek kardeşi Fuşi'nin ilk insanlar olduğunu belirtir. O zaman dünyada sadece ikisi vardır. Üremek için erkek kardeş ve küçük kız kardeşi evlilik üzerine konuştular. Ancak erkek ve kız kardeşler arası evlilik ahlaki kurallara aykırıdır. Zor bir kararla karşı karşıya bulunuyorlardı: Ya insan soyu bitecekti ya da aile içi cinsel ilişki olacaktı. Kendileri bir yanıt bulamayınca Tanrı'nın görüşünü almak için Kunlun Dağı'na giderler. İkisi de şenlik ateşi yakar, göklere yakarılar: “Lütfen, evliliğimize izin varsa iki ateşin dumanları birbiriyle birleşsin, izin yoksa ayrılınsınlar.” İki ateşin dumanları yükseldi ve birbirine karıştı. Bu, Tanrı'nın iradesini gösterdi: İnsanlığın sürmesi için erkek ve kız kardeş evlenmeliydi. Onlar da öyle yaptılar. Kız kardeş utancını gizlemek için çimden yelpaze örür ve yüzünü kapatır. Derler ki, eski zamanlarda gelinler, Fuşi ve Nüva'nın evlilik anının yeniden canlandırılmasının ifadesi olarak her zaman ellerinde bir yelpaze tutardı.

Tuğlalara oyulmuş Fuşi ve Nüva çiftleşmesi.

Fuşi ve Nüva'nın resmi, Sinciang'daki Astana-Harahojo Eski Mezarlığı'ndan çıkarıldı. Tang Hanedanı'nın (618-907) başlangıcının kalıntısı. Resimde Fuşi bir elinde pergel, bir eliyle Nuva'yı belinden tutuyor. Nüva da bir elinde gönye, diğer eliyle Fuşi'yi belinden tutuyor. Alt tarafları yılanlar gibi birbirine sarılmış.

Bir başka halk masalında, Fuşi ve Nüva'nın büyük bir tufandan sağ kurtulunca evlendikleri söylenir. Masalda, bir gün Fuşi bir gölde balık avlarken yüzerek ona gelen dev bir beyaz kaplumbağa “Yüz gün sonra gök çökecek, yeryüzü batacak ve her yanı sel kaplayacak. Seni kurtarmak için geldim ama sen her gün bana balık vermelisin” der. Bunun üzerine Fuşi her gün beyaz kaplumbağanın istediği balığı bulur. Kız kardeşi bunu duyunca, o da her gün beyaz kaplumbağaya balık getirir. Yüz gün sonra kaplumbağanın söyledikleri olur. Beyaz kaplumbağa iki kardeşi yutar ve gölün dibine kadar dalar. İki kardeş

Değirmen taşı.

kaplumbağanın karnında bir yer ve her gün verdikleri balıkları bulurlar.

Sel suları çekilince kaplumbağadan çıkarlar ve bütün dünyanın değişmiş olduğunu görürler. Hiç kimseyi bulamazlar. Erkek ve kız kardeşin evliliğinin Tanrı kararı olup olmadığını anlamak için ikisi dağın tepesine bir değirmen taşı iterler ve yakarırlar: “Yüceler yücesi, değirmen taşlarını dağa yuvarlıyoruz. Eğer çift olmamızı istiyorsan, üstteki alttaki ile birleşsin. Yoksa kardeş ve bacı kalırız.” Duadan sonra taşlarını dağa ittiler. Dağın eteğinde, üstteki değirmen taşı tam olarak alttakine oturdu ve tek bir değirmen taşı oldular. Böylece Fuşi, Tanrı'nın emrine uyararak Nüva ile evlendi. Böylece insanoğlunun ilk atası oldular.

Fuşi'nin Kùltür Uygarlığı

Destana göre, Fuşi insana evliliği, balık avlama ağıını, ateşi ve ka-hinlikte kullanılan sekiz çizelge verdi.

İnsanın eski zamanlarda balık avlamayı bilmediği söylenir. *Şan Hai Jing*, ilkel insanların elle balık yakaladığını gösterir. Fuşi, örüm-celerin kendi yaptıkları ağla böcekleri yakaladıklarını gördükten sonra balık yakalayacağı ağı nasıl öreceğini öğrenir. Cejiang ilinin kırsal bölgelerinde halk hâlâ Fuşi'nin insanlara nasıl ağ yapmayı öğ-rettiğini anlatır.

Kıssalar Derlemesi, Doğu Jinli Vang Jia tarafından yazıldı. Kitap, çeşitli destansı öyküleri ve Fuşi ve Şınon çağından Doğu Jin dönemine kadarki az duyulmuş masalları toplarlar. Bunlar arasında Kunlun Dağı gibi sekiz ölümsüz dağın söylenceleri de var.

Fuşi, ateş yakmak için de ağacı oydu ve ondan sonra insanlar pişmiş yiyecekler yedi ve böylece kendilerini öteki hayvanlardan ayırdılar. Bununla birlikte, sürtünmenin keşfedilmesiyle ateşin ya-ratılmasına ilişkin başka ünlü bir halk masalı var. Jin Hanedanı'ndan Vang Jia tarafından yazılan *Kıssalar Derlemesi*'ne göre, bir zamanlar geniş uzak batıda Suiming Devleti vardı. Oraya gün ışığı ve ay ışığı ulaşmazdı ve insanlar gündüz ile geceyi ayıramazdı. Bu devlette, "sui" ağacı denilen büyük bir ağaç yetişmişti. Her yöne uzayan dal-ları, 6.67 hektara (66 bin 700 metrekare) 10 bin "çing"lik bir alanı kaplıyordu. Ağaç ağaçkakanların eviydi. Kuşlar, ağacı gagalayınca kı-vılcımlar saçılır ve bu yakında yaşayan insanları aydınlatırdı. Sonra bir ilah yolculuklarının birinde o yerde konaklar ve ağaçkakanların çıkardığı kıvılcımları görür. Sert bir nesneyle ağacı oyarken sonunda ateş çıktığını gördü. Sonra Çin'e orta devlete döndü ve insanlara na-sıl ateş yakılacağını öğretti. Sonraları bunun anısına "Suirenşi" diye hatırlandı.

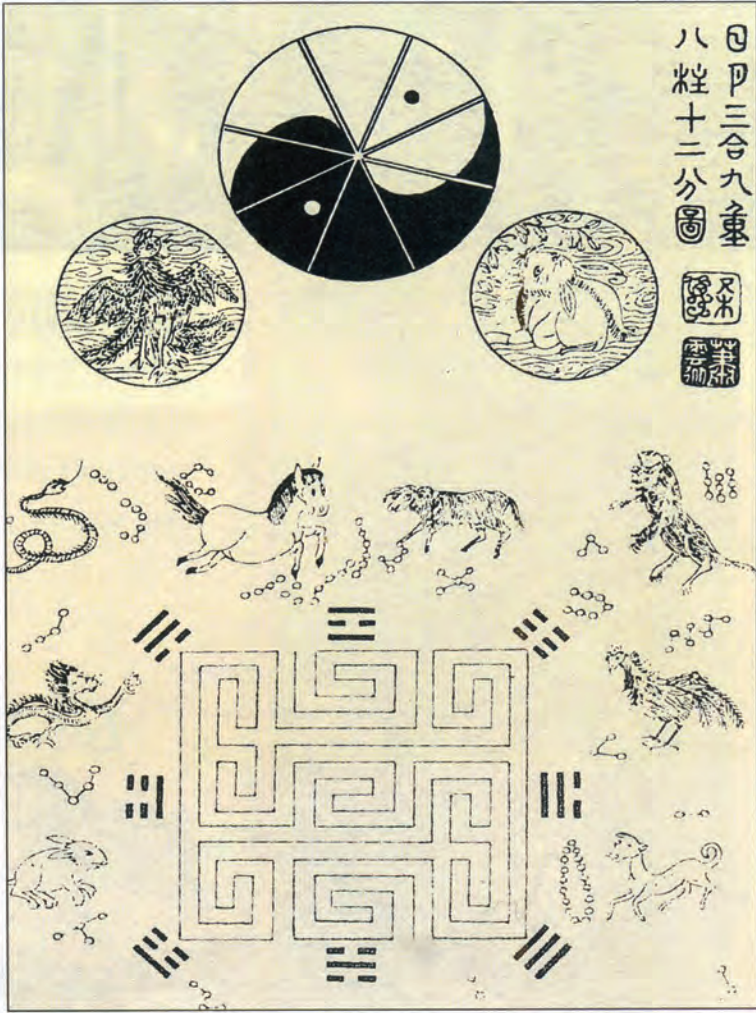
Yunan mitolojisinde Prometheus, Zeus'un emirlerini çiğneyerek kutsal Olimpos Dağı'ndan ateşi çalar ve insanlara verir. Bunun üzerine ceza olarak, gri bir kartalın her gün iç organlarını gagaladığı Kafkas Dağı'nın tepesine zincirlenir. Prometheus, akbabanın yediği iç organları yeniden oluştuğu için sonsuza kadar acı çekmeye mahkûm edilir.

Eski Çinlilerin anahtar kehanet aracı olan Sekiz Çizelge, Fuşî'nin en önemli buluşu olarak değerlendirilir. Yunan mitolojisinde insanlar Phoebus Apollo'dan bilinmeyen geleceği öngörmesini isterler. Çin'de ise Fuşî, geleceği görmek için Sekiz Çizelge'yi buldu. Böylece insanoğlu kendi geleceğini kendi eline aldı.

Fuşî çok eski zamanların imparatorudur. Süper güçleri olduğu için Gök Tanrı kutsal Huanghe Irmağı'na bir ejderha at gönderir. "Ejderha at"ın sırtında gizemli bir resim vardır. Fuşî ona dikkatle bakar ve Sekiz Çizelge'ye ulaşır. Onda sırasıyla gökyüzüne, yeryüzüne, suya, ateşe, gök gürültüsüne, rüzgâra, dağa ve bataklığa karşılık gelen çian, kun, kan, li, cen, şun, gen ve dui vardır. Bu sekiz temel element bütün evreni kapsar ve bütün yaratıkların geleceğini öngörebilir. Cou döneminin (MÖ 11-MS 256) Kralı Venvang'ın yönetimi sırasında Sekiz Çizelge, 64 Çizelge olur ve başka eklemelerle sonunda en iyi Çin klasiği *Yi Jing* olur.

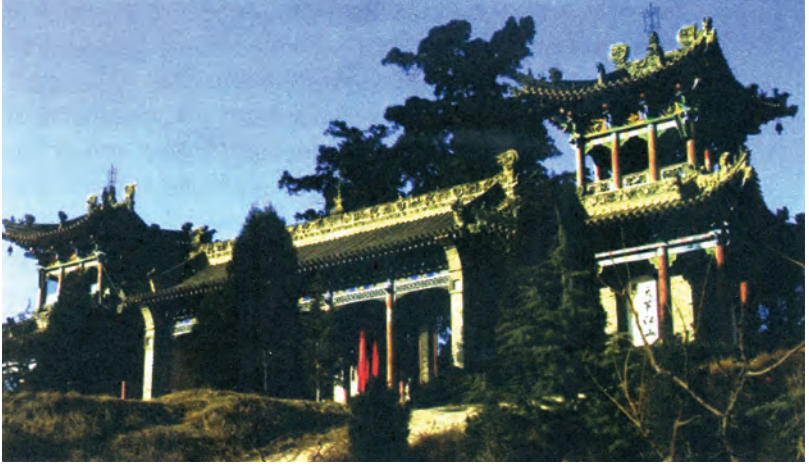

Suirenşî'nin heykeli Henan, Şangçiu'da türbede bulundu.

"Gökyüzüne Yakarış Resmi"

Çing Hanedanı. Resmin üst ortasında Tai Ji (Büyük Son) işareti, onun solunda efsane uyarınca üç ayaklı kuş ile simgelenen güneş, sağında tavşan ile simgelenen ay. Alt ortadaki kare alanı simgeliyor; onun çevresinde Sekiz Diyagram işaretleri. Dairenin dışında çizili 12 hayvan, gün ve gecenin 12 saatine işaret ediyor.

Efsanede, Gansu ili Tianşui'deki Guatai Dağı'nda bulunan Fuşi Tapınağı'nın, Fuşi'nin Sekiz Diyagramı yarattığı yer olduğu söylenir.

Japon Edo döneminde yayımlanan Korkunç Kuşlar ve Canavarlar Resimleri'nde ejderha at böyle resmedilmiş.

Fuşi, Henan ilindeki Huaiyang'a gömülür. Her yıl mezarını ziyaret eden ve ona yani insanoğlunun ilk atasına adaklar sunan insanlar vardır.

Fuşi ve Doğu Gök Tanrı

Batı Han döneminin *Huai Nan Zi*'si der ki, Fuşi öldükten sonra Doğu Gök Tanrı oldu. Doğu Gök Tanrı, merkezde Huangdi'nin bulunduğu beş tanrıdan biridir. Goumang Ağaç Tanrısı'nın yardımıyla Doğu Göğü'nü yönetir. Ayrıca bahardan da sorumludur. Hebei ilindeki Jieşi Dağı'ndan doğuya doğru, Kore'yi ve Daren Devleti'ni geçerek güneşin yükseldiği yere kadar uzanan 12 bin "li" genişliğinde bütün bir alanı yönetir. Dünyanın doğusundan ve bahardan sorumlu olduğu için Fuşi'nin rengi yeşildir.

Ağaç Tanrısı Goumang'ın taşa oyulmuş portresi, Şanşi ilinde bir Doğu Han Hanedanı türbesinden çıkarıldı.

GÜNEY GÖK TANRISI YANDİ

Şinon adıyla da anılan İmparator Yandi, Fuşi'den hemen sonra gelen bir eski zaman kutsalıdır. Tarım üretimini ve ilaçları keşfetmiştir, o nedenle Çiftçilik ve Tıp Tanrısı oldu. Ölümünden sonra insanlara ona Güney Gök Tanrısı diye saygı gösterdi.

İmparator Yandi'nin Katkısı

Şaodian, eski çağlarda bir devletin kralıdır. Cariyesi Nüdeng, kutsal bir ejderha ile cinsel ilişkiden gebe kalır. Nüdeng sıgır kafalı insan gövdeli bir oğlan doğurur. O oğlan Yandi'dir. Doğumunda çevrede dokuz kuyu görülür. Dokuz kuyunun her birinin suyu serbestçe bir diğerine akabiliyordu.

Eski zamanlarda insanlar ot, yabani meyveler, salyangozlar, tatlı su midyeleri vs. yiyordu ve sık sık hasta oluyordu. Yandi bu durumu iyileştirmeye uğraşır. Onun çabaları üzerine hareket eden Gök Tanrı, gıda bitkileri yağdırır. Yandi gökten tohumları toplar ve ve-

Tanrı Yandi Şinon'un portresi, Ming Hanedanı'ndan Vang Çi ve Vang Siyi tarafından derlenen Üç Yeteneğin Fotoğrafları isimli resimli kayıta yayımlandı.

rimli tarlalara eker. Maden eritme teknikleri bulur ve baltalar yapar. Baltalarla ağaç keser ve çiftçilik için ahşap beller, pulluklar yapar. Sonra tarladan otları temizlemek için çapalar yapar. İnsanlar onun rehberliğinde zaman içinde çiftçilik becerilerini kavradı. Yandi'nin sihirli güçleri vardır; gerektiğinde yağmur yağdırabilir veya havayı açık yapabilir. İnsanlar onun gözetiminde bereketli hasatlar yaptı ve yeterli besin sahibi oldu.

Eski Çinliler Yandi'yi Çiftçilik Tanrısı saydı ve her yıl ona tapındı. Çiftçilik Tanrısı'nın Pekin'deki sunağı, Ming ve Çin hanedanları imparatorlarının gidip Çiftçilik Tanrısı'na taptıkları bir yerdi. Tarım, eski Çin uygarlığının en önemli parçasıdır. O yüzden İmparator Yandi'ye, tarımı geliştirmedeki katkıları nedeniyle, ilk atalardan biri olarak saygı gösterilir. Bugün bile her yıl Hunan ilinin Cucou Şehri'nin Yanling Kasabası'ndaki İmparator Yandi Mezarı'na adaklar adanır.

Yandi, hasta olan insanları tedavi etmek için çok çeşitli şifalı otlar da kullanırdı. Bedeninin saydam olduğu söylenir. İlaç aldığı zaman, ilacın midesindeki etkisi dışarıdan görülebilirdi. O kadar çoğunu kullanırdı ki, sık sık bitkilerden zehirlenirdi. Bir günde en çok 70 kez zehirlendiği oldu ama ilahi güçleri sayesinde yaşadı. Sonra sihirli kızıl bir kamçı aldı, kamçı dokununca bitkilerin doğalarını açığa vuruyordu. Deneyimlerini Çin'in ilk tıp klasığı *Ben Cao*'da (*Materia Medica-Tıbbi Malzemeler*) topladı. O yüzden Yandi'ye Tıp Tanrısı olarak saygı gösterilir.

İmparator Yandi'nin Sonraki Kuşakları

İmparator Yandi'nin soyundan gelenler seçkin kişilerdi. Ateş Tanrısı Curon dördüncü kuşak torunuydu, Su Tanrısı Gongon beşinci, İmparator Huangdi ile ilişkilendirilen Yeryüzü Tanrısı Houtu altıncı kuşak torunuydu (Başka bir masalda Ateş Tanrısı Curon İmparator Huangdi'nin beşinci kuşak torunudur).

*Tanrı Yandi'nin heykeli.
Hunan ilindeki Cucou'da bulunan Yandi Mezarlığı'nda.*

This sculpture of God Yandi, Yandi Cemetery in Zhuzhou, Hunan Province.

Tanrı Yandi Şınon bütün otları tadıyor. Çağdaş ressam Liang Çide'nin çizimi.

Tingyao, Yandi'nin eşidir ve Çişui Irmağı'nda yaşar. Yanju'yu doğurur. Yanju'nun Jiebing adında bir oğlu olur. Jiebing'in oğlu Şiçi'dir. İnsan yüzlü, hayvan bedenli Ateş Tanrısı Curon Şiçi'nin oğludur. Curon yolculuğa çıktığında iki ejderhaya biner. Şirangı çalan Gun'u emirler gereğince öldürdü.

Yandi'nin Yaoji adında bir kızı vardı. Ne yazık ki çok genç yaşında, evlenmeden öldü ve Guyao Dağı'nın tepesinde büyüyen bir yeşim taşı ağacı oldu. Ağacın kalın yaprakları, güzel altın çiçekleri var ve meyvesi Çin bağbozan tohumlarına benzer. Aşk ağacıdır. Yandi bu kıza çok acır ve ona Vuşan Dağı'nın Tanrıçası unvanını bahşeder. Ondan beri, sabahın gökyüzünde güzel bulutlar olan Yaoji'nin ruhu, seher vakti yalnızlığını göllere, nehlere ve toprağa dökercesine çiseler. Uzun zaman sonra Vuşan Dağı'nın yalnız Tanrıçası,

Çu döneminin Kralı Huaivang ile rüyada buluşur ve ona âşık olur. Kral Huaivang uyandığında ümitsizlik duyar. Yaoji'yi nerede bulacağını bilemez. Tanrıça adına, kısa aşklarının anısına bir tapınak yaptırır. Yandi'nin küçük kızı Nuva, dışarıda oynamaya düşkündür. Bir keresinde Doğu Denizi'ne oynamaya gider. Kasırgaya yakalanır, dalgalar tarafından uzaklara sürüklenir ve bir daha sevgili babasına dönmeyebilir. Nuva ölümünden sonra Cingvey adlı küçük bir kuş olur. Cingvey'in gövdesi kargaya benzer ama kafasının güzel hatları, beyaz gagası ve kırmızı pençeleri vardır. Cingvey kuzeydeki Jiuşan Dağı'nda yaşar. Nuva, o kadar genç yaşta canını aldığı için Doğu Denizi'nden nefret eder ve intikam yemini eder. Her gün batı dağlarına uçarak küçük taşlar ve ağaç dalları toplar, bir gün doldurma umuduyla onları denize atar. Uçsuz bucaksız denizle karşılaştırıldığında çok çelimsizdir ama büyük tutkusu nedeniyle saygı kazanır.

南方祝融

Ateş Tanrı Curon; Çing Hanedanı'ndan Vang Fu'nun Şan Hai Jing-Güney Denizaşırı'sından.

Tanrı Yandi'nin kızı Tanrıça Yaoji Vuşan Dağı'nda.

Vuşia Tanrıça Tepesi. Yangze Nehri'ndeki Üç Geçit'te bulunuyor. Bir destana göre, tepe Tanrıça Yaoji'nin yeniden dirilişi.

Cingvey, satı dağları ile Doğu Denizi arasındaki günlük gidiş gelişlerinde deniz kırlangıcı Haiyan'ı tanır ve onunla evlenir. Dişileri Cingvey'e, erkekleri Haiyan'a benzeyen bir sürü yavruları olur. Görünüşe göre, Cingvey'in denizi çakıl taşlarıyla doldurma eylemi kuşaklar boyunca sürecek.

İmparator Yandi Çağında Kaos

Derler ki, Yandi döneminin sonunda toplumsal ahlak çöktü ve kimi devletler başkalarını işgal etmeye başladı; tarım alanlarını ele geçirdiler, insanları ve varlıkları gasp ettiler. Yandi bu devletlere savaş açtı. Sonunda İmparator Huangdi, Yandi'yi ele geçirir ve düzeni sağlar. Kimi destanlarda Yandi'nin sonuna ilişkin olarak "Yandi, Huangdi tarafından öldürüldü" denir. Başka kimi öykülerde güneye kaçtığı söylenir. *Huai Nan Zi*, Yandi'nin Güney Tanrısı olduğunu ve evreni Merkez Tanrı Huangdi ile birlikte yönettiğini belirtir.

Ağzında Ağaç Dalıyla Cingvey Kuşu'nun
Şan Hai Jing Resmi.
Çağdaş ressam Çeng Cu.

Japon Edo döneminin Korkunç Kuşlar ve
Canavarlar Resimleri'nde Cingvey Kuşu.

Güney Tanrısı Yandi, Ateş Tanrısı Curon ile birlikte yazdan sorumludur ve hem gökyüzünün hem de yeryüzünün güneyinde, Beihusun'dan Güney Kutbu'na uzanan 12 bin "li" genişliğinde bütün bir alanı yönetir. Güneyden ve yazdan sorumlu olduğu için Yandi'nin rengi kırmızıdır.

ORTA GÖK TANRISI İMPARATOR HUANGDİ

Eski Çin kitaplarına göre, aynı zamanda tanrıdır ve gökyüzünün en yüksek ilahıdır. Bir dizi savaşta Yandi'yi ve Çiyou'yu yendi, Kunlun Dağı'ndaki en yüksek tapınağın tahtına oturdu ve merkezinde kendisinin bulunduğu tanrısız düzeni kurdu: Pusula taşıyan Doğu Tanrısı Taihao yani Fuşı, Ağaç Tanrısı Guomang'ın yardımıyla doğuyu ve baharı yönetir; terazi kolu tutan Güney Tanrısı Yandi, Ateş Tanrısı Curon'un yardımıyla güneyi ve yazı yönetir; marangoz gönyesi tutan Batı Tanrısı Şaohao, Metal Tanrısı Ruşou'nun yardımıyla batıyı ve sonbaharı yönetir; gülle tutan Kuzey Tanrısı Cuenşü, Su Tanrısı Şuanming'in yardımıyla kışı yönetir. İmparator Huangdi, orta gökyüzü sarayında oturur, bütün yaratıkları ölçmek için bir ölçü aleti taşır ve Toprak Tanrısı Houtu'nun yardımıyla bütün evreni yönetir. Doğuda Kunlun Dağı'ndan itibaren Hengşan Dağı'nı geçerek Jieşi'ye kadar toplam 12 bin "li"yi kaplayan yeryüzünün doğrudan yönetir.

İmparator Huangdi'nin dört yüzü vardır, aynı anda dört yönü görür. Aynı zamanda evrendeki en sağlam gücün yani gök gürültüsünün efendisidir. Hiçbir hainlik girişimi gözünden kaçmaz. Herhangi bir tanrı ona baş kaldırmaya cüret ederse cezalandırılır.

İmparator Huangdi'nin Doğumu

Eski çağlarda Fubao adında bir kız, açıkta yıldırıma yakalanır. Gece yarısıdır ve çakan şimşekler yeryüzünü aydınlatmaktadır. Fubao yıldırımdan gebe kaldı ve 25 ay sonra Şouçiu'da (şimdi Şandong ilindeki Çufu) İmparator Huangdi'yi doğurur. Doğumuna yıldırım neden olduğu için Huangdi Gök Gürültüsü ve Yağmur Tanrısı olarak kabul edilir.

Başka bir masal der ki İmparator Huangdi'yi Şaodian'ın karısı Youjiao doğurdu. Huangdi doğar doğmaz konuşur ve çok zekidir. Büyüyünce halkın lideri olur.

İmparator Huangdi ile İmparator Yandi Arasında Savaş

İmparator Huangdi başa geçince aşırı ölçüde karmaşık bir durumla karşı karşıya kalır. Ordular örgütlemek ve savaş etkinliğini güçlendirmek için de yabancı hayvanları eğitmek zorundadır.

İmparator Huangdi ve Yandi Bançuan'da (Şansi veya Hebei illeri sınırları içinde) kanlı bir savaş yaparlar. Yandi, Huangdi'ye saldırıda ateş kullanırken öbürü gök gürültülü fırtınaya dayanır. Huangdi yeryüzünde savaşta kaplanlara, leoparlara, kurtlara ve aylara kumanda ederken erkek kartallar, akbabalar havadan saldırırlar. Şiddetli bir savaş olur. Huangdi üç çarpışmadan sonra Yandi'yi yener. Başkenti Youxiong'u bugün Henan ilinde bulunan Şinceng'de kurar.

İmparator Huangdi'nin Çiyou ile Savaşı

Çiyou öküz başlı insan gövdeli bir kötülük tanrısıdır. Başında sert ve keskin boynuzları, kulaklarında bıçak gibi kıllar vardır. Hepsisi de yarı insan yarı hayvan 81 kardeşi var. Ayrıca başlarının tepesi bakırdan, alınları demirdendir. Çiyou ve kardeşleri yırtıcıdır, kum ve taş yerler. Çiyou, içlerinde mızrak, ok ve kalkan bulunan çok çeşitli silahlar keşfeder. Bu, ordusunu savaşlarda aşırı derecede üstün yapar ve sık sık başka ülkelere saldırır.

Çiyou Yandi'ye bağlıydı ve muhtemelen Bançuan'da Yandi ile Hungdi arasındaki savaşta oradaydı. Yandi yenildikten sonra Huangdi'nin eline geçti ve geçici olarak Savaş Tanrısı unvanı verildi. İmparator Huangdi Batı Taişan Dağı'nda bir tanrılar konferansı topladığı zaman, Çiyou da katılır. O sırada İmparator Huangdi filler tarafından çekilen, tek ayaklı insan yüzlü Bifang kuşu tarafından sürülen değerli bir taşıtta oturuyor. Altı ejderha, tanrılar bölüğü tarafından yakın-

Şuanyuan İmparator Huangdi'nin portresi.

dan izlenen taşıtın arkasında uçuyor. Savaş Tanrısı Çiyou, kaplanlar, leoparlar ve kurtlar sürüsünün başında İmparator Huangdi'nin taşıtının önünde onun yolunu açmaktadır. Huangdi toplantının başarıyla yapılmasından çok mutludur. Olayın anısına "Açık Açı" isimli neşeli bir şarkı bile yapar. Ancak Çiyou bir ayaklanma başlatır. Önce bakır kafalı, demir alınlı 81 kardeşini harekete geçirir. Arkasından ağaçlarda, dağlarda, nehirlerde ve göllerde yaşayan hayaletleri, kötü iblisleri, canavarları kıskırtır. Son olarak güneydeki Miao halkının güçleri İmparator Huangdi'ye saldırır. Ani kargaşayla karşı karşıya kalmasına rağmen İmparator Huangdi herhangi bir zayıflık göstermez. Bançuan'ın hemen yanında bulunan Hebei ilindeki Cuolu'da Yinglong, Fenghou ve öteki tanrıları savaşa sokar.

Çiyou savaşa tam hazır olduğu, yönettiği bütün tanrılar, hayaletler ve devler gözü pek olduğu için, başta birkaç savaşı kazanırlar. Ayrıca Çiyou savaş tanrısı olarak dövüşmekte ustaydı. Doğanın güçlerini kontrol edebilmekte, duman çıkarabilmekte, sis yaratabilmektedir. Koyu sisi kullanarak hangi yöne gideceğini ayıramayan İmparator Huangdi'yi ve bütün birliklerini kuşatır. Sonuç olarak Huangdi ve birlikleri tamamen yönlendirme altına girerler.

Bu İmparator Huangdi taş oyması, Şaansı İli Huangling ilçesindeki Şuanyuan Tapınağı'nda bulunuyor.

* Burada bir hata olmalı. Kitabın Çince'den İngilizce'ye yapılan çevirisinde "Clear Angle" yazıyor. Bunun en yakın çevirisi "Açık Açı"dır. Muhtemelen doğrusu "Clear Angel"dir. Onun da en yakın çevirisi "Temiz Melek"tir. (Ç.N.)

*Bu Çiyou imgesi
Han Hanedanı sanatçıları tarafından
taşa oyulmuş.*

Çiyou'nun portresi.

Ama İmparator Huangdi'nin emrindeki Fenghou sıyrılır. Fenghou, mıknaş kullanarak güneyi işaret eden bir araba icat eder ve araca tanrı heykeli diker. Arabanın hangi yöne döndüğünün önemi kalmaz, heykel daima güneyi göstermektedir. İmparator Huangdi ve ordusu, güneyi işaret eden arabanın rehberliğinde sis yayma taktikini delerler ve savaşmayı sürdürürler.

Çiyou'nun emrinde Çimei adında, çocuksu yüzlü, gövdesi canavar bir adamı vardır. Kulakları uzun, gözleri kırmızı, saçları da siyah olan Çimei dört ayaklıdır. Bedeni siyah ve kırmızıdır. Çok kısa boylu olmasına karşın, güzel sözlerle başkalarını şaşırtmakta iyidir. Çimei ve öteki hayaletler, savaş alanında düşmanı sersemletmek için durmaksızın kara büyü yaparlar. O kritik anda Huangdi'nin adamların-

Henan Şinceng İlk Ata Dağı'nda, Şuanyuan Salonu'nda bulunan duvar resmi, İmparator Huangdi ile Çiyou arasındaki savaşı betimliyor.

dan biri çok şiddetle öküz boynuzunu üfler, ses bütün savaş alanında yankılanır. Bu kara büyüü tamamen kaldırır. İmparator Huangdi karşı atağa geçer ve sonunda savaşı kazanır.

Çiyou başka bir savaşın hazırlıklarına başlar. Rüzgâra ve yağmura hükmeden Fengbo ve Yuşi'yi davet eder. Rüzgâr Tanrısı Fengbo ge-yik gövdeli kuş kafalıdır, kafasında iki keskin boynuz vardır. Bir sürü damarla dolu kuyruğu yılan gibidir. Yağmur Tanrısı Yuşi, ipekböceği yumurtası kadar miniciktir. Fengbo ve Yuşi'nin ikisi de İmparator Huangdi'nin emrindeydi. Fakat bu savaşta Çiyou'nun safına geçerler ve Huangdi'ye karşı savaşır.

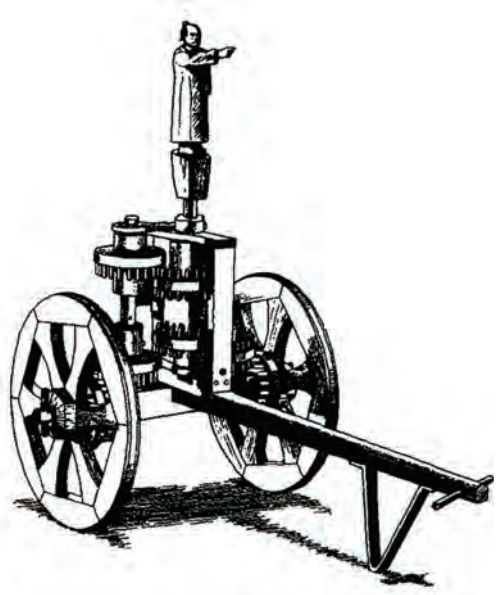
Fengbo ve Yuşi Cuolu'ya gelir gelmez şiddetli bir fırtına başlatırlar. Gerçi İmparator Huangdi'nin emrindeki Yinglong yağmuru kontrol edebiliyordu ama Fengbo ve Yuşi'ye karşı bir şey yapamaz. Şiddetli

fırtına Huangdi ve birliklerini her yana dağılmaya zorlar.

İmparator Huangdi ne yapacağını bilemez.

Gökyüzüne çıkarak kızından yardım istemek zorunda kalır. Huangdi'nin kızı Ba, kel kafalı çirkin bir kadındır. Savaş alanına varır varmaz her zaman yaptığı gibi siyahlara bürünen Ba, dazlak kafasından yakıcı ışınlar çıkarmaya başlar. Şiddetli fırtına hemen kaybolur, yerdeki yağmur suyu kurur. Fengbo, Yuşi ve Çiyu zaferin ellerinden kaydığını çaresiz izlerler ve çok üzülürler.

İmparator tek ayaklı canavarı öldürür, derisini yüzerek savaş davulu yapar. Bir gök gürültüsü canavarını* da öldürür ve kemiklerini davul tokmağı olarak kullanır. Huangdi davula tokmaklarla vurur, gök gürültüsü gürlemesinden daha yüksek bir ses çıkarır. Bu Huangdi'nin birliğini neşelendirir, aynı zamanda Çiyu ve astlarını korkutur. Yinglong uçar ve Çiyu'nun kardeşlerinin birçoğunu öldürür. Aralarında savaşta Çiyu'ya yardıma koşan bir dev de vardır. Bütün diğer isyancılar kaçır. Yinglong Çiyu'ya bir şans bırakmaz ve onu savaş alanında yakalar.

Güneyi işaret eden araba.

* Derler ki gök gürültüsü canavarı, gürleme sesi çıkarmak için karnına vurmaktan hoşlanır.

Çiyou prangaya vurularak İmparator Huangdi'ye götürülür ve Cuolu'da öldürülür. *Şan Hai Jing* der ki, idam sırasında Huangdi'nin adamları Çiyou'nun tanrısai güçlerini kullanmasından ve kaçmasından korkarlar. O yüzden prangayı çıkar-mazlar. Çiyou öldürüldü-ğünde koyu kanı tahta prangaya fışkırır. Adam-lar prangayı çöle atarlar. Attıkları yerden anında akça ağaç ormanı fışkırır. Bütün akça ağaç yaprak-ları, Çiyou'nun kanı gibi kıızıl renktedir.

Çing Hanedanı'ndan Vang Fu'nun Şan Hai Jing-Geniş Kuzey'inde Nüba.

Çiyou'nun öldürölme anına ilişkin bir başka öykü daha var. Deni-lir ki, Çiyou Cuolu'da savaşı kaybettikten sonra çekilirken bile dövüş-meyi sürdürür. İmparator Huangdi birliklerinin başında, Çiyou'yu, öldürüldüğü Şanşi'ye kadar kovalar. Sonra Çiyou'nun öldüğü yere "Şie" (şimdi Şanşi ilindeki Şie kasabası) denilir. Çiyou öldürüldüğü zaman dökülen kanı bir göl, kırmızı Şie göletini oluşturdu. Şie göleti eski Çin'de ünlü bir tuz gölüydü. Song Hanedanı döneminde 120 "li" kaplıyordu. Tuz gölü olduğu için suyu da kırmızıdır ama halk efsane-vi inançla suyu Çiyou'nun kanının kızılaştırdığını düşünür.

İmparator Huangdi zafer üzerine büyük bir kutlama düzenler. Bütün ilahlar onu kutlamaya gelir. İpek böceği Tanrıçası bile at pos-tu giyinmiş olarak uzak vahşi kuzeyden gelir. İmparator Huangdi'ye parlak ve güzel ipek parçası armağan eder. İmparator Huangdi, za-

Çiyou'nun Türbesi, günümüzde Şangdong, Venşang ilçesi Nanvang kasabasında.

ferin anısına “Davul Şarkısı” adında yeni bir şarkı yazar. Şarkı şu 10 hareketi içerir: Gök Gürültüsü Şaşkınlığı, Kaplan Azgınlığı, Kartal Gagalması, Ejderha Dansı, İlahların Kükremesi, Akbaba ve Balık Şahininin Savaşı, Kahramanın Yükselişi, Ayı Kükremesi, Taş Fırlatma, Dalganın Süpürmesi. Şarkı savaş alanındaki sahneleri yeniden canlandırıyor. İmparator Huangdi ve bütün ilahlar kutlamanın keyfini çıkarırlar. Yeniden evrene düzen, yeryüzüne barış gelir.

İmparator Huangdi savaşı kazanır ama büyük bir bedel öder. Sevgili kızı Ba savaş sırasında tanrısal gücünün çoğunu yitirir, bu nedenle gökyüzüne dönemez. Yalnız yeryüzünde kalabilir. Ancak her nerede yaşarsa, oraya ağır kuraklık getirir. Bundan yılmış olan halk, Tarla İlahı Şujun'u Huangdi'ye gönderir. Huangdi çaresiz kalır, Ba'yı Kunlun Dağı'nın bir çıkıntısına göndermek zorundadır. Ba, yolculuğu sevmektedir; sık sık dağdan iner ve sonuçta kuzeyde sık sık kuraklığa neden olur. Yerliler ondan nefret ederler. Ne zaman kuraklık olsa bir arkazarlar ve yerine dönmesi için Ba'ya yakarılırlar.

Ondan başka, İmparator Huangdi'nin sevgili adamı Yinglong da savaş ertesi etkilerden muzdarip olur ve gökyüzüne geri dönemez. Güney Çin'de kalır. Yinglong ejderha olduğu için güneyde daima yağmur yağar.

Şingtian'ın Taht Mücadelesi

İmparator Huangdi, İmparator Yandi'yi ve Çiyou'yu yendikten sonra bütün evren huzur bulur. Yine de arada bir, küçük çatışmalar çıkar. Örneğin bir keresinde Şingtian taht için savaş çıkarır.

İmparator Yandi'nin adamı olan Şingtian, tam bir sanatsal yetenektir. Bir keresinde İmparator Yandi'nin emriyle "Pulluk" isimli, tarımı yücelten bir şarkı besteledi. Dahası, hasat yılı duası olarak "Bereketli Hasat" şiirini yazar. Şingtian güçlü bir generaldir. İmparator Yandi'nin yenilgisinden sonra İmparator Huangdi'ye itaat etmeye gönüllü olmaz ve bu nedenle batıdaki Jigong Devleti'nde taht için onunla savaşı. Bir elinde kalkan, bir elinde büyük bir balta, tek başına İmparator Huangdi'yle çarpışır. Ne kadar sağlam ve güçlü olsa da Huangdi'ye erişemezdi. Öldürülür. Huangdi, dirilir korkusuyla başını, bedeninin gömüldüğü yerden çok uzaktaki Çangyang Dağı'na gömer. Gerçekten de beklendiği gibi Şingtian kolayca teslim olmaz. Başını bulamayınca iki memesini göz, göbeğini ağız gibi yapar. Bir kalkan ve büyük bir balta sallayarak göğe öfkeyle kükrer.

*Ming Hanedanı'ndan Hu Venhuan'ın
Şan Hai Jing-Geniş Doğu kitabından Yinglong resmi.*

“Teslim olacağına öl” ifadesi Çin’de yaygın olarak güçlü iradeli kişileri anlatmak için kullanılır. Ancak Şingtian bir basamak daha yukarıda: “Öldükten sonra da sopa sallıyor.” Dağu Jin Hanedanı şairi Tao Yuanming, Şingtian’ı şu sözcüklerle yüceltir: “Şingtian ölümüyle oynuyor gibi görünür, ateşli tutkusu asla ölmeyecek.”

Orta Tanrı Huangdi'nin Günlük Hayatı

İmparator Huangdi, kendisi de dahil beş tanrıyı evreni yönetmeye atar. Luvu’dan Kunlun Dağı’nı yönetmesini ister; Yeryüzü Tanrısı Houtu’yu Youdu’nun başkentiyle ilgilenmesi için görevlendirir; Okyanus Tanrısı Yuçiang’dan denizin ortasındaki beş kut-sal dağı demirlemesini ister. Hiç kimse emirlerine karşı gelmeye cesaret edemez. İmparator Huangdi, onların rahatı için gökyüzü ile yeryüzü arasında Jianmu ağacını yetiştirdi. Böylece tanrılar ve ilahlar gökyüzü ile yeryüzü arasında hareket edebildi.

*Çing Hanedanı'ndan Bi Yuan'ın
Şan Hai Jing-Denizaşırı Batı'sından Şingtian resmi.*

İmparator Huangdi ilahlar arasındaki bütün anlaşmazlıkları çözer. Çok dürüst ve adil olduğu için hepsinin saygısını kazanır. Bir keresinde Congşan Dağı Tanrısı'nın oğlu Gu, göksel Çirpei ile birlikte Kunlun Dağı'nın güneyinde ilah Baojiang'ı öldürür. Huangdi cinayeti öğrenince çok kızar. İki katili yakalar ve onları Congşan Dağı'nın doğusunda ölüme mahkûm eder. Çinpei ak kafalı, kırmızı gagalı, kaplan pençeli bir kartal olur. Yeryüzünde görüldüğünde mutlaka savaş çıkar. Gu, baykuşa benzeyen tuhaf bir kuş olur; ak bir kafası, düz gagası ve kırmızı pençeleri vardır. Ne zaman görünse korkunç bir kuraklık meydana gelir.

Başka bir sefer yılan gövdeli ve insan yüzlü Tanrı Erfu, emrindeki Vei'nin kışkırtmasıyla Tanrı Yayu'yu öldürür. İmparator Huangdi onların ellerini saçlarıyla bağlar, ayaklarına pranga vurur ve onları Şuşu Dağı'ndaki dev ağaca bağlar. Ondandır ikisi rüzgâr, fırtına ve kar tarafından kasıp kavruldular ve hiç bırakılmadılar. Huangdi ayrıca birilerini Yayu'nun cesedini Kunlun Dağı'nın tepesine taşımaya gönderir ve altı büyücüden Yayu'ya ölümsüzlük hapları vermelerini, onu hayata döndürmelerini ister. Yayu yeniden hayata dönünce İmparator Huangdi'yi minnettarlığını bildirir ve karşılığını verme kararına varır. Kunlun Dağı'nın eteğindeki Ruoşui Nehri'ne atlar ve göğü istila etmeye cüret eden herkesi yer.

Barış yeniden kurulunca İmparator Huangdi sonunda tanrısal sarayında hayatın tadını çıkarabilir. Sık sık Kunlun Dağı'ndan ayrılarak çevrede yolculuk yapar. Sıkça Tanrıça Vuluo'nun yönettiği Çingyao Dağı'na gider. Vuluo'nun leopar damarlı insan yüzü vardır; ince bellidir ve altın küpeler takar. Yürürken çok zarif ve çekici görünür; bütün takıları sallanır ve şingirdar. Çingyao Dağı kadınların keşke gitsem dediği bir yerdir. Oranın otları dikdörtgen saplıdır. Sarı çiçekler açar. Bir kadın yediği zaman onu sonsuza kadar güzel yapan kırmızı meyveler verir. Pembe gözlü, kırmızı kuyruklu, yeşil renkte özel türde bir kuş da vardır. Ördeğe benzer. Bu kuşun etini yiyen kadın gebe kalır.

Ming Hanedanı'ndan Jiang Yinghao'nun Şan Hai Jing-İç Batı'da çizdiği Vei resmi. Tanrı Erfu'nun yardımcısı olan Vei, Vei ve Erfu birlikte Tanrı Yayı'yu öldürdükleri için İmparator Huangdi tarafından Şuşu Dağı'nda dev bir ağaca bağlandı.

Kunlun Dağı'ndan uzak olmayan Mişan Dağı, İmparator Huangdi'nin beğendiği bir başka yerdir. Mişan Dağı bir tür beyaz ve yumuşak yeşimle doludur. Ondan çok tatlı, hoş kokulu yeşim kremi sızar. Huangdi her gün yeşim kremi yer ve artanıyla danmu (kırmızı) ağacını sular. Beş yıl sonra danmu ağacı beş renkli çiçek açar ve

2000 yılında İmparator Huangdi'nin memleketinde yapılan atalara sunu töreni anısına pullar bastırıldı. Pullardaki çizimler, eski imparatorun asil eylemlerini yansıtıyor.

çok tatlı, beş aromalı meyve verir. Huangdi sonra biraz beyaz yeşimi Congşan Dağı'na götürür. Böylece Congşan Dağı da güzel yeşimler verir. Congşan'da yaşayan ilahlar yeşim yer. İnsanlar kötü ruhları kovmak için beyaz yeşim takıları takarlar.

Mitolojik masallara göre Çin tanrıları ve ruhları genellikle yeşim ve yeşim kremi yedikleri için eski çağlarda Çinliler tanrısal yaratıklar olmaya kalkıştıklarında yeşim unu karıştırılmış yiyecekler yiyorlardı.

İmparator Huangdi'nin ve Adamlarının Katkıları

İmparator Huangdi'nin ve emrindeki adamlarının pek çok keşif yaptığına inanılır.

Efsaneye göre, çok eski zamanlarda insanoğlu hayvanlar gibi bir hayat sürerdi. Doğal mağaralarda yaşarlardı ve vahşi hayvanların insafına kalmışlardı. Sonra Youçaoşi adında bir bilge, kuş yuvaların-

dan esinlenerek bir ağaçta kuş yuvasına benzer yaşanacak bir yer yaptı. Böylece insanoğlu kuşlar gibi ağaçta yaşamaya başladı. Fakat ağaç yaşamak için elverişli değildi. İmparator Huangdi yerde evler yapma işinin başına geçti ve barınmada yeni bir çağa girildi.

İmparator Huangdi, insanoğlunun yeterli et yemesi için yabani hayvanları yakalayacak tuzaklar da icat etti. Huangdi'nin bakanı Yongfu, tahılın kabuğunu ayırmada kullanılan havanı buldu. Arkasından Huangdi, pirinci pişirmede kullanılan kabı icat etti. Bu adetler gıda gelişimini teşvik etti. İmparator Huangdi'nin bakanı da olan Boyu, insanları rüzgârdan ve yağmurdan koruyan, soğuğa direnç sağlayan giyimi yarattı. İmparator Huangdi kişisel kullanım için taşıt icat etti, böylece taşımacılık gelişti.

En olağanüstü icat Cangjie'ninkiydi. Cangjie'nin ejderha yüzü, hepsi ışık huzmeleri saçan ve yüksek zekâ gösteren dört gözü vardı. Gökteki Kui Yıldızı'nın dairesel hareli hattını gözleyerek yeryüzünün biçimini, yükseltilerini ve çukurlarını; dağları ve vadileri, kaplumbağanın sırtındaki desenleri, küçük kuşların ayak izlerini vs. inceleyerek sonunda sözcükleri, halen kullanılan Çin karakterlerini buldu. Bu haber gökyüzüne ulaştığı zaman, Gök Tanrı insanoğlunun karakter

Hebei ili Çengde'de Kuişing Binası'ndaki Cangjie portresi.

yaratmada avantaj kazanacağından ve asla sıkı çiftçilik yapmayacağından kaygılanmaya başladı. Bu nedenle Gök Tanrı, insanları bitki yetiştirmeyi bırakmamaları uyarısıyla tahıl yağmuru yağdırır; böylece gelecekte kıtlık olmasından kaçınılır. Bunun dışında yeryüzündeki hayaletler de karakterlerin icadından korkar. İnsanoğlunun işledikleri suçları Gök Tanrı'ya bildireceğinden endişelenirler ve yüksek sesle ağlayamazlar. Sessiz gece kederli seslerle dolar. İmparator Huangdi, karakterleri bulduğu için Cangjie'yi tarih görevlisi yapar ve tarihsel kayıtlarla sorumlu tutar.

İmparator Huangdi'nin karısı Leizu, ipekböceği yetiştiriciliğiyle uğraşan ilk kişidir.

İpekböceği yetiştiriciliğinden söz ediyorsak, İpekböceği Tanrı-sı'ndan başlamak zorundayız. Masal şöyle diyor: Eski çağlarda baba uzun bir yolculuk için evden ayrılır ve yıllarca başka yerlerde kalır. Evde yalnız bekleyen kızı onu çok özler. Bir gün yemlerken atıyla konuşur: "Sevgili atım, babamı geri getirebilersen seninle evlenirim." At hemen ipini koparır ve kapıdan çıkar gider. Ne kadar geçtiğini kimse bilmez. Sonunda at, babanın yanında durur. Adam, atı görünce şaşırır. Kızının güvenliğinden endişe duymaya başlar ve bu nedenle eve dönmek için ata biner. Baba ve kız onca yıldan sonra birbirlerini görmekten çok mutlu olurlar. Baba evde yanlış giden bir şey olup olmadığını sorar. Kız, kendisinin yokluğu dışında her şeyin yolunda olduğunu söyler. Ama şimdi at onu geri getirmiştir. Baba, atın çok zeki olduğunu düşünür ve onu en iyi yiyeceklerle yemler ama atın yemde gözü yoktur; gözlerini sürekli kıza diker. Kız ne zaman yanından geçse at kişner, şaha kalkar, tekmeler atar.

Sonunda atın anormal davranışları babanın dikkatini çeker ve kıza usulca sorar: "Neden at seni görünce böyle gürültü koparıyor?" Kız gerçeği gizleyemez ve babasına ata ne söz verdiğini söyler. Baba çok kızar ve "Ne utanç verici bir fikir" der. Atı çok sevmesine karşın, kıızıyla evlenmesi fikrini hazmedemez. Bir yay alır, atı vurur, derisini yüzer ve güneşte kurutur.

Bir gün baba evde değilken, kız bir komşu kızını avluda oynamak için çağırır. Yerde atın derisini görünce üstünde tepinir ve kızgınlıkla “Seni hayvan, bir insanla evlenmek istedin! Şimdi ölüsün. Hakkını buldun” der. Kız bu sözleri der demez, atın derisi hemen kalkar, onu sıkıca sarar ve uzaklara götürür. Komşu kızı babayı bulmaya koşturur, olan biteni anlatır. Baba ve başka köylüler günlerce kızı ararlar ve sonunda büyük bir dut ağacında bulurlar. Ancak kız ve at derisi dev bir ipekböceğine dönüşmüştür. İpekböceği, parlak beyaz ipek üretmek için başını usu usul sallar. Sonunda çok kalın bir koza yapar ve kendisini bütünüyle sarar.

Daha sonra İpekböceği Tanrısı olur. İpekböceği Tanrısı'nın görünüşü at derisi sarınmış bir kızdır ve kuzeyde Ouss (ipek çıkaran) Yabanıllığı adındaki bir sarayda yaşadığına inanılır.

İpekböceği Tanrıçası, Çiyou'ya karşı zaferini kutladığı sırada imparator Huangdi'ye ipek demetleri sunar, o da bundan çok mutlu olur. Huangdi, ipekten kumaş dokunmasını ve kumaştan tören giysileri yapılmasını emreder. Huangdi'nin imparatoriçesi Leizu, ipeğe büyük ilgi gösterir. İpeğin nasıl meydana geldiğini araştırır ve kendisi ipekböcekçiliği yapar. Leizu'nun yetiştirdiği ipekböceklerinin ipeği,

*Çağdaş ressam Liang Çide'nin
İpekböceği Tanrısı resmi.*

İmparator Huangdi Anıt Mezarı, Şaanşi'nin Huangling ilçesinde.

İmparator Huangdi Anıt Mezarı'nın sunağı.

İpekböceği Tanrısı'nın armağan ettiği ipek kadar güzeldir. O zamandan itibaren ipekböceği yetiştiriciliği ve ipek dokumak kadınların önemli bir işi olmuştur.

İpekböceği yetiştiren ilk kadın olduğu için, Çin'de Leizu'ya İpekböceği Yetiştirme Tanrıçası diye saygı gösterilir. Feodal dönemlerde her baharda Çin imparatoru Çiftçilik Tanrısı'nı canlandığı ve törensel ekim yapıldığı sırada, imparatoriçe Leizu'yu canlandırır ve ipekböceği yetiştirme töreni yapardı.

Çin mitolojisinde Fuşi, Nüva ve İmparator Yandi de buluşlar yapmışlardır. Ancak en çok buluşu İmparator Huangdi'nin yaptığına itibar edilir ve Huangdi Çin uygarlığının öncüsü olarak görülür. Huangdi'nin memleketi Henan Şinceng ve Huangdi'nin anıtmezarının bulunduğu Şaansı Huangling yerlileri, İmparator Huangdi'nin büyük başarılarının anısına, her yıl türlü dinsel etkinlikler düzenlerlerdi.

BATI GÖK TANRISI ŞAOHAO VE KUZEY GÖK TANRISI CUENŞÜ

"Ci" de denilen Şaohao, yalnızca eski Çin destanlarının uzak bir imparatoru değil, aynı zamanda Batı Gök ve İlahi Dağ Tanrısı'dır. Cuenşü, İmparator Huangdi'nin torunu (veya torununun oğlu), Şaohao'nun yeğenidir. İmparator Huangdi Cuenşü'yu çok sever. Kendisi adına evreni Cuenşü'nun yönetmesine izin verir. Cuenşü onun ölümünden sonra Kuzey Gök Tanrısı olur.

Çin Efsanelerinde Şaohao

"C"i" de denilen Şaohao, yalnızca eski Çin destanlarının uzak bir imparatoru değil, aynı zamanda Batı Gök ve İlahi Dağ Tanrısı'dır.

Huangdi döneminde renkli kuyruğu olan büyük bir yıldız gökyüzünde uçar ve Huacu Adası'na düşer. Tam o anda Nüjie adında genç bir kadın, bir adamla aşk hayali kurmaktadır. Sonra gebe kaldığını anlar. Arkasından bir bebek doğurur, Şaohao'dur bebek. Doğum sırasında çok sayıda Anka Kuşu gökyüzünde dans ederek Şaohao'nun doğumunu kutlar. Muhtemelen bunların Orta Gök Tanrı Huangdi çağında meydana geldiği, düşen yıldız ve Anka Kuşu impa-

Tanrı Şaohao'nun portresi.

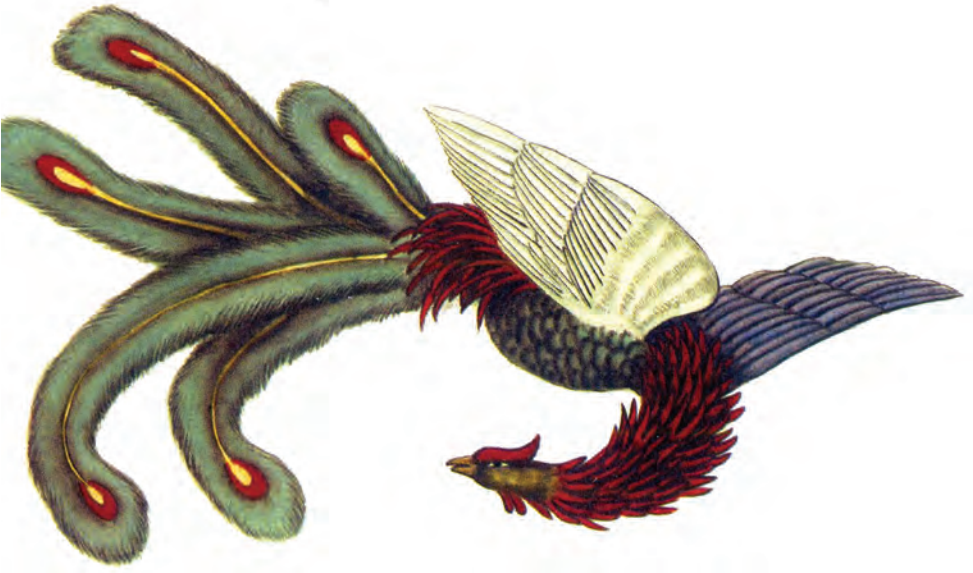
ratorlukla ilişkili imgeler olduğu için, Şaohao'nun İmparator Huang-di'nin oğlu olduğu söylenir.

Bir başka öykü, Şaohao'nun Venüs'ün oğlu olduğunu söyler. Peri Huang'e gece Gök Sarayı'nın içinde eser ve gündüz bir salla yolculuk eder. Bir gün Batı Denizi'nin kıyısına varır ve 800 "çang" yüksekliğinde büyük bir dut ağacı görür. Ağacın yaprakları açık kırmızı, dutlar mordur. Denilir ki bu tür dutlar 10 bin yılda bir meyve verir ve insan onu yerse asla ölmez. Ağaçtan ötürü o yere Çionsang (Olağanüstü Dut) denilir. Huang'e oradan hoşlanır ve salını durdurur, keyfini çıkarır. Tam o anda Venüs yakışıklı genç bir adam kılığına girer ve suyun kıyısına gelir. Santur çalar, Huang'e şarkı söyler. Santuru Venzi ağacından yapıldığı için çok güzel bir ses çıkarır. Huang'e yakışıklı genç adamın ve harika müziğin çekiciliğine kapılır. Genç adamı salına davet eder. Adam Huang'e'nin yanına oturur ve Huang'e güzel bir aşk şarkısı söyleyene kadar sürekli santur çalar. İkisi sevişir, Şaohao onların oğludur.

Şaohao büyüyünce bir imparator olur ve Olağanüstü Dut'u başkent yapar. Sonra Çangliu Dağı'nın ilahı olur. Bu dağ çok güzeldir; bütün yabani hayvanların güzel kuyrukları, kuşların tepelerinde güzel desenler vardır. Dağ, güzel desenleri olan yeşim bakımından da zengindir. Şaohao sarayını dağın tepesine inşa eder ve bölgeyi yönetir. Saray batıda olduğu için Şaohao her gün günbatımında batan güneşin kızılığını doğuda ışıma yaratmak için kullanır.

Şaohao, Doğu Denizi'nin bittiği yerdeki dev vadi çatlağı Guişu'yu görürce orayı çok beğenir ve Şaohao Devleti adında başka bir ülke kurar.

Doğumu sırasında dans eden Anka kuşlarının anısına bütün kuşları görevlileri yapar. Örneğin Anka kuşları takvimle; kırlangıçlar, örümcek kuşları, serçeler ve horozlar mevsimleri yönetmekle görevlendirilir. Güçlü ve sağlam akbabalar ordu subaylarıdır, adil ve dürüst kartallar yargıyla görevlidir. Şaohao, güvercinleri karısının bakımına verir. Beş tür sülün, becerilerine göre inşaat işleri, eritme,

Çin destanlarında kuşların kralı olarak geçen Anka Kuşu, uğurlu bir işaret olarak görülür.

çinicilik, deri eşya yapımı ve renklendirmeyeyle görevlendirilir. Kısacası Şaohao'nun devleti bir kuşlar devletidir. Yeğeni geleceğin Kuzey Tanrısı Cuenşü orada büyür. Şaohao, hoşlandığını düşünerek ona bir ut ve bir santur verir. Ancak Cuenşü müzik dinlemekten hoşlansa da kendisi çalmaktan hoşlanmaz ve müzik aletlerini atar. İktidardan hoşlanmaktadır ve sık sık devlet işlerinde Şaohao'ya yardım eder.

Şaohao'nun kimi erdemli kimi uğursuz olan birçok çocuğu vardır. Cong adındaki oğlu Goumanng Ağacı tanrısı olur ve Doğu Gök Tanrısı Fuşi'ye yardım eder. Daha sonra Venüs Ruşou olan Gai adındaki öbür oğlu, kendisinin yardımcısı olur. Çiongçi de Şaohao'nun oğludur; kaplan gövdeli ve kanatlı, çok kötü bir umacıdır [öcüdür]. Sık sık insan yer. Babasının denetiminden hoşlanmaz ve kuzeye kaçır. Orada da vahşiliği sürdürür. İki kişi arasındaki bir ihtilafla karşılaştığında, her zaman masum ve haklı olanı öldürür ve yer; dürüst adamları burunlarını yer, kötü adamlara yabancı hayvanlar armağan eder.

Şandong Çufu'da Tanrı Şaohao'nun Anıtmezarı'nın taştan tören kemeri.

Eski çağlardan gelen tarihsel masallarda, Şaohao yeryüzünde bir imparatordur. Şandong ilindeki Çufu'yu başkenti yapmıştır ve orada gömülüdür. Çufu'daki Şaohao anıtmezarı Song Hanedanı döneminde inşa edildi. Eski Çin'de piramit biçiminde yapılmış tek anıt mezarıdır.

Han Hanedanı döneminde, halk, Şaohao'nun öldükten sonra Batı Gök Tanrısı, oğlu Gai veya Venüs Ruşou'nun yardımcısı olduğuna inanırdı. İkisi sonbahardan sorumludur. Hem yeryüzünde hem de gökte Batı Kutbu'ndan doğuya doğru, Kunlun Dağı'nı geçerek Ölümsüz Devleti'ne (Hiç Ölmeyen Devlet) kadar 12 bin "li" alanı yönetirler. Şaohao'nun simgesel rengi beyazdır.

Şandong Çufu'da Şaohao'nun mezarı.

Cuenşü'nün Doğuşu

Cuenşü, İmparator Huangdi'nin torunudur (başka bir masala göre oğlunun torunu), Çangyi'nin oğlu, Şaohao'nun yeğenidir. Annesi Jingpu'dur. Şaohao döneminin sonunda gökte tuhaf bir alamet görülür. Büyük Ayı'nın Yaoguang Yıldızı birden bire ayın üzerinden geçer. Youfang Sarayı'nda yaşayan Kral Çangyi'nin imparatorluk cariyesi Jingpu, Yaoguang Yıldızı tarafından gebe bırakılır. Sonra Kral Çangyi, Ruoşui Nehri'nin kıyısına sürgün edilince Jingpu onunla gider ve Cuenşü'yü orada doğurur. Bebek başında, savaşırlara gireceğine ve kudretiyle onları kazanacağına işaret eden bir kalkan ve bir hançerle doğar.

Cuenşü çok zekidir. Daha 10 yaşında Şaohao'ya yardım edebiliyordu. 12'sinde yetişkin gibidir, 20'sinde imparator olur. Diçiu'yu (günümüzde Henan ilindeki Puyang) başkent yapar. Devletin düzenini korumak için sık sık bir ejderhaya binerek turlar, gün ışığının ulaştığı her yeri ziyaret eder. Döndükten sonra Uçan Ejderha'ya değişik bölgelerin rüzgârlarını taklit etmesini ve o seslerden beste

yapmasını emreder. “Çengyun” adı verilen müzik, özel olarak Orta Gök Tanrısı Huangdi için bestelenmiştir.

Gök ile Yer Arasındaki Bağlantının Kesilmesi

İmparator Huangdi Cuenşü'yü çok sever. Evreni kendisi adına yönetmesine bile izin verir. Cuenşü bu fırsatı ele geçirince gök ile yeryüzü arasındaki bağlantıyı kesmeye başlar.

Gökyüzünün tanrıları ve ilahları ile yeryüzünün büyücüleri, o zamana kadar gök merdivenleri ve kutuplar üzerinden gökyüzü ile yeryüzü arasında sürekli gidip gelebiliyordu. Ancak Çiyou gibi kimi kötü tanrılar ve ruhlar durumu istismar eder ve sorun çıkarırlar. Çiyou öldürülmüş olsa da bir kez barışçı evrensel düzen bozulur; Huangdi'nin kızı Ba ve yardımcısı Yinglong savaşta ciddi biçimde yaralanırlar ve gökyüzüne dönemezler.

Cuenşü, gökyüzü ile yeryüzü arasındaki sürekli yolculuğun bilinmeyen tehlikelerle dolu olduğuna kanaat getirir. Çiyou'nun başlattığı savaşın gelecekte yine yüzeye çıkacağından endişe duyar. Bunun olmasını önlemek için tanrılar dünyası ile insan dünyası arasındaki bütün yolları kesmeye karar verir. Bu görevi yapmaları için iki tanrı Cong ve Li'yi gönderir.

İmparator Cuenşü'nün portresi.

Henan, Huangşian ilçesinde, imparatorlar Cuenşü ve Diku için yapılan İki İmparatorun Anıtmezarı'nda İmparator Cuenşü'nun heykeli.

Gökyüzü ile yeryüzü arasındaki kutupları ve merdivenleri ayırmak için Cong acı gücünü gökyüzüne destek olmakta kullanır. Aynı anda Li iki eliyle yeryüzüne sertçe bastırır. İki tanrı destekleyerek ve bastırarak gökyüzü ile yeryüzü arasındaki mesafeyi, sonunda kutuplar ve merdivenler gökyüzüne ulaşmayana kadar açarlar. Bu, iki dünyanın yaratılmasına yol açar: Tanrılar için gökyüzü, insanlar için yeryüzü. Tanrılar istedikleri zaman yeryüzüne, insanlar ise gökyüzüne gidemez olur. Cuenşü ayrıca Cong'u gökyüzüyle, Li'yi de yeryüzüyle görevli kılar. Cuenşü, gökyüzü ile yeryüzü arasındaki bağlantı-ları keserek özel bir baskıcı kozmik sistem kurar.

Uzun zaman sonra evren sessizleşir ve Cuenşü yapmış olduğu iş-ten tatmin olur. Hemen, istediği her şeyi yapabileceğini düşünmeye başlar. Kozmik düzeni keyfi olarak değiştirir, bütün diğer tanrılara zorbalık yapar. Yaptığı en acayip şey güneşi, ayı ve yıldızları kuzey göğüne sabitlemek ve onların bir parça bile hareket etmesini durdurmak olur. Sonunda kimi bölgelerde gün bolca olurken, öteki böl-gelerde halk tam bir karanlığa batar. Bütün yaratıklar Cuenşü'nün zorbalığından fazlasıyla çekerler.

Cuenşü ile Gongon Arasındaki Savaş

Cuenşü'nün zorbalığı sonunda Gongon ve taraftarlarının isyanını kışkırtır.

Gongon, Ateş Tanrısı Curon'un oğlu, Güney Gök Tanrısı İmpara-tor Yandi'nin beşinci göbek torunudur. Kuzey bozkırında yaşar ve Su Tanrısı konumundadır. İnsan yüzü, elleri ve ayakları; yılan bedeni vardır. Bitkilere ek olarak her tür hayvanı yer. Gongon'un Şianliu ve Fuyou adında iki yandaşı vardır. Şianliu dokuz kafaya, insan yüzüne ve kara yılan bedenine sahiptir. Dokuz kafası kendi başlarına hare-ket edebilir. Şinliu dokuz kafayı beslemek için dokuz dağa gitmek zorundadır. Onun geçtiği bir yer hemen bataklığa dönüşür. Şiangliu ve öldükten sonra büyük bir kırmızı ayağa dönüşen Fuyou, bütün ne-

hirleri kontrol etmede Gongon'a yardım ederler.

Cuenşü, Gongon'un Orta Gök Tanrısı tahtını ele geçirmeye kalkışacağını düşünmez. Adamı Deniz Tanrısı Yuçiang'ı Gongon ile savaşmaya gönderir.

Bu, İmparator Huangdi'nin Çiyou'yu yenmesinden bu yana en büyük savaş olur. Cuenşü ve Yuçiang sihirli güçlere sahip oldukları için, zamanla rüzgârı denetleyebildiler. Gongon darbeleri savuşturamayınca yabani kuzeybatıdaki büyük bir dağın yakınında bulunan bir yere kaçar. Göğe yükselen dağ, daha önceki sekiz gökyüzü payandasından biridir. Gongon kaybediyor olduğunu anlar ve öfkesini kontrol edemez. Cuenşü ile birlikte helak olmayı ister. O yüzden kendisini dağa fırlatır. Dağ onun ağırlığını çekemez ve ikiye ayrılır. Bundan ötürü dağa daha sonra, ikiye bölünen dağ anlamında Sucou Dağı denilir.

Huai Nan Zi der ki, Gongon kendisini dağa fırlattıktan sonra gök, kuzeybatıdaki desteğini yitirir ve çöker. Gök yıkılırken kuzey göğünün güneşi, ayı ve yıldızları serbest kalır. Kuzeybatıya hareket ederler ve doğudan batıya olağan dairesel rotalarını izlemeyi sür-

Gongon öfkeyle kendisini dağa fırlatıyor.

dürürler. Gongon kendisini dağa fırlattığı anda yeryüzü ile gökyüzü arasındaki halatı da koparır. Halat kopunca yeryüzünün güneydoğu parçası batar. Bunun sonucunda Çin toprağındaki nehirlerin çoğu güneydoğu yönüne akar.

Cuenşü'nün hâkim olduğu dönemdeki sağlam kozmik sistem Gongon tarafından yıkılır. Olanları hiçbir tanrı onaramaz ve evren yeni bir çağa girer. Bu da şimdi sahip olduğumuz kozmik yapıdır.

Gongon savaşı kaybedince bir havuza saklanır. Emrindeki adamlar ayrı yönlere dağılır.

Mengşuangşi Kabilesinin Kökleri

Cuenşü hukuk sistemine büyük önem verdi ve ahlaksızca olan bütün eylemleri cezalandırdı.

Bir öykünün anlatısına göre, bir adam kız kardeşine âşık olur ve bu Cuenşü'yü çok kızdırır. Cuenşü ikisini batıdaki Kongtong Dağı'nın uzak ormanlarına sürgün eder. Orada hiç yiyecek ve yaşanacak bir yer yoktur. Kardeşler açlık ve soğukla karşı karşıya kalırlar. Soğuğu engellemek için birbirlerine sıkıca sarılmaktan başka çareleri yoktur. Sonunda ölürlər. İlahi bir kuş üzerlerinde uçarken bu acıklı manzarayı görünce bedenlerinin üzerine otlar bırakır. Kardeşler yedi yıl sonra canlanır. Ancak tek bir gövdeleri, iki başları, dört kolları ve dört bacakları vardır. Çocukları da onlar gibidir. Zamanla kuşaklar ve sonunda Mengşuangşi (çift bedenli soy) denilen kabile oluşur. Mengşuangşi kabilesinin öyküsü, eski çağlarda aile içi cinsel ilişkiden duyulan korkuyu yansıtır.

Cuenşü'nün Sonu

Cuenşü halkın büyük saygısını kazanan Çin efsanelerindeki eski bir imparatordur. Anıtmezarı konusunda üç anlatı var. Biri, Cuenşü'nün kuzeydeki Vuyu Dağı'nın güney yanına gömüldüğünü belirtir. Dokuz imparatorluk cariyesi dağın kuzey yamacına gömülmüştür.

Zhouyang Di	Guoyang is a grandson	of Huang Di's and a	of China's
He boasts a treaty	disposition showing	his wisdom and good	comprehension
of all nature and	developed primitive	agriculture by	instruct of climate
and soil He	observed the heavenly	bodies and made the	first lunar calendar
in China He acted	on God's decree	and enlightened	the common people
in the natural laws	Q called by Chinese	He offered sacrifices	in 2624 and
unconscious with	pitiful mood His influence	was as far as	people to teach
rampaging from	Dunhuang in the south	Yueching in the north	and first Panxun
to the east to	Liaohu in the west	All nature shined by	the sun and
might had been	affected thereby	in big or small	invisible or sub-
	- From the Book	of Rites by Old	

Mezar, ayılar ve kaplanlar gibi vahşi hayvanlarca korunmaktadır. Bir başka öykü, Cuenşü'nün anıtmezarının Henan İli Anyang kenti Huangşian bölgesinde bulunduğunu söyler. Bir diğeri de mezarın Şandong ilindeki Liaoçeng'de olduğunu bildirir. Söylenceye göre, Cuenşü'nün doğumu ay takviminin üçüncü ayının 18'ine denk düşer. Günümüzde bile halk Cuenşü'nün doğumunu kutlar, olayı anmak için ritüeller gerçekleştirir.

Han Hanedanı döneminde, halk Cuenşü'nün öldükten sonra Kuzey Gök Tanrı olduğuna, Deniz İlahı Şuanming'in ona yardım ettiğine inanırdı. Cuenşü kıştan sorumluydu ve hem gökte hem de yeryüzünde, kuzeyde Jiuzhe'den Kuzey Kutbuna kadar 12 bin "li" alanı yönetir. Cuenşü'nün rengi siyahtır.

Cuenşü'nün Çocukları

Cuenşü'nün çok sayıda çocuğu var. Oğlu Laotong; Gök, Çiong-çan ve Mutfak Tanrısı olur. Öbür üç oğlu erken ölürlər, insan dünyasına hastalık getiren hayaletlere ve canavarlara dönüşürlər: Biri Çangjiang Nehri'nde yaşar ve veba taşır. Biri Ruosui Nehri'nde yaşar ve canavar olur. Biri insanların evlerinde yaşar ve özellikle bebeklerin korkudan ödünü patlatır. Yunan mitolojisinde insanlara ölüm getiren Keris'e benzer. Cuenşü'nün oğullarından bir başkası tuhaf özellikler geliştirir. Paçavralar içinde olmaktan hoşlanır, başkalarının artıklarını yer ve bir deri bir kemiktir. Soğuk bir kış gecesinde, bir arka sokakta açlıktan ölür, yoksul bir hayalete dönüşür. Onunla karşılaşan insanların yaşamı yoksullukla sonuçlanır. Eski Çinliler, bu nedenle ay takviminin birinci ayının sonunda "yoksul hayaleti uğurlama" töreni düzenlerdi.

Cuenşü'nün çocukları Jiyu Devleti, Cuenşü Devleti, Şuşi Devleti ve Şuşu Devleti vs. gibi bir hayli devlet kurarlar.

İMPARATOR DİKU ÇAĞININ EFSANELERİ

Çin efsanevi masallarında ve tarihi destanlarında, seçkin şahsiyetlerin yolu sık sık kesişir. Efsanevi masallarda evreni yönetmekle görevli beş tanrı Fuşi, Yandi, Şaohao, Cuenşü ve Huangdi'dir. Antik destanlar da beş imparatora söz eder: İmparator Huangdi, İmparator Cuenşü, İmparator Diku, İmparator Yao ve İmparator Şun. Aralarında Huangdi ve Cuenşü hem tanrı hem imparatorudur. İmparatorlar Diku, Yao ve Şun hakkındaki efsanevi masallar aşağıdadır.

Diku ve Beş Karısı

Diku'nun prototipi, Şang Hanedanı döneminde (MÖ 16-11. yüzyıllar) tapınılan, 10 güneşin ve 12 ayın babası Gök Tanrı Dijun'dur. Şang Hanedanı'nın yıkılışıyla Dijun hakkındaki öyküler son buldu ve Dijun masalları, eski çağların yeryüzü imparatoru Diku'yla değişti. Diku öykülerinin çoğu destansıdır. Denilir ki, Diku Cuenşü'nün oğlu, Huang-

İmparator Diku portresi.

di'nin torunudur. Doğduğu anda kendisi adının Çun olduğunu söyler. Diku çok zekidir. 15'inde babası Cuenşü'ye yardım edebiliyordu ve kimi övgüye değer eylemlerinin ödülü olarak devletin kralı oldu. Babası Cuenşü'nün ardılı olarak imparator olur. Beş karısı vardır: Zoutuşi, Jiandi, Jiangyuan, Çingdu ve Çangyi.

Zoutu bir yerin adıdır. Huangdi Çiyou'yu temizledikten sonra sıradan halkı oraya götürür ve Zoutu Devleti'ni kurar. İnsanları devletin adına uyarlar ve kendilerine Zoutuşi derler. Zoutu Devleti'nde havada yürüyebilen, rüzgâra ve bulutlara binebilen sihirli bir kız yaşar. Kız, orta yaylalarda bulunan Yihe ve Luohe nehirleri çevresindeki manzaradan hoşlanmaktadır. Sık sık oraya uçar. Diku genç kadına âşık olur. Sık sık nehir kenarında onunla buluşur. Arkasından onunla evlenir. Evlilikten sonra Zoutuşi sık sık rüyasında güneş yediğini görür. Ne zaman benzer bir rüya görse bir oğlan doğurur. Zoutuşi buna benzer sekiz rüya görür ve sekiz oğlan doğurur. Sekizi de muazzam güçtedir ve tarımın bütün yönleriyle görevli tanrılar olurlar.

Diku'nun ikinci karısı Jiandi Yousongşi'nin kızıdır. Bir gün Jiandi ve küçük kız kardeşi bir yükseltinin üzerinde yemek yemektedirler. Gök Tanrı onları ayartmak için bir kırlangıç gönderir. Kırlangıç öterek kızların başları üzerinde bir aşağı bir yukarı uçar. Kızlar yeşim bir sepetle kırlangıcı yakalamaya uğraşırlar ama başaramazlar. Kolay bir iş değildir. Sonunda kırlangıcı sepetin altına sokarlar. Fakat elle-rini kuşu yakalamak için sepetin altına soktuklarında kırlangıç uçar. Bozulan Jiandi sepeti kenara atar ve içinde iki kuş yumurtası görür. Meraklanır ve birisini yer. Bunun sonunda gebe kalır ve "Çi" adı verilen bir oğlan doğurur. "Çi" büyüyünce Şang milliyetinin atası olur.

Jiangyuan, Youtaişi'nin kızıdır. Bir keresinde gezmeye çıktığında yolda dev bir ayak izi görür. Şimdiye kadar bu büyüklükte ayak izi görmemiştir. Merakla ölçmek için bir ayağını ayak izinin üzerine koyar. Kendi ayağının çok küçük olduğunu görür. Hemen arkasından yüreğinin çarptığını duyumsar. Döndükten hemen sonra gebe kaldığını anlar. Yuvarlak bir et topu doğurur. Bu tuhaf şeyi görünce

dehşete düşer. Onu sessizce tenha ve dar bir sokağa atar. Hemen arkasından sokağa bir koyun ve sığır sürüsü girer. Ji-angyuan, hayvanların et topunun etrafından dolandıklarını, ondan uzak durduklarını ve onu yaralamaktan çekindiklerini fark eder. Et topunu yeniden almak zorunda kalır ve bir ormana atmak ister. Fakat bir grup işçinin ağaç kestiklerini görür ve et topunu bırakabilecek yol bulamaz. Sonunda yüreği iyice katılaşıp ve et topunu bir sulama havuzunun donmuş yüzeyine atar. O an büyük bir kuş uçarak buzun üstüne konar. Kanatlarını açar ve et topunu göğsüne sarar, bir süre tutar ve arkasından

uçar gider. Jiangyuan buzun üzerinde bir bebek ağlaması duyar. Oraya seğirtir, et topunun patlayarak açıldığını, içinde bir oğlan olduğunu görür. Oğlan bir yayla ok çekmektedir ve göğü hedef almıştır. Jiangyuan bebeği görünce sevinir, onu kollarına alır ve eve götürür. Daha önce attığı için ona "Çi" (vazgeçmek) adını verir. "Çi" daha çocukken çiftçilikten hoşlanır. Büyüyünce başkalarına bitkilerin nasıl yetiştirileceğini öğretir. Bu, kabilesinin hızla büyümesini sağlar. Halkı ona Houji (Çiftçilik Tanrısı) diye saygı gösterir. Soyundan gelenler daha sonra Çou Hanedanı'nı kurar.

Çing Hanedanı'ndan Sun Jianai'nin İmparatorluk Emriyle Yapılmış Çizgi Klasikler'inden alınma Houji resmi, destanda Jiangyuan'ın Houji'yi terk edişini anlatıyor.

Çingdu, Çenfengşi'nin kızıdır. 20 yaşına kadar evlenmez (eskiden Çin'de kızlar 16 yaşında evlenirdi). Bir gün Sanhe'nin manzarasının keyfini çıkarmaya gider. Birden bire soğuk bir rüzgâr patlar, bir ejderha gelir ve onunla cinsel ilişkiye girer. Gebe kalır. Büyüyünce İmparator Yaodi olacak olan oğlanı doğurur. Ejderha, Tanrı Diku'nun bir başka donudur.* Çingdu, Diku'nun diğer eşidir.

Çangyi, Diku'nun ardılı "Ci"yi doğurur.

Diku, Henan İli Anyang Şehri Huangşian Kasabası'nda Cuenşü dinlence yerinin batısına gömülür.

Ebo ile Şiçen Arasında Çatışma

Ebo ve Şiçen Diku'nun birinci ve ikinci oğullarıdır fakat iki kardeş anlaşmamaktadır. Anlaşmazlıkları büyüyünce yaban topraklarda silahlarla kavgaya başlarlar.

Diku iki oğlunu barıştırmayı başaramaz ve yeni kavgaları önlemek için onları ayrı yerlere gönderir. Ebo'yu doğu göğünün parlak Şang Yıldızı ile görevli olarak doğuda Şangçiu'ya, Şiçen'i batı göğünün parlak Şen Yıldızı ile görevli olarak batıda Daşia'ya yollar. İki yıldız, uzaydaki yörüngeleri nedeniyle hiçbir zaman bir araya gelemmez. Şang Yıldızı görüldüğünde Şen Yıldızı kaybolur, Şen Yıldızı görüldüğünde Şang Yıldızı kaybolur.

Çinliler aile uyumuna büyük değer verir ve kardeşleri sever. Ebo ve Şiçen olumsuz bir örnektir. Bu nedenle bugün bile kardeşler arasında bir sorun çıkarsa, insanlar onlara “Şen-Şang kardeşler” göndermesini yaparlar.

Ebo Ateşi Çalar

Ebo, Şiçen ile savaşını sürdürse de dürüstlikle Şangçiu'daki görevini yürütür.

* Donu: Şekli, kılığı. (Y.N.)

Ebo Köşkü veya Ateş Tanrısı Köşkü veya Mars Köşkü, Henan Şangçiu kentinde Ebo'nun anısına inşa edildi.

Ateşe değil Şang Yıldızı'na tapınan insanları görünce gökyüzünden ateşi çalmaya karar verir. Fakat alev her daim yandığı ve hareket ettiği için onu kontrol edemez, gizleyemez ve geri götürmeyi beceremez.

Ebo, Şangçiu'ya dönünce çok düşünür ve sonunda bir karara varır. Bir daha gökyüzüne gidince kutsal ateşe gider ve beraberinde getirdiği kalın bir ot bağınu tutuşturur, ot bağı içindeki kıvılcımı canlı tutmak için alevi üfler ve sessizce yeryüzüne getirir. Bu olaydan sonra insanlar pişirilmiş yiyecekler yiyebilir ve meşale kullanabilir hale gelir.

Gök Tanrı, Ebo'nun ateşi çaldığını hemen anlar. Ateşi geri almak için yeryüzüne tufan salar. Tufan, tarlaları ve köyleri yutar. İnsanlar ne olduğunu bilmediği için çoğu kaçamaz ve ölür. Ebo, bir kısmının felaketten kaçmasını sağlar ve son ateş parçasını korumak için yüksek bir yerde tek başına durur.

Henan Şangçiu kentindeki Ebu Köşk'ünde Ebo heykeli.

İnsanlar, sular çekildikten sonra yükseltiye dönünce değerli ateşin orada yanmakta olduğunu, Ebo'nun sonsuza kadar gözlerini kapattığını görür. Yerliler onu anmak için yükseltinin adını Ebo Sunağı diye değiştirir. Günümüzde Ebo Sunağı, Henan ilindeki Şangçiu'dadır. Bu öykü yerliler arasında kuşaktan kuşağa geçer.

Ateş insanoğlunun tarihindeki en önemli buluştur ve insan uygarlığında başlıca yeri tutar. Ateşin kaynağı hakkında Fuşi ve Surenşi gibi azizlerin yaratımı olduğu ve tanrıdan veya canavarlardan alındığı şeklinde çeşitli söylenceler var. Birçok mitolojik masalda ateş daima tanrısal bir saraydan gelir. Örneğin Yunan mitolojisinde de Prometheus ateşi çalar ve kullandığı yöntem Çin masallarındaki Ebo'nun yöntemiyle aynıdır.

Diku'nun Kızları

Diku'nun çok sayıda çocuğu vardır. Kızlarının ikisi ünlüdür. Biri tanrıça, öbürü güney milliyetinin atası olur.

Diku'nun büyük kızı saf ve güzeldir. Tasasız bir hayat sürer. Her gün ve her yerde oynar. Acıdır ki erken yaşta ölür. Ölüm döşeğinde kısa yaşamına ağıt yakar ve “Çoğunu oynayarak geçirdiğim hayatımda hiç kaygı ve üzüntü olmadı. Ama şimdi ayrılıyorum. Bugün ay takviminin birinci ayının beşinci günü. Dilerim her yıl bugün gelir ruhumu selamlarsınız ki öldükten sonra hoş zamanlar geçirebileyim” der. Kız öldükten sonra Tanrı Zigu (Mor Kız Tanrısı) olur ve ipekböceği yetiştiriciliğinde gelecek yılın iyi olup olmayacağını haber verir. Çinlilerin geleneksel kutlamaları ay takviminin birinci ayının beşinci gününe denk düşer. İnsanlar değişik fenerleri, maskeli geçitleri, havai fişekleri ve başka geleneksel kutlama eylemlerini izler. Bayramın keyfini çıkarırken Tanrı Zigu'ya tapınmayı unutmazlar. Onu hoş bir an için yeryüzüne davet ederler ve aynı zamanda ondan gelecek bahardaki ipekböceği üretimini sorarlar.

Jin Hanedanı tarihçisi Gan Bao tarafından yazılan (?-336) *Ruhlar ve Ölümsüzler Hakkında Kısa Hikâyeler* eski Çin'deki şaşırtıcı ve tuhaf öykülerin en seçkin koleksiyonudur. İlahlar ve ruhlar hakkındaki hikâyeler kadar halk masallarını da kaydeder.

Diku'nun küçük kızı çok güzeldir. O sırada devlet Çuanrong Devleti'ne açılan savaşın zahmetini çekmektedir. Jin Hanedanı'ndan Ganbao'nun *Ruhlar ve Ölümsüzler Hakkında Kısa Hikâyeler*'deki kayıtlarına göre, Çuanrong Devletinin Mareşali Vu, savaşta çok cesur ve iyidir. Diku birkaç kez üstüne birlikler gönderir, cezalandırma seferleri düzenler. Fakat hepsi başarısız olur. Arkasından Vu'nun birlikleri başkentlin güvenliğini tehdit eder. Diku, o kritik zamanda, bütün halka her kim Mareşal Vu'yu öldürür ve kellesini getirirse, ona 10 bin altın "liang" (bir liang 50 grama eşit) ödül ve asalet vereceğini,

onu prensesle evlendirebileceğini ilan eder. Ama halk Vu'dan korkmaktadır ve çağrıya kimse yanıt vermez.

Kısa bir süre sonra saraydaki Panhu isimli köpek kaybolur. Ancak kimse bunu fark etmez, herkes büyük olaya odaklanmıştı. Birkaç gün sonra Panhu ansızın imparatorluk sarayının kapısında belirir. Kanlı bir kelle taşımaktadır. Köpek doğruca Diku'nun tahtına gider. Diku kelleye gözlerini dikince, Mareşal Vu olduğunu anlar. Köpek hakkındaki kimi şeyleri de hatırlar. Panhu sıradan bir köpek değildir. Yıllar önce saraydaki bir nine, hiç kimsenin iyileştiremediği, kulak ağrısına neden olan bir hastalığa yakalanmıştı. Sonunda bir doktor kulağında yabancı bir şey bulur ve çıkarır. İpekböceği tırtılına benzeyen yedi santimetre uzunluğunda bir kurttur. Kurt çıkarılır çıkarılmaz nine iyileşir. İnsanlar kurdun çok özel olduğunu düşünür, onu bir şarap kabına koyar ve tabakla kapatırlar. Sonra tabağın altında bir köpeğin havladığını duyarlar. Merakla tabağı kaldırıncı renkli bir köpek görürler. Kapağın altında kurttan köpeğe dönüştüğü için ona Panhu adını verirler.

Mareşal Vu'nun ölümüyle Çuanrong birlikleri kaçır. Kraliyet bildirisi köpeğin ödüllendirilmesi gerektiğine hükmeder. Diku hukuk görevlilerini konuyu tartışmaya çağırır. Hepsi “Panhu bir köpek. Prens ile evlenemez” der. Diku sözünde durmaz.

Kızı bunları duyunca babasına gider ve “Madem Vu'yu kim öldürür ve kellesini sana getirirse benimle evleneceği sözünü verdin, sözünde durmalısın. Yoksa ülkenin başına büyük felaket gelir” der. Diku onu Panhu ile evlendirmeyi kabul eder.

Panhu karısı prensesi başkentten uzağa götürür. Prens güzel elbiselerini çıkarır, kaba saba elbiseler giyer ve güneydeki dağa kadar Panhu'yu izler. Sonunda derin bir ormana girerler ve taştan bir mağarada yaşarlar.

Üzgün Diku, kızına bakmaları için birkaç kez adamlar gönderir. Fakat her defasında adamlar saraydan çıkar çıkmaz gökte kara bulutlar toplanır ve fırtına patlar. Dağ tamamen pusla kaplanır. Bulutlar ve yağmur, prenses ile Panhu'nun bulunduğu yeri saptamayı olanaksız hale getirir.

Guangdong Liannan Yao Milliyeti Özerk İlçesi'nin Yao halkı, bir şan festivalinde ataları Panhu'ya adak adıyorlar.

Üç yıl içinde prenses ile Panhu'nun üç oğlu, üç kızı olur. Panhu'nun çocukları, onun ölümünden sonra birbirleriyle evlenir ve sonra kuşaklar oluşur. Kumaş dokumak için ağaç kabuğu kullanırlar, kumaşı renkli ot tohumlarıyla boyarlar ve sonra giysi yaparlar. Bütün giysilerinde bir kuyruk vardır. Kuyruk Panhu'nun soyundan geldiklerinin işaretidir.

Prensesin sonunda saraya dönüp babasını ziyaret etmesine kadar çok yıllar geçer. Diku hemen çocukları saraya getirmeleri için adamlar gönderir. Açık ve güzel bir gündür. Adamlar çocukları saraya sorunsuz getirir. Ama daha sonra Panhu'nun soyunu oluşturacak bu çocuklar sarayda kimseyle iletişim kuramazlar. Çünkü hiç kimse dillerini anlamaz. Sarayda bir süre yaşarlar ama sonra ormana dö-

nerler. Bu insanlar zamanla güneydeki dağlarda ve ormanlarda yaşayan bir kabile olurlar. Ataları Panhu bir zamanlar ülkeyi kurtardığı ve imparatorun kızıyla evlendiği için hükümete hiç vergi ödemezler.

Panhu ve prenses hakkındaki bu efsane bugün bile güney Çin'deki Yao ve Şe milliyetlerinde yaşamaktadır.

Panhu efsanesi esas olarak *Ruhlar ve Ölümsüzler Hakkında Kısa Hikâyeler*'de kaydedilenin aynısıdır. Efsane der ki, Kral Gaoşin'in (Diku'nun başka bir adı) imparatoriçesi kulak ağrısına yakalanır ve kulağında bir kurt bulunur. Kurt kulaktan çıkarılınca altı metre uzunluğunda köpek ejderhaya dönüşür ve ona Panhu adı verilir. Düşman bir devlet ülkeyi istila edince Panhu sefere çıkar ve başarıyla döner. Döndükten sonra bir prensesle evlenme talebinde bulunur. Kralın ilk iki kızı Panhu ile evlenmeyi istemez ama üçüncüsü kabul eder. Fakat bir kadın bir köpek ile nasıl evlenebilir? Panhu, krala, altın bir çanın altında yedi gün yedi gece kalırsa insan olacağını söyler. Fakat Panhu altın çanın altına yatınca, imparatoriçe onun hastalandığı endişesine kapılır. Panhu'nun insan olamayacağından korkar. Korkusunu altı günden fazla yenemez ve çanı kaldırır. Panhu'nun bedeninin yeni bir insan bedenine dönüştüğünü görür, ancak kafa henüz değişmemiştir. İmparatoriçe yedi gün bekleme kuralını bozduğu için Panhu'nun kafası değişmez.

Böylece insan bedenli, köpek kafalı Panhu prensesle evlenir. Üç oğulları ve bir kızları olur. Kral Gaoşin'den kendilerine soyadı vermesini isterler. İlk oğlan doğduğu sırada bir tavaya konulduğu için kral ona Pan (Tava) soyadını verir. İkinci sepete konulduğu için ona Lan (Sepet) adı verilir. Kral üçüncü oğlanın soyadı için aklını yoklarken gök gürültüsü duyar ve bu nedenle ona Lei der. Panhu'nun kızı Savaşçı Cong ile evlenir ve dolayısıyla oğullarının ve torunlarının soyadı Cong olur. Bu dört ailenin sonraki kuşaklarının birbirleriyle evlenmeleri ve zamanla bir milliyet olmaları kuralını koyarlar. O da Yao milliyetidir.

YAO ÇAĞI EFSANELERİ VE DESTANLARI

Yao, olağanüstü erdemleri olan bir bilgeydi ve tarih öncesi çağların en büyük imparatoruydu. İmparator Yao öyküleri doğaüstü mucizelerle doludur. Bu ağın öykülerine ahlakçılık egemendir ve ilkel mitolojinin doğalcılığından ayrılırlar.

Yao'nun Doğuşu

Fangşun adıyla da bilinen Yao, Diku ile Çingdu'nun oğlu, Sarı İmparator'un oğlunun torunudur. Çingdu kutsal bir ejderha donuna girmiş* Diku ile birleşti ve 14 ay hamilelikten sonra Fangşun'u doğurdu. Fangşun, gözlerindeki iki gözbebeği dışında sıradan insanlara benziyordu. Görünümü yakışıklı değildi; kaşları eğimli, başının üst yanı küçük alt yanı iriydi.

Babası Diku ölünce tahta kardeşi Dizhi geçti. Fakat Dizhi devleti yönetme becerisi gösteremedi ve kısa sürede öldü. Böylece tahta Fangşun oturdu ve halk tarafından saygı gereği İmparator Yao diye anıldı. Başkent olarak Pingyang'ı (şimdi Şansi ilindeki Linfen) seçti.

Yao'nun Yönetiminde Mucizeler

İmparator Yao, işlerine iyi yoğunlaştı ve çok yalın bir hayat yaşadı. Sarayının bütün sütunları ve kirişleri, işlenmemiş ve boyanmamış kerestedendi. Sarayının çatısı çini yerine sıradan insanların

* Donuna Girmek: Başka bir şekle girmek. (Y.N.)

kulübeleri gibi sazlandı. Merdivenleri taştan ve tuğladan değildi, çamurdu. Sıradan şeyler yer, ot çorbası içerdi. Yazları kenevirden dokunmuş kaba giysiler giyer, kışın soğuktan korunmak için bir parça geyik derisi eklerdi. Günlük kullanılan bütün kap kacağı kildendi. Destanlarda en kanaatkâr imparator olarak anılır.

İmparator Yao böyle sade yaşasa da sorumluluklarından asla kaytarmazdı. Sıradan halk açlık çekince kendisini suçlardı. Halk giyecek darlığı çekince, yine kendisini suçlardı. Birisi bir suç işlediği zaman kendisini, iyi yönetmemekle suçlardı. Kendisini o denli işine kaptırdı ki, kendi kişisel görünümüne bakmak için zamanı kalmazdı. İki metreyi aşan darmadağın saç neredeyse yerde sürünürdü. Bir deri bir kemik görünürdü ama İmparator Yao'nun sıra dışı ruh yapısı işleri götürüyordu ve herkes ona bağlıydı.

İmparator Yao, yalnız insanoğlunu değil, Tanrıyı da etkiliyordu. Bir gün içinde Gök Tanrı'nın İmparator Yao'yu onayladığını bildiren on doğal mucize gerçekleşti: Sarayda atların samanı pirince dönüştü; uğurlu Anka kuşları gökten saray avlusuna düştü; sarayının merdivenlerindeki takvim çimleri büyüdü.

Takvim çimi, takvim olarak kullanılabilen bir türdür. Söylenceye göre çim, İmparator Yao'nun çamurlu merdivenlerinde yetiştirdi. Çim her ayın ilk günü bir fasulye baklası, sonraki günler 15'ine kadar birer bakla veriyordu. 16'sından itibaren her gün bir bakla düşüyor, ayın sonunda hepsi düşmüş oluyordu. Döngü sonra yeniden başlıyordu. Bu, ota neden takvim otu denildiğini açıklıyor.

İmparator Yao'nun sarayının merdivenlerinde, dalkavuk otu denilen özgün bir ot da yetişiyordu. Ne zaman dalkavuklar merdivenlerden geçse, ot kıvrılarak dokunup kötülük yapan kişileri işaret ediyordu. İmparator Yao, otun yardımının yanı sıra kendi gözbebeklerinin örtüşmesiyle, bakanlık mevkilerini alarak devlet işlerinde kendisine yardım eden ahlaklı bilge bir grup insanı seçebilmişti. Bu erdemli bakanlar arasında şunlar vardı: Tarımla görevli Houji, zanaatçılıkla görevli Çui, hukukla görevli Gaoyao, ceza işleriyle görevli Şun ve askeri işlerle görevli Çi.

İmparator Yao, bakanların yardımıyla devleti gönençli ve güçlü yaptı. İnsanlar barış içinde ve varlıklı hayat sürdürdüler. Boş zamanlarında oyun oynamak için toplanırlardı. Oyunlardan biri halkayı vurmaktı. İnsanlar, bir uçları dar öbür uçları geniş birkaç silindir halkayla oynardı oyunu. Oyun oynanırken bir halka yere konur, herkes birkaç metre uzaktan onu vurmaya çalışırdı. Halkayı vuran kazanırdı.

Bir gün Rangfu adında yaşlı bir adam başka insanlarla oynuyordu. Oyunda çok usta idi ve pek çok kişi onun oyununu izlemeye gelirdi. Manzarayı gören izleyicilerden biri “Bunların hepsi İmparator Yao'nun katkısı sayesinde” dedi. Bunu duyan Rangfu sordu: “Böyle derken

ne kastediyorsun? Gün doğarken çalışmaya başlarım, batarken bırakırım. Kendi yetiştirdiğimi yerim, kazdığım kuyunun suyunu içerim. Giydiğim giysileri kendim dokurum. İmparator Yao'nun bana yardımının ne olduğunu sorabilir miyim?” İzleyiciler suskun kaldı.

Fakat Rangfu'nun tutumu, İmparator Yao'nun istediği şeydi. Asla ülkesinin gönencini ve barışını kendi başarısı olarak görmedi. İmparator olarak kendi görevini dikkate alıyordu ve halktan keyfini çıkar-

İmparator Yao.

diği mutluluk için minnettarlık göstermesini beklemiyordu. İmparator Yao dönemi özgürlük dönemi ve Rangfu özgür düşünceliydi.

Yargıç Gaoyao Mucizesi

Gaoyao, İmparator Yao'nun atadığı bir yargıçtı. İfadesiz yüzü, kuş gagası vardı, cildi yeşilimsi kavun gibiydi. Konuşması kararlı ve kesin-di. Yetenekli ve deneyimli, ayrıca tarafsız ve dürüsttü.

Bakacağı davanın ne kadar zor olabileceğinin önemi yoktu. Çok-ğunlukla kendi yetiştirdiği tek boynuzlu ilahi bir keçiye (yani Şieci) güvenirdi. Keçinin bütün vücudunu kaplayan camgöbeği rengi kılları ve başında tek bir boynuzu vardı. Keçi, doğru ile yanlış ayırmada ehil, dürüst, namuslu ve yetenekliydi. İki kişi anlaşmazlığa düştüğünde kimse yargıcı kandıramazdı; keçi haksız olanı boynuzlardı. Gaoyao keçisini her zaman duruşmalara getirirdi. Karar veremediği durumlarda keçi ona yardım edebiliyordu. Suçluyu boynuzluyor, masuma dokunmuyordu. Gaoyao onun davranışlarına bakarak sa-nığın suçlu mu suçsuz mu olduğunu anlayabiliyordu.

Gaoyao sayesinde İmparator Yao çağının adalet sistemi adildi. Hiç yanlış yargı kararı olmadı.

Gökteki Güneşler ve Şiddetli Kuraklık

İmparator Yao ülkeyi iyi yönetmek için elinden geleni yapsa da hayatı boyunca çok sayıda bela yaşadı. Onlardan biri, aynı anda gök-te 10 güneşin görünmesi ve şiddetli kuraklığa yol açmasıydı.

Dijun ve Şihe'nin çocukları olan 10 güneş, yeryüzünün doğusun-da büyük bir dut ağacının üzerinde yaşardı. Her gün, öbür dokuzu ağaçta dinlenirken, güneşlerden biri üç pençeli karganın üzerinde gökte devriye gezerdi. Güneşler uzun zaman gökte devriye gezdi-ler fakat İmparator Yao'nun hükümdarlığı sırasında bazı şeyler kötü gitti. 10 güneş aynı zamanda ağacı terk ettiler ve bir kerede gökte dolaştılar. Bitkiler ve ekinler kavruldu, nehirlerdeki sular kurudu, toprak çatladı, hatta kayalar neredeyse eridi.

Şieci heykeli. Efsanevi tek boynuzlu Şieci uğurluydu ve adaleti temsil ederdi.

Eşi görülmemiş kıtlık insanoğlunu yenebilen her şeyi yer hale getirdi, tarım zarar gördü. İnsanlar zayıf düştükleri için kendilerini hayvanların saldırılarından koruyamaz oldular. Dev domuzlar, uzun engerekler, Yayı, Zaoçi, Jiuying ile başka yabancı hayvanlar ve canavarlar inlerinden çıktılar, insanoğlunu keyiflerince öldürmeye başladılar.

Çaresiz insanlar yağmur duası için büyücü kadın Nüçou'ya başvurdu. Nüçou'nun büyük doğaüstü güçleri vardı ve sık sık tek boy-nuzlu ejderha balığa binerek dünyayı dolaşırdı. Ejderha balığın dört bacağı vardı ve gövdesi bütün bir gemiyi yutabilecek büyüklükteydi. Yüzdüğü zaman çoğunlukla denizde dev dalgalar yaratırdı. Karada yaşabilirdi ve uçardı. Nüçou, büyük bir kalabalığın eşliğinde yağmur duası için dağın tepesine çıktı. Yüzünü göğe çevirdi ve Gök Tanrı'ya yağmur yağdırsın diye dua etti fakat bu kez doğaüstü güçleri işe yaramadı. 10 güneşin yakıcı ışınları amansızca yüzüne geldi. Isıya dayanamayan Nüçou yüzünü geniş yeniyle örttü fakat gün ışığını önleyemedi. Dağın tepesinde kavrularak öldü.

Yi Güneşleri Vurdu

Gökyüzünde ilah Yi vardı. Çok iyi okçuydu. Ötesinde bir kuş uçsa, ok atmak için gerdiği yayının sesi duyulur duyulmaz yere düşerdi. Gök Tanrı 10 güneşe bir ders vermesi ve insanoğlunu kurtarması için Yi'yi insan dünyasına gönderdi. Tanrı, gidişinden önce ona büyük bir kırmızı yay ve içinde beyaz okların olduğu sadak* verdi. Çin klasiği *Huai Nan Zi*, Yi'nin güneşleri vurmak için İmparator Yao tarafından gönderilen okçu olduğunu söyler.

Yi, insan dünyasına vardı ve üç pençeli kargaya binmiş 10 güneşin hâlâ gökte dolaştığını gördü. Yi, büyük kırmızı yayını omzundan indirdi, kirişine beyaz oku yerleştirdi ve güneşlerden birine nişan aldı. Beyaz bir ışık parladı ve ok karganın göğsüne saplandı. Tanrı-

* Sadak: İçine ok konulan torba veya kutu biçiminde kılıf. (Y.N.)

Üç pençeli karga. Han Hanedanı taş oyması.

nın verdiği ok ve yay gerçekten çok güçlüydü. Ok karganın göğsünü deldi ve karga anında öldü. Siyah tüyleri gökten döne döne düştü. Üç pençeli kargayı kaybeden güneş Doğu Denizi'ne düştü. Yi, tek tek sekiz ok daha fırlattı ve sekiz güneş Doğu Denizi'ne düştü. Düşen güneşlerin kolları ve üç pençeli kargaların siyah tüyleri bütün göğü kapladı. Son güneş uysallıkla Yi'nin talimatına uydu ve olağan yörüngesine döndü.

Doğu Denizi'ne gömülen dokuz ölü güneş, Jiaowo denilen 30 bin "li" genişliğinde 40 bin "li" uzunluğunda bir taşa dönüştü. Jiaowo aşırı ölçüde sıcaktı. Çevresindeki deniz suyunu havada kaybolan beyaz buhara dönüştürüyordu. Eğer yeryüzünde yüzlerce nehir akmasaydı, Doğu Denizi Jiaowo yüzünden eninde sonunda kururdu.

Gök yeniden sakinleşti, yeryüzü serinledi ve şiddetli kuraklık son buldu. Yi, insanoğlunu yok etmek için ölüm getiren canavarlarla savaşmaya başladı.

Yi Güneşleri Vuruyor, Liang Çide.

Güney bataklığında Zaoçi denilen bir canavar vardı. İnsana benziyordu fakat dişleri bir metreden daha uzundu ve keski gibiydi. Uzun bir mızrak tutuyordu ama Yi'ye yenildi. Kunlun Dağı'nın doğusuna kaçtı, ancak Yi tarafından bir okla öldürüldü.

Yi sonra kuzeyde, Jiuying denilen dokuz başlı yılanın bulunduğu Şiongşui Nehri'nin kenarına gitti. Jiuying hem su hem de ateş fışkırtıyordu. Ne denli korkunç olsa da Yi'nin dengi değildi, nehirde vurularak öldü.

"Yi Güneşleri Vuruyor." Çing dönemi mimari oyma parçası, Hubei ili Şiyan'da bulundu.

Büyük bir kuş, doğu bataklığında, dev kanatlarıyla fırtına çıkarıp insanların yaptığı evleri yıkarak zarara yol açıyordu. Yi, kuşun dev irilikte olduğunu gördü ve onu tek okla öldüremeyebileceği endişesine kapıldı. O yüzden okun arka tarafına sağlam bir halat bağladı. Uçarken kuşu vurdu. Halatı tuttu, kuşu kendine çekti ve öldürdü.

Dongting Gölü'nde yaşayan büyük kötü yılan Yi tarafından doğranarak parçalara ayrıldı. Canavar Yayı da, batıda Kunlun Dağı'nın yanındaki Ruoşui Nehri'nde Yi tarafından öldürüldü. Altıncı bölümde anlatılan mitolojik öykü der ki, Yi kendisini yeniden hayata döndüren Sarı İmparator'a minnet duyduğu için Ruoşui Nehri'nde İmparatoru koruyan ilahtı. Yi'nin öyküsünde onun konumu bir başkasınınkinden farklıydı.

Yi son olarak orta yayladaki dut ağacına gitti. Ağaç kutsal bir yerdi ama dev bir domuz tarafından işgal edildi. Yi, domuzu yakaladı, Gök Tanrı'ya adak olarak öldürdü ve pişirdi. Yine de Tanrı ve karısı mutlu olmadı. Belki Yi dokuz güneşi öldürdüğü ve evrenin ilk düze-

Efsanevi insan yiyen canavar Yayu.

Ming Hanedanı'ndan Jiang Yinghao'nun Şan Hai Jing-Kuzey Dağı'ndan...

nini bozduğu içindi. Tanrı, olağanüstü yararlarına karşın Yi'nin ilahlılığına son verdi ve gökyüzüne dönmesini reddetti. Bunun üzerine Yi, insanların dünyasında yaşamak zorunda kaldı.

Çin mitolojisindeki 10 güneş, Yunan mitolojisindeki Apollo'nun güneşi Phaeton'a benzer. Apollo ve Clymene'nin oğlu Phaeton, babasından Güneş Arabasını bir gün kendisinin kullanmasına izin vermesini istedi. Ancak arabayı kontrol edemedi ve araba yeryüzüne doğru gitmeye başladı. Kavurucu sıcaklık yüzünden yeryüzündeki nehirler kurudu, ormanlar alev aldı ve insanlar ıstırap uçurumuna yuvarlandı. Zeus Phaeton'u yıldırımla vurmak zorunda kaldı. Phaeton tutuştu, Eridanus Nehiri'ne düştü ve boğuldu.

Yi ve Luoşen'in Aşkı

Yi Tanrı'nın kendisini ilahi konumundan yoksun bırakmasından kırılganlık duydu. Fakat trajedisi insan dünyasını dolaşmakla son bulmadı.

Karısı angı gökyüzündeki bir lmszdz ve Yi ile birlikte insan dünyasına geldi. Ancak Yi sık sık dışarıda dolaşırdı ve angı'yı evde yalnız bırakırdı. angı çok yalnızlık çekiyordu ve çiftin ilişkisi aksamaya başladı.

Bir gün Yi ok ve yayıyla avlanmaya gider. Luohe Nehri'nin kenarına varır. Su tatlı tatlı akıyordu ve nehir kenarı gr ormanla, güzel çiçeklerle kaplıydı. Güzel bir tanrıça ve kimi periler orada eğlenmekteydi. Yi tanrıçaya tutulur ve bir gece onunla beraber olmayı düşler.

Tanrıçanın adı Luopin veya Luoşen'dir. Bundan onun Doğu Gök Tanrı Fuşı'nın kızı olduğu sonucu çıkar. Maalesef Luohe Nehri'nde boğulmuştu ve Luohe Tanrıçası yapıldı. Luohe Nehri Sarı Nehir'in bir koludur. Luohe Tanrıçası, Sarı Nehir'in tanrısı Hebo'nun da karısıydı. Hebo, Bingyi denilen bir insandı. Sarı Nehir'i geçerken boğulur ve Tanrı onu nehirin tanrısı yapar. Hebo apkındı, sık sık kendini eğlendirmek için bir grup peri tutardı. Luoşen buna kederlenirdi. Yi Luoşen'in güzelliğine tutulduğunda, Luoşen de ona açık oldu. Yeniden karşılaştıklarında açık nehirine daldılar ve birleştiler.

Eski Çin yelpazesinde Luoşen resmi.

Hebo'nun birçok yardımcısı vardı; kaplumbağa, refakatçisi; mürekkep balığı ise sekreteriydi. Yardımcıları Hebo'ya her şeyi bildirdiler. Yi ve Luoşen'in aşkı kesinlikle bu yardımcılardan gizlenemezdi. Hebo, karısının Yi ile ilişkisini öğrenince öfkeden kudurdu. Fakat Yi'nin rakibi olmadığını biliyordu. Yi ile düello yaparsa yenileceği kesindi. O yüzden beyaz bir ejderha donuna (şekline) girdi ve gizlice nehir kenarındaki Yi'nin yakınına sızdı. Yi beyaz ejderhanın kötü niyetler taşıdığını anlayınca ona bir ok attı ve Hebo'nun sol gözünü deldi.

Hebo kin ve korkuyla Tanrıya şikâyetinde bulundu, gözünü gösterdi. Tanrı “Neden Yi seni vurdu?” diye sordu. Hebo “Beyaz bir ejderha donuna girdim ve nehirde yüzdüm” diye yanıtladı. Tanrı “Kendi kutsal yerini içtenlikle koruyor olsaydın, Yi nasıl vurabilirdi ki? Ejderha aşağı bir hayvandır, Yi'nin seni vurmasının nedeni budur. Yi ne suç işledi?” dedi. Hebo Sarı Nehir'e öfkeyle döndü, çünkü şimdi bir gözü kördü ve Tanrı tarafından da reddedilmişti.

Hebo'nun Evliliği Destanı

Hebo insan dünyasına döndü ve Luoşen ile Yi'nin ilişkisini sona erdiremeyeceği için şehvet düşkünlüğünün tadını çıkardı. İnsanları, güzel bir kadını kendisine karı olarak göndermezlerse, Canghe Nehri'ni sel yapıp köylülerin tarlalarını bastırmakla tehdit etti. Korkmuş olan köylüler güzel genç bir kadın seçtiler, giydirdiler ve nehirde yüzen çiçek bir yatağa koyarak Hebo'ya gönderdiler. Yatak kısa zamanda battı, kadını Hebo taşıdı.

Hebo'ya kadın bulmak, Savaşan Devletler (MÖ 475-221) Dönemi'ne kadar süren bir gelenek oldu. Cang Nehri boyundaki büyücü kadın ve erkekler, her yıl Hebo'ya bir kadın bulmayı para kazanma fırsatına dönüştürdüler. Bir keresinde ilçe hâkimi Şimenbao, böylesi bir evlilikte hazır bulundu. Şimenbao “Kadın yeterince güzel değil. Büyücü Hebo'yu bulup ona daha güzel bir gelin bulmasını söylemeli” dedi. Sonra büyücüyü nehre attı. Bir süre geçti

Luoshen'e Övgü resminden bölüm. Resim, Doğu Jin Hanedanı'ndan (345-406) Gu Kaici'ye ait orijinalinin Song Hanedanı kopyası. Saray Müzesi'nde saklanıyor. Resim, Luoşen ile Üç Krallık Dönemi'nin ünlü yazarı Cao Cî'nin buluşmasını betimliyor.

büyücü dönmedi. Şimenbao “İşleri berbat ettiler. Öbür büyücüler nehire girip el atsinlar” dedi. Bütün büyücüler diz çöküp yalvardılar. Şimenbao böylece Hebo'ya kadın bulma kötülüğünü sona erdirdi. Hebo'nun intikamından korunmak için halka o gün ve her zaman su baskını tehlikesine karşı 12 hendek kazmalarını söyledi.

Çangı Aya Uçuyor

Luoşen'in aşkı, ölümsüzlüğü ve ilahi konumunu yitirmesi onu eninde sonunda ölümle karşı karşıya kalmak zorunda bıraktığı için Yi'nin acısını dindirmedi. Yi ölümsüzlük ilacını aramaya başladı. İlacın Batı Ana Kraliçe'de olduğunu ve onun Kunlun Dağı'nda yaşadığını biliyordu. Cesareti ve muazzam gücüyle yanan tepeleri ve Ruoşui Nehri'ni geçti, Kunlun Dağı'na tırmandı, veba ve cezalandırmayla görevli Batı Ana Tanrıça ile buluştu. İnsan bedenli, dağınık saçlı, kaplan dişli, leopar kuyruklu Tanrıça çok uğursuz bir kadın gibi görünüyordu ama iyi bir yüreği vardı. Yi'nin öyküsünü duyunca onun adına üzüldü ve ona bir ölümsüzlük hapı verdi. Yi çok sevindi. Eve dönüşüce hapı sakladı, yutmak için uygun bir gün seçmeye karar verdi.

Şimenbao, Hebo'ya karı bulma şeklindeki kötü uygulamasına son veriyor.

Sonra beklenmedik bir şey oldu. Yi ile Luoşen'in aşk ilişkisinden çok yaralanan Çangı, kocası Yi'den ayrılmak istedi. Çangı bir gün büyücü Youhuang'a fal baktırdı. Youhuang otlarla bir ayın düzenledi ve Çangı'ya "Zarif bir kadın tek başına uzak batıya gidecek. Yolu karanlık. Fakat emin bir şekilde korkmayacağı uzaklığa ulaşacak. Parlak bir geleceği ve çok sayıda çocuğu olacak" dedi. Youhuang'ın falı Çangı'nın aklını başına getirdi. Çangı eve gitti, ölümsüzlük hapını buldu ve yuttu. Yutar yutmaz aya uçtu.

Çangı'nın bedeni aya varınca değişmeye başladı: Gözleri dışarı pörtledi, boynu ve omuzları birlikte büzüldü, göbeği şişti, sarımsı kahverengine dönen beyaz pürüzsüz derisinde çok sayıda sivilce çıktı. Bağırarak istedi, yalnızca vıraklayabildi. Yürümek istedi, yalnızca yerde adım adım sürünebildi. Güzel Çangı bir anda çirkin bir

kurbağaya döndü. Issız ayda yalnızca bir sinameki ağacı ve sürekli ölümsüzlük iksiri döven beyaz bir tavşan vardı. Youhuang Çangı'yı aldattı mı? Kesinlik hayır. Çangı aya gitti dolayısıyla geleceği parlaktı. Kurbağa bir kerede sayısız yumurta yapabilir, dolayısıyla çok sayıda çocuğu oldu. Belki Tanrı kendi iradesine aykırı olarak ebediyen yaşamak istediği için Çangı'yı cezalandırmıştı.

Ancak bu öykünün başka anlatımları da var. Belli başlılarından biri, Çangı'nın, yalnız tavşanın eşlik ettiği ayın güzel tanrıçası olduğudur.

Karısını ve ölümsüzlük hapını yitiren Yi çaresiz kalır. Çıraklar bulup onlara okçuluk öğretir. Çıraklar içinde en göze çarpan Pangmeng, ustası Yi'den başka herkesi okçulukta yenebiliyordu. Pangmeng dünyanın bir numaralı okçusu olmak için Yi'yi şeftali sopasıyla döverek, büyük kahramanı öldürme ahlaksızlığında bulunur. Yi'nin trajik yaşamının sonu bu olur.

Çangı Aya Uçuyor resmi. Ressam Ren Şuaiying.

Gun, Kudurmuş Suları Uysallaştırdı

Efsaneye göre İmparator Yao 70 yıl tahta oturdu. O yüzden öteki imparatorların karşılaştığından daha çok felaketle karşı karşıya kal-

Şiao Huicu'nun Çangı resmi, Çangı'nın Ay'daki yalnız yaşamını betimliyor.

di. Kuraklık geçtikten sonra Su Tanrısı Gongon'un yol açtığı bir tufan geldi. Gongon, Cuenşü'ye yenildikten sonra canını kurtarmak için kaçar ve derin bir havuza saklanır. İmparator Yao çağında ortaya çıkar ve bütün nehirleri tersine akıtarak tufana yol açar.

İmparator Yao bütün bakanlarına tufanı dindirecek uygun kişiyi bulmalarını söyler. Bakanlar Gun'u önerirler. İmparator Yao, Gun'un görevi başaracağından emin değildir. Çünkü Gun başına buyruktur ama Yao sonunda Gun'u görevlendirir.

Jiang Haiyan'ın bronz heykeli, Dayu'nun Gun'un karnından ejderha biçiminde çıkışını anlatıyor. Vuhan'da Hanjiang kenarındaki Dayu Efsanesi Bahçesi'nde.

Gun, Sarı İmparator'un torunudur. İmparator Yao'nun emrini alınca, büyücü Daming'e falına bakmasını söyler. Daming “Başı olan ama sonu olmayan çok uğursuz bir iş” der. Falın sonucu iyi olmasa da Gun tufanı dindirme görevini kabul eder. Halka barajlar yaptırır ama işe yaramaz. Dokuz yıl boyunca su taşkınlarını kontrol altına almaya çalışır ama çabaları boşunadır.

Gun, endişe içinde kaşlarını çattığı sırada bir baykuş ve bir kaplumbağa ona bir fikir verir: “Gökyüzünde Şirang (geriye kalan toprak) denilen özel bir toprak var. Kendi kendine büyüyebilir. Sadece küçük bir miktarına ihtiyacın var. Suya at, Şirang büyüyecek büyüyecek, yüksek dağlara dönecek. Onunla tufanı durdurmayı başaracaksın.” Gun bunu duyunca sevinç duyar. Gökyüzüne gider ve bir parça Şirang çalar.

Özel toprağı kabaran selin içine atar ve Şirang'ın düştüğü yerde bir parça toprağın yükseldiğini görür. Toprak büyür yükselir ve sel sularını durdurur, nehirleri geri gitmeye zorlar. Sel suları çekilir ve kaçan insanlar evlerine döner.

Gök Tanrı Şirangın çalındığını öğrenince gazaba gelir. Ateş Tanrı, Curon'u Gun'u yakalaması ve Yuşan'da öldürmesi için insan dünyasına gönderir. Gök Tanrı, Şirangı geri alır, tufan yine gelir ve tarlaları bir kez daha sular altında bırakır. Bu İmparator Şun çağına kadar sürer. Büyücü Daming'in sözleri doğru çıkar.

Gun'un cesedi ölümünden sonra çürümez. Gök Tanrı, Gun'un canlanabileceğinden endişelenerek insanları karnını deşmeye gönderir. İnsanlar bunu yapınca, Gun'un karnından bir ejderha çıkar ve göğe yükselir. O ejderha Gun'un oğlu Yu'dur. Gun'un cesedi sonunda üç bacaklı bir kaplumbağaya dönüşür ve Yuşan Dağı'nın altında görünmez olur.

İmparator Yao'nun Ölümü

İmparator Yao, imparatorluk tahtının bilge ve yetenekli bir kişiye ait olması gerektiğine inanıyordu. Oğlu Danyu'nun görevi yapamayacağını düşünür. Yüksek ahlakı ve parlak zekâsıyla tanınan Şun'u tahta tayin eder. Bu sistem Çin tarihinde özel bir rol oynar.

İmparator Yao'ya ölümünden sonra yaygın olarak tapınıldı. Halk onun için çok sayıda mezar ve anıtmezar yaptı. *Şan Hai Jing* ve başka kitaplara göre, Yue Dağı'nda, Di Dağı'nda ve başka yerlerde İmparator Yao mezarları ve anıtmezarları var. Yao'nun anısına çok sayıda tapınak var. En ünlüsü, Şansi ilindeki Linfen'de bulunan Yao Tapınağı'dır. Bugüne kadar halk, bu tarih öncesi çağların efsanevi imparatorunu anmak için törenler düzenledi.

ŞUN ÇAĞININ EFSANELERİ VE DESTANLARI

İmparator Şun, tarih öncesi Çin'inin beş imparatorunun sonuncusudur. İmparator Şun hakkındaki öyküler, çoğunlukla anne babaya saygı, kardeşini korumak gibi aile hayatına odaklanır.

Şun'un Doğumu ve Gençliği

Destanlar, İmparator Şun'un Sarı İmparator'un sekizinci kuşak torunu olduğunu belirtir. Babası Gusou'ydu. Gusou'nun anlamı kör yaşlı adamdır. Bu gerçek adı değildi, kör olduktan sonra böyle isimlendirilmişti. Şun'un annesi Vodeng'di. Gusou ve Vodeng Yaoşu'da (şimdi Şandong ilindeki Juanşian ilçesi) yaşıyordu. Bir gün yağmurdan sonra güneş parladı ve gökte güzel bir gökkuşağı görüldü. Vodeng gökkuşağına hayran kalır ve uzun süre bakar. Gökkuşağının gökyüzü ile yeryüzünün çiftleşmesi demek olduğunu bilmiyordu. Böylece farkına varmadan gebe kalır. Gusou, bebeğin doğumundan bir gece önce rüyasında bir Anka Kuşu'nun Vodeng'in önünde alçaldığını ve ondan oğlunu istediğini görür. Gusou, *Sarı İmparatorun Rüyaları* kitabına bakar. Kitaba göre, böyle bir rüyanın Sarı İmparator'un soyundan yüksek bir konumda bir kişiye işaret ettiğini öğrenir. Gusou çok heyecanlanır.

Şun doğduğunda, İmparator Yao gibi, her iki parlak gözünde iki gözbebeği vardır.

Fakat kısa zamanda Şun'un annesi ölür ve Gusou kör olur. Genç Şun babasına bakmaya başlar. Sonra Gusou ikinci karısıyla evlenir, Şiang isimli bir oğlu ve Keşou isimli bir kızı olur. Gusou, Şun'un rüyasındaki Anka olduğunu düşünür, fakat bir dizi terslik Şun'u sevmemesine neden olur. Buna karşılık küçük oğlu Şiang'ı sever. Üvey annesi ve Şiang, Şun'a kötü davranmak için her fırsatı kullanırlar. Ancak Şun hem babasına hem de üvey annesine saygıda kusur etmez ve onların kötü davranışlarına sessizce dayanır. Kötü davranan üvey kardeşine de bakmaya çalışır. Üvey annesi pek çok kez Gusou'ya Şun'u kötüler ve sonunda onu öldürmeye karar verirler.

Bir gün Şun'a evlerindeki kuyunun suyunun temiz olmadığını, temizlenmesi gerektiğini söylerler. Şun aletler alarak kuyuya iner. Kuyunun suyunu temizler ve birdenbire kendisini tam bir karanlıkta bulur. Gusou ve üvey annesinin, onu öldürmek için kuyunun ağzını kapattığı anlaşılır. Şun çok kederlenir ama ölmeyi beklemekten başka bir şey yapmaz. Fakat onun anne babaya saygısı Gök Tanrı'ya dokunur ve bir mucize gerçekleşir: Aniden komşunun kuyusuna açılan bir kanal görünür. Şun kurtulur ama babası ve üvey annesi onu öldürmeyi yine deneyeceği için eve dönemeyeceğini anlar. Onlara oğullarını öldürme yükünü yüklemeyi istemez.

Şun Lişan'a (şimdiki Şanşi İli Yongji ilçesine yakın) kaçar ve çiftçilik yaparak yaşar. İyi huyluluğu nedeniyle halk onunla komşuluk yapmaktan hoşlanır. Bir yıl sonra yaşadığı yer köy, iki yıl sonra kasaba, üç yıl sonra büyükçe bir kent olur. Onun etkisiyle bütün komşuları nazik ve alçakgönüllü olur.

İmparator Yaodi o sıralarda bilge bir adam arıyordu. Karakterini ve yeteneklerini ölçmek için kızları Ehuang ile Nüying'i Şun ile evlendirir. Şun evlendikten sonra ailesini özler ve iki karısıyla Lişan'dan ayrılarak eve döner.

Aile birleşir. Şun ve iki eşi anne babaya saygı gösterirler, ancak Şun'a zorluk çıkarmak isteyen Gusou'un, üvey annenin ve üvey kardeş Şiang'ın mizacını değiştirmek zordur.

Bir gün Gusou Şun'dan ahırın çatısını temizlemesini ister. Şun kabul eder ve iki karısından kendisine yardım etmelerini ister. Ehuang ve Nüying onu Gusou'nun kötü niyetleri konusunda uyarırlar. Şun “Babama itaat etmek zorundayım. Kötü bir şey olursa, bu onun itibarına zarar verir. Nasıl babama itaat edip aynı zamanda onun itibarını koruyabilirim” diye sorar.

İmparator Şun.

Ehuang ve Nüying, uçan kuş örneğinde bir giysi getirirler ve Şun'a giymesini söylerler. Şun temizlemek için ahırın yüksek çatısına çıkar. Gusou ve Şiang, ahırını ateşe verirler ve kısa zamanda alevler çatıya yayılır. Alevlerle sarılan Şun, çatıdan aşağıya atlar. Giydiği uçan kuş örneğindeki giysi, onu taşıyarak güvenle yere indirir.

Gusou, üvey anne ve üvey kardeş, Şun'u öldürmek için başka girişimler yapar, ama Şun, Ehuang'ın ve Nüying'in yardımıyla hepsinden kurtulur. Şun yine de şikâyet etmez; babasına, üvey annesine, üvey kardeşine nazik ve saygılı davranır.

Şun Tahta Çıkıyor

İmparator Yao, Şun'u sınavdan geçirdikten sonra onun hayırlı bir evlat olduğuna kanaat getirir. Sonra Şun'u hükümet işlerine bakması için görevlendirir ve son olarak bir ormanı geçmesini emreder. Şun, ormana girince kendisini göğün gürlediği, şimşeklerin çaktı-

Çing Hanedanı'ndan Vu Youru'nun Ehuang ve Nüying çizimi (1894).

ğı yağmurun ve fırtınanın içinde bulur, ama korkmaz ve cesaretle ilerler. Yoluna çıkan azgın kaplanlar ve leoparlar, açgözlü çakallar ve zehirli engerekler cesaretini kırmaz. Güven içinde ormanı geçer ve İmparator Yao'nun yanına döner. İmparator Yao tahttan çekilir ve tahtı Şun'a bırakır.

Şun tahta çıkınca, beraberindekilerle ailesini ziyaret etmek için eve döner. İmparator olmasına karşın anne babasına saygı göstermeyi sürdürür. Gusou sonunda Şun'un, rüyasında gördüğü Anka Kuşu olduğunu anlar ve Şun'un kendisinin kötü muamelesini dikkate almayan eylemlerinden etkilenir. Şun'a yönelik acımasızlığı kaybolur, baba ve oğul barışırlar.

Geleneksel Çin yeni yıl resmi, 24 Hayırlı Evlat.

İmparator Şun, kardeşi Şian'ı Youbi Krallığı'nın dükü olarak görevlendirir. Şian da etkilenir ve kötülük etmeyi bırakır.

Jiuyi Dağı'na Gömüldü

İmparator Yao dönemindeki büyük tufan, Gun yatıştırmakta başarısız olduğu için sakinleşmedi. İmparator Şun tahta çıktıktan sonra, Gun'un oğlu Dayu'yu (Büyük Yu) tufanı sakinleştirmeyi sürdürmekle görevlendirir. Dayu, sonunda suları denetim altına almayı başarır. İmparator Şun, ileri yaşında hem yetenekli hem de dürüst Dayu lehine tahttan çekilir.

İmparator Şun barış içinde bir hayat yaşar ve ülkeyi dolaşır. Canvu'ya (şimdi Hunan ilindeki Ningyuan ilçesi) varınca hastalanır ve orada ölür. Kocalarının üzücü ölüm haberini alan Ehuang ve Nüying ağlamaya başlar; gözyaşları döküldükçe irili ufaklı benekleri olan zümrüt yeşili bambular yetişir. Onlar günümüzün benekli bambularıdır.

Şun ölümünden sonra Jiuyi Dağı'nın yanına gömülür. Denilir ki Şun'u koruyan birçok canavar vardı. Vevei içlerinde en ünlü olanı-

dı. Korkunç bir iki başlı ylandı. Birçok insan, sırf ona bakınca öldü. Yunan mitolojisindeki Medusa'nın benzeridir. Medusa'nın saçının her teli ylandı ve onu gören herkes taşa dönüyordu.

24 Hayırlı Oğul, Yuan Hanedanı'na (1206-1368) mensup olan Guo Jujing tarafından derlendi. Hayırlı oğullara ilişkin 24 ünlü eski öyküyü içerir. Sonraları çok okunan bir metin olmuştur.

İmparator Şun Çin'de ahlakçılığın örneğidir. Anne babasına saygılı ünlü evlatları kaydeden kitap *24 Hayırlı Oğul*, İmparator Şun'u ilk sıraya koyar. Onun öyküleri halk arasında sevilir. Şanşi, Şandong, Henan, Hebei ve başka yerlerde Lişan Dağı denilen yerler var ve buralarının insanları, kendi Lişan'larını İmparator Şun'un çiftçilik yaptığı yer olarak görür. Şanşi İli Hongtong ilçesinde bir İmparator Şun tapınağı var. Her yıl orada kurban olayları olur.

DAYU ÇAĞININ EFSANELERİ VE DESTANLARI

Dayu (Büyük Yu) tufan baskınını yatıştıran kahramandı ve bu nedenle imparator oldu. Oğlu  i, ilk Çin hanedanı şia'yı kurdu.

Dayu'nun Doğumu

Dayu'nun doğumu öyküsünün iki anlatısı var. Birincisi, onun Gun'un karnından çıkan bir ejderha olduğudur. İkinci anlatıda, Vençuan'da (şimdi Siçuan'daki Vençuan ilçesi) yaşayan Gun'un karısı Youşen, bir inci yutunca gebe kaldı. Daha sonra nehir kenarına gidince göğsü ansızın açıldı ve Dayu'yu doğurdu. Nehir kenarındaki beyaz taşlara kan sıçradı. Taşlarda şimdi de kırmızı benekler var.

Tufanı Dindirme Emirleri

İmparator Şun, Yu'ya babasının tufanı yatıştırma işini sürdürmesini emretti. Gök Tanrı, tufanı dindirmesinde yardımcı olsun diye Yu'ya sihirli Şirang topağı verdi.

Dayu, Su Tanrısı Gongon'u yenmek ve tufanı sona erdirmek için bütün ilahlarla Maoşan'da ne yapılması gerektiğinin tartışıldığı bir toplantı düzenledi. İlahların planlamalar hakkında konuştukları yer olduğu için Maoşan'a Hujişan denirdi.

Fangfeng dışında bütün ilahlar, tufanı dindirmeyi konuşmak için Huiji Dağı'na zamanında geldi. Fangfeng 10 metre uzunlukta idi, ejderha kafası, öküz kulakları, tek gözü ve tek kaşı vardı. Fangfeng'in kibiri Dayu'yu tedirgin etti, onun idam edilmesini emretti. Fangfeng'in uzunluğu yüzünden cellatlar kafasına ulaşamadı. O nedenle yüksek bir sehpa yapıldı ve cellat onun üstünde durarak Fangfeng'in kellesini uçurdu. Fangfeng'in idam edildiğini gören bütün öbür ilahlar korkudan ürperdi ve Dayu'nun emirlerini çiğnemeye cesaret etmedi.

Dayu ilk olarak tufanın nedenini gidermek için ilahlara Gongon'u kovdurdu. Arkasın-

dan yardımcısı dokuz başlı yılan Canavar Şianliu öldürüldü. Şianliu'nun kanı iğrenç kokuyordu ve döküldüğü yerde hiç ot bitmedi. Dayu, Şianliu'nun kanıyla kirlenen toprağı örtmek için başka yerlerden toprak taşımak zorunda kaldı. Ancak toprak hemen battı, sonra üç kez arka arkaya toprak battı. Dayu orada büyük bir havuz kazdı. Havuzun kenarında, Gök Tanrı'nın Şianliu'yu bastırması için dua töreninin yapılacağı bir sahne inşa etti. Gongon'un başka bir yardımcısı Fuyou, Huai Nehri'nin dibine kaçtı ve kırmızı bir ayıya dönüştü. Ayı daima gülümsüyordu, fakat onunla karşılaşan herkes beylayla karşılaşılıyordu. Bir evin ana odasının dışında görünürse bütün

Dokuz başlı yılan Canavar Şianliu.

Çing Hanedanı'ndan Vang Fu'nun

Şan Hai Jing-Kuzey Denizaşırı'dan...

Jiang Haiyan'ın *Şiangliu ile Savaş* bronz heykeli.
Vuhan'da Hanjiang kenarındaki Dayu Efsanesi Bahçesi'nde.

herkesin ödü kopuyordu, odaya girerse evin reisi ölüyordu. Dayu Şi-ang'ı suya atınca toprak hemen göründü, hatta kimi yerlerde yüksek dağlar çıktı. Fakat yerde su yolu hâlâ kapalıydı. Dayu fikir değiştirir, suyu denize taşıyacak kanallar açmaya başlar. İlk olarak kuzeyde Sarı Nehri halleder.

Orta yaylaları kıvrıla kıvrıla geçen Sarı Nehir, eski çağlardan beri Çinliler için en büyük ve en önemliydi. Efsaneye göre, Sarı Nehir kutsal Kunlun Dağı'nın kuzeybatısından doğar. Kunlun Dağı'ndan çıktıktan sonra Jişi Dağı tarafından nehrin yolu kesildi. Dayu dağın eteğinde büyük bir delik açtı ve Sarı Nehir suyunun Jişi Dağı'ndan kolayca geçmesini sağladı. Deliğe sonraları Şimen denildi. Nehir suyu Şimen'den fışkırdı, geniş tarlaları geçti ve Longmen Dağı'na ulaştı. Eski çağlarda Luliang Dağı ile bağlı olan Longmen Dağı, Sarı Nehrin su yolunu kesti ve bir okyanus oluşturdu. Dayu sihirli güçlerini kullanarak suya yol açmak için Longmen Dağı'nı kesti. Taşkın su Longmen Dağı'nı geçtikten sonra kuvvetli biçimde aşağı doğru aktı. Dağ iki büyük kapı gibi görünüyordu, bu nedenle Dayu ona Longmen Dağı adını verdi. Söylenceye göre, nehirlerdeki ve göllerdeki bütün sazanlar Sarı Nehir'de Longmen Dağı'na doğru şiddetli akıntıya

karşı yüzerdi. Suyun bu kesimini geçebilenler ejderha olurdu, geçmeyi başaramayanlar sazan olarak kalırdı. Longmen Dağı'ndan dışarı fırlayan Sarı Nehir suyu Henan iline girdi ve Dicu Dağı tarafından engellendi. Dayu; Şenmen, Guimen ve Renmen'i (sırasıyla ilahlar kapısı, hayaletler kapısı ve insanoğlu kapısı demek) oluşturmak için bir solukta dağda üç yarık açtı. Bunlara Sanmen (üç kapı) denildi, şimdi Sanmenşia deniliyor. Ondan sonradır ki Sarı Nehir kuzey Çin yaylasını keserek Doğu Denizi'ne aktı.

Dayu Sarı Nehri kontrol altına aldıktan sonra geri kalan nehirleri elden geçirmek için başka yerlere gitti.

Dayu'nun tufanı dizginleme çabalarını betimleyen duvar resmi. Henan, Dengfeng'de Songyang Akademisi Daotong Tapınağı'nda.

Dayu'nun Evlilik Trajedisi

Nehirleri denetim altına almaya odaklanan Dayu, 30 yaşına bastı. Evliliği hakkında bir işaret göstermesi için Gök Tanrı'ya dua etti. O sıra dokuz kuyruklu beyaz bir tilki görüldü. Dayu, tilkinin ne

Çimuşi (kuzey yanı), Henan ili Dengfeng'de, Songşan'ın eteğinde bulunuyor. Destana göre, Dayu'nun karısının oğlu Çi'yi doğurduğu yer.

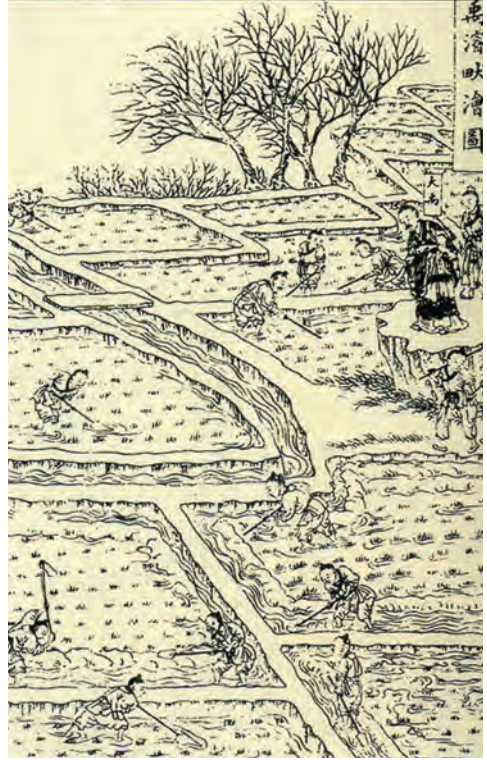
Çimuşi (güney yanı).

anlama geldiğinin ayırımına varmak için dikkatlice düşündü: “Beyaz benim sıradan bir insan olduğum anlamına gelir. Dokuz kuyruk ise ileride imparator olacağımın kehaneti.” Bir zamanlar Tuşan'da söylenen bir halk şarkısı şöyleydi: “Dokuz kuyruklu beyaz tilki tarladan geçiyor. Evime konuk gelen kişi imparator olacak. Eğer benim ailemden evlenirse, aile zengin olacak.” Böylece Dayu Tuşan'a gitti ve Tuşanşı'nın kızı Nüjjiao ile evlendi. Evlendikten dört gün sonra evden ayrıldı, tufanı dizginleme işine döndü.

Sarp Huanyuan Dağı (şimdi Henan İli Yanşı ilçesinde) su yolunu kapatmıştı. Dayu her gün dağı keskiyle yonttu. Karısı Nüjjiao Yüksek Orta Songşan Dağları'nda (şimdi Henan ilindeki Dengfeng ilçesi) yaşıyordu ve her gün Dayu'ya yiyecek gönderirdi. Huanyuan Dağı'nın sert taşları zor yontulduğundan, Dayu dağı deşmek için ayı donuna (kılığına) girmek zorundaydı. Karısının kendisini ayı donunda görmesini önlemek için dağın eteğinde bir davul yaptı ve Nüjjiao'ya yalnız davul sesini duyduğu zaman yiyecek göndermesini söyledi. Nüjjiao kabul etti.

Bir gün Dayu, dađı yontarken bir tař dūřtı ve davula arpıtı, ama Dayu bunu farketmedi ve iřini sūrdūrdū. Nūjiao davulun sesini duyunca kocasına yiyecek gōndermeye gitti ve ayının dađın tepesini kazdıđını gōrdū. Ayının kocası olduđunu anladı. Būyūk utanç duydı ve kaçtı. Dayu karısını gōrdū arkasından kořtı. Nu-jiao gebe olduđu için hızlı kořamıyordu. Songřan Dađı'nın gūney yamacına vardıđında neredeyse kocası yakalayacaktı. O yūzden būyūk bir tařa dōnūřtı.

Dayu karısını yitirdiği için çok kederlendi. Tařa yalvardı “Lūtfen oğlumu bana ver” diye. Sōzler ağzından çıkar çıkmaz taşın arkası yarıldı ve ağlayan bir ocuk dışarı fırladı. Ođlu yarılmış taştan doğduğu için ona yarık anlamına gelen i adını verdi. Tařa da i'nin annesi anlamına gelen imuşı denildi.

Yu ağaç oyması, Dayu'nun kanal açma çalışmasını yōnetme anını anlatıyor.

Būtūn Nehirleri Denetim Altına Alma

Çin'in bir bařka būyūk nehri olan Huai Nehri, Henan ilindeki Tongbai Dađından dođar. Huai Nehrinin Vucii denilen Tanrıřı, çok gaddardı ve sık sık sel tařkınlara yol açardı. Dayu oraya ū kez gitti, fakat sert rūzgārlar ve řiddetli yađmur yūzünden su yolunu aamadı.

Zorluğun arkasında bir ilah olduğunu anladı. O nedenle konuyu soruşturmak için bütün ilahları çağırdı. İlahların yardımıyla Vuci-çi'yi yakaladı. Huai Nehri Tanrısı dev bir maymuna benziyordu. 10 metreden fazla uzunlukta boynu, yüksek bir alnı, yassı burnu ve bir çift ışıltılı altın gözü vardı. Yakalandıktan sonra kaçmak için mücadele etmeyi sürdürdü. Dayu onu boynundan demir bir zincirle bağlamak, burnuna bir altın çan takmak ve Gu Dağı'nın altına hapsedmek zorunda kaldı. Dayu sonra Huai Nehri'ni kazdı ve nehir suyunun denize pürüzsüz akmasını sağladı.

Dayu bütün ülkede ayak izlerini bıraktı ve bütün nehirleri denetim altına almayı başardı. Fakat bütün bedeninde yaralar ve çürükler vardı, tanınmayacak hale geldi. Neredeyse bir deri bir kemik kaldı; avurtları çöktü, ağzı kuş gagasına döndü. Kol ve bacaklarını güçlükle hareket ettirebiliyordu. İki elinde hiç tırnak kalmadı, bacaklarındaki tüyler döküldü. Toprağa yeniden huzur geldi. Dayu ilahları toprağı ölçmekle görevlendirdi ve şu sonuçları elde etti: Doğudan batıya uzunluk 200 milyon 33 bin 500 "li" ve 75 adım (100 milyon 17 bin 750 kilometre ve 125 metreye eşit). Kuzeyden güneye de aynı uzunluk.

İmparator Yao'nun, tufanı denetim altına aldığı için Dayu'yu ödüllendirmesini anlatıyor. Ming Hanedanı ağaç oyma koleksiyonu.

Dayu görevini başardıktan sonra Ruoşui Nehri'ni kağııyla geçti ve Sarı İmparator'un beyaz yeşimler yetiştirdiğı, ilahların toplandığı kutsal Cong Dağı'na tırmandı. Gök Tanrı'ya kurbanlar sundu ve sonra İmparator Şun'un arkasından tahta çıktı. Dayu'nun anıt mezarı Cejiang İli Şaoşing, Hujişan'dadır. Hâlâ orada her yıl Dayu'ya adaklar sunulur.

DiğER EFSANELER VE DESTANLAR

Çin, yukarıda anlatılanların dışında pek çok efsanevi parçayla övünç duyar. Aşağıdakiler en bilinen öykülerin bazılarıdır.

Kuafu Güneşi Kovalıyor

Ş*an Hai Jing'e* göre, güneşin hergün gökteki hareketi bir devin merakını uyandırdı. O dev, İmparator Yan'ın soyunun sekizinci kuşağından ve Houtu'nun torunu Kuafu'ydu. Yabanıl (ürkütücü, vahşi) Kuzey'deki Çengduzaitian denilen dağda yaşardı. Yılanlarla oynamayı severdi. Her kulağında ve iki elinde sarı yılanları vardı. Kuafu uzun boylu, güçlü kuvvetli ve çevikti. Kuş uçar gibi koşardı, kimse onu yakalayamazdı. Zamanla Kuafu rakip bulamaz oldu. Gökte hızlı hareket ettiğini anlayınca, güneşi kovalamaya ve onunla yarışmaya karar verdi.

Üç pençeli kuşa binen güneş, gökte ışıldıyarak batıdaki uzak Yugu'ya doğru uçtu. Kuafu uzun adımlarla onu kovaladı. Bir günlük yarışın ardından güneş günbatımında yavaşça Yugu'ya varırken Kuafu da ulaştı. Kuafu başarısından heyecan ve gurur duydu. Rakibini daha yakından görmek için güneşe girdi.

Beklenmedik bir şey oldu. Kuafu güneşin yanan bir fırın gibi olduğunu bilmiyordu. Aşırı ısıcağa dayanamayınca güneşten çıktı ve

Kuafu Güneşi Kovalıyor. Ming Hanedanı'nın Şan Hai Jing-Kuzey Denizaşırı'sıdan ressam Jiang Yinghao.

Sarı Nehir'e doğru koştu. Bu en büyük nehre varınca, çaresizlik içinde susuzluğunu gidermek için suyunu içti. Fakat bedeni gerçekten de dağ gibi iriydi ve nehrin bütün suyunu içti. Yetmeyince Sarı Nehir'in kolu Vei Nehri'ne koşmak zorunda kaldı. O da hemen Kuafu tarafından kurutuldu. Hâlâ susuzluk hissediyordu, kuzeydeki Büyük Göl'e koştu. Göl, bin "li"yi aşkın çevresiyle çok büyüktü. Dünyanın bütün kuşları çoğalmak ve tüy değiştirmek için oraya giderdi. Kuafu, korkunç susuzluğunu gidermek için yeterince su bulabileceğini umuyordu, ama Büyük Göl çok uzaktaydı ve Kuafu bitkin düşmüştü. Kuzeybatıda göle ulaşmadan öldü ve bastonu yemyeşil büyük bir şeftali ormanına dönüştü.

Kuafu'nun soyundan gelenler, şeftali ormanının batısında Bofu veya Kuafu adında bir devlet kurdular. Kuafu'nun uzun boyluluğunu ve yılanlara düşkünlüğünü kalıtsal olarak aldılar. Hepsini sağ elinde yeşil bir yılan, sol elinde sarı bir yılan tutardı.

Sonra Bofu yok oldu ama ŧeftali ormanı kaldı ve ŧeftali Köyü diye adlandırıldı. Köyün yanında Kuafu Dağı var. Yerel tarihe göre, günümüzde Henan ilinin batısındaki Linbao ilçesinde. Kimi yerliler kendilerinin Kuafu'nun soyundan olduğuna inanıyor.

Yugong Dağları Taşıyor

Lie zi kitabı der ki, bir zamanlar Bei Dağı'nda Yugong (anlamı aptal adam) adında 90 yaşında bir adam yaşırdı.

Evinin önünde, ailesini çok rahatsız eden iki büyük dağ Taihang ve Vangvu vardı. Yugong ailesini topladı ve “İki dağ bize çok zorluk çıkıyor, gelin onları taşıyalım” dedi. Çocukları ve torunları kabul etti.

Aile hemen ertesi gün iŧe girdi. Zayıf olanlar toprağı kazdı, daha g     ler dağı açmak için ta ları balyozladı. Ta ları ve toprağı sepetlere doldurup Bohai Denizi'ne taşıdılar. Gidip gelmeleri yarım yıl aldı, fakat cesur aile yılmadan iŧi sürdürdü. Kısa zamanda komşuları da katıldı. Dul bir kadının süt dişlerini yeni dökme ya ına eri miŧ günü oğlu bile yardım etmek istedi.  alıŧma bütün hızıyla sürdü.

Sarı Nehir'in kıvrımında Cisou (bilge adam) adında bir adam yaşırdı. Aileyi dağları taşımaya çalışırken görünce, Yugong'a ŧ yle dedi: “Ne kadar aptalsınız! Bir ayağınız mezarda. Taihang ve Vangvu dağlarına hiçbir ŧey yapamayacaksınız. Böylesine boşuna bir iŧi neden yapıyorsunuz?”

Kuafu gibi sağ ellerinde yeşil bir yılan, sol ellerinde sarı bir yılan tutan Kuafu ülkesinin insanları. Resim Ming Hanedanı'nın ŧan Hai Jing-Kuzey Deniza ırı'sıdan, ressam Jiang Yinghao.

Şu Beihong'un Yugong Dağları Taşıyor resmi.

Yugong yanıt verdi: “Çok bağnazsınız. Kavrayışınız benim dul komşumun ve çocuğununki kadar iyi değil. Ben ölsem bile çocuklarım var, çocuklarım ölünce de torunlarım duruyor. Ailem büyümeye devam ediyor. Taihang ve Vangvu dağları ise yüksek olsalar da daha yükselmeyecekler. Kararlı olursak kesinlikle iki dağı taşıyabiliriz.” Yugong'un yanıtı Cisou'yu suskun bıraktı.

Elinde yılan olan bir ilah Yugong'un sözlerini duyunca, Yugong'un kazısının Dağ Tanrısı'nın yerini harap edeceğinden endişe duydu. O nedenle hemen konuyu Gök Tanrı'ya bildirdi. Gök Tanrı dağların kendi kararıyla taşınması yönünde hareket etti. Kua'eşi'nin oğulları olan iki dev dağları taşımaları; birisini Sucou'nun doğusuna, öbürünü Yongcou'nun güneyine yerleştirmeleri için gönderdi.

Sığırtaç ve Vega (Mavi Yıldız)

Eski çağlarda aileden kopup ayrı yaşayan iki kardeş vardı. Büyük kardeş verimli tarlalar ve ev edindi, küçük kardeş ise sadece bir inek edindi. Daima inekle birlikte olduğu için Sığırtaç denildi.

Bir gün inek ona, ay takviminin yedinci ayının yedinci gününde perilerin insan dünyasına geleceğini söyledi. Eğer bir perinin entarisini alabilirse, onunla evlenebilirdi. Akşam Sığırtaç göle gitti ve çalıların içine gizlendi. Biraz sonra gökyüzü sarayının kapıları açıldı ve yedi peri göle uçu. Entarilerini çıkardılar, göle atlayıp yıkanmaya başladılar. Sığırtaç entarilerden birini aldı ve sakladı. Banyodan

Geleneksel Çin yeni yıl resimlerinde Sığirtmaç ve Vega (Mavi Yıldız).

sonra periler entarilerini giydiler ve gökyüzüne geri uçtular, ama en genç peri entarisini bulamadı ve uçup gidemedi. Sığirtmacı kendi entarisiyle gördü ve onunla evlendi. Anlaşıldı ki peri, Gök Tanrının gökte güzel bulutlar yaratmakla görevli yedinci kızı Vega (Mavi Yıldız) idi. Vega sihirli güçlerini kullanarak tam donanımlı bir ev yaptı ve Sığirtmaçla birlikte yaşamaya başladı. Birbirlerini çok seviyorlardı. Sonra Vega biri oğlan biri kız iki bebek doğurdu. Mutlu bir yaşam sürdüler.

Ne yazık ki Gök Tanrı ve karısı Batı Ana Tanrıça, Vega'nın Sığirtmaçla evlendiğini duyunca çok öfkelenildi. İlahi askerleri Vega'yı kalayıp gökyüzüne geri getirmek için gönderdiler. Sığirtmaç ineğin

yardımla oğlunu ve kızını iki sepete koyup onları taşıyarak karısının peşine düştü. Sığirtmacın Vega'yı yakalamak üzere olduğunu gören Batı Ana Tanrıça, altın saç tokasını aldı; Sığirtmacı Vega'dan uzak tutacak kükreyen bir nehir yarattı. Karı koca nehrin karşı yakalarında birbirlerine bakıp gözyaşı döktüler. Daha sonra Samanyolu'nun iki tarafındaki takımyıldızlarda Altair (El Tayr) ve Vega (Mavi Yıldız) yıldızlarına dönüştüler.

Ay takviminin sonraki yedinci ayının yedinci gününde pek çok saksagan gökyüzü nehrine uçarak, Sığirtmac ile karısının birleşmesi için bir köprü oluşturdular. Güçlü aşklarının merhamete getirdiği Gök Tanrı, her ay takviminin yedinci ayının yedinci gününde bir araya gelmelerine izin verdi.

Liang Çide'nin Saksağan Köprüsünde Buluşma tablosu

EKLER

~.~

EK 1

ÇİN EFSANELERİ VE DESTANLARINDAKİ ANA KARAKTERLER

Pengu

Dünyanın yaratılışı Tanrısı. Yeryüzündeki her şey onun ölümünden sonra var oldu.

Nüva

Yaratıcı, İnsanı Koruma Tanrıçası, Evlilik Tanrıçası. İnsanı kilden yarattı, gökyüzünü renkli taşlarla onardı.

Fuşi

Tanrı Leize'nin oğlu ve insanoğlunun atası. Nüva'nın kocasıydı. Birlikte insanı çoğalttılar. Bir başka söylenceye göre, Fuşi Nüva'nın kardeşiydi, fakat sırf insanı türetmek için onunla evlendi. Fuşi sonra Doğu Gök İmparatoru oldu. Yardımcısı Ağaç Tanrısı Guomang idi. Doğu gökyüzüyle ve baharla görevliydi.

Yandi

Diğer adı Şınon olan Yandi, Tarım ve Tıp Tanrısı'ydı. Sonra Güney Gök Tanrı oldu. Yardımcısı Curon idi. Güney gökyüzüyle ve yazla görevliydi.

Huangdi

Yandi'yi ve Çiyou'yu bir dizi savaşta yendi ve Orta Gök Tanrı olarak en yüksek makamı elde etti. Çekirdeğinde kendisinin bulunduğu düzeni kurdu. Karısı Leizu ipekböceği yetiştiren ilk kişidir.

Şaohao

Huangdi'nin oğlu ve Batı Gök Tanrı olarak batı gökyüzünden ve sonbahardan sorumluydu. Yardımcısı oğlu Altın Tanrısı Ruşou idi.

Cuenşü

Kuzey Gök Tanrı ve Huangdi'nin torunuydu. Başta kuzey gökyüzü ve kış ile görevliydi. Sonra Huangdi'nin arkasından Orta Gök Tanrı oldu.

Dijun

Büyük Gök Tanrı. Karısı Şihe ile 10 güneşi, öbür karısı Çangşi ile 12 ayı yaptı. Güneşler aynı anda görününce felakete yol açtılar. Kahraman Yi dokuzunu vurarak düşürdü. Diku'nun karşı tipidir.

Batı Ana Tanrıça

Ölümsüzlerin meskeni Kunlun Dağı'nda yaşardı. Salgın hastalıklardan ve cezalandırmadan sorumluydu. Bir kez güneşleri düşüren Kahraman Yi ile Kunlun Dağı'nda buluştu ve onu ölümsüzlük hapıyla ödüllendirdi.

Çiyou

Çin mitolojisindeki en korkunç tanrı. Öküz başı, insan bedeni vardı. Bir zamanlar Yandi'nin yardımcısıydı. Onun yenilgisinden sonra Huangdi'nin yardımcısı oldu. Daha sonra İmparator Huangdi'ye isyen etti ve arkasından öldürüldü.

Gongon

Ateş Tanrısı Curon'un oğlu ve Yandi'nin beşinci göbek torunu. Su Tanrısı'ydı. Cuenşü ile anlaşamadığı için onun Orta Gök Tanrı tahtını elde etmek istedi. Cuenşü ile savaştı. Önde gelen iki yardımcısı Şi-angliu ve Fuyou idi. Başarısız olunca kendisini Bucou Dağı'na fırlattı.

Şingtian

Başta Yandi'nin yardımcısıydı. Huangdi tarafından yönetilmek istemedi ve tahtını almak için onunla savaştı. Yenildikten sonra kellesi uçuruldu, ama o meme uçlarını göz, göbeğini ağız gibi kullanarak büyük baltasını ve kalkanını sallamayı sürdürdü.

Vuşan Tanrıçası

Yandi, kızı Yaoji'yi ölümünden sonra Vuşan Tanrıçası yaptı.

Cingvey

Yandi'nin küçük kızı Nuva denizde boğuldu ve Cingvey denilen kuş dönüştü. Denizi kendi çabasıyla doldurmaya karar verdi.

Nüba

Huangdi'nin kızlarından biri ve tanrıça. Bir keresinde (zamanlar) babasının, Çiyou için savaşılan Fengbo ve Yuşi'yi yenmesine yardım etti. Savaş sırasında tanrıçalıktan gelen sihirli güçlerini yitirdi ve gökyüzüne dönemedi. Bulunduğu yerde kuraklık oluyordu.

Cangjie

Huangdi'nin bir yardımcısıydı. Çin yazı karakterlerini icad etti ve sonra özel tarihi kaydeden resmi tarihçi oldu.

Diku

Cuenşü'nun oğlu, Huangdi'nin torununun oğludur. Babasının ölümünden sonra imparator oldu. Beş kadınla evlendi. Sonra Şang ai-

lesinin atası Çi, Cou ailesinin atası Houji ve İmparator Yaodi gibi çok parlak kuşakları oldu.

Ebo

Diku'nun en büyük oğlu. Küçük kardeşi Şişen ile kavga etti. Babası onu doğuda Şangçiu'ya gönderdi. Gökyüzünden ateşi çaldı ve insanlara getirdi.

Zigu

Diku'nun kızı. Öldükten sonra tanrıça oldu. İpekböceği yetiştiriciliğinin sonraki yıl iyi olup olmayacağını haber veriyordu.

Panhu

Yao ve Şe milliyetlerinin atası. Eşsiz bir köpek ilahtı. Diku döneminin savaşlarında yararlık gösterdi ve Diku'nun kızıyla evlendi. Çift balta girmemiş dağ ormanlarında yaşadı. Onlardan olan kuşaklar sonraları Yao ve Şe milliyetlerini oluşturdu.

İmparator Yao

Diku ile Çingdu'nun oğlu, Sarı İmparator'un torununun oğludur. Olağanüstü erdemleri olan bir bilge ve tarih öncesi çağların büyük imparatoruydu. Yönetimi sırasında 10 güneşin aynı sırada gökte görünmesi ve kuraklığa neden olması belasıyla karşı karşıya kaldı. Okçu Yi'yi güneşleri vurmaya gönderdi. Kuraklığın arkasından Su Tanrısı Gongon'un yol açtığı tufanla karşı karşıya kaldı ve suyu denetim altına alması için Gun'u gönderdi. Gun başarısız oldu. İmparator Yao tahtı yüksek ahlakı ve dehasıyla tanınan Şun'a bıraktı.

Yi

Okçuluk ustası ilahtı. 10 güneşe ders verme ve dokuzunu vurup düşürme emrini aldı. Ayrıca insanoğluna zarar veren canavarlarla savaştı, fakat Tanrı ilahlık konumunu yürürlükten kaldırdı. Bunun

üzerine Yi insan dünyasında yaşamak zorunda kaldı. Kunlun Dağı'na Batı Ana Tanrıça'yı görmeye gitti ve ölümsüzlük hapını aldı. Ancak karısı Çangı hapı çaldı, Yi insan dünyasında kalmaya mahkûm oldu. Daha sonra çırağı Pangmeng tarafından aşağılık biçimde katledildi ve yaşamı trajik biçimde son buldu.

Gun

Sarı İmparator'un torunudur. İmparator Yao'dan tufanı dindirme emrini aldı. Gökyüzüne giderek tufanı durdurmak için Şirang özel toprağından bir parça çaldı. Tanrı, Ateş Tanrısı Curon'u Gun'u öldürmek ve özel toprağı geri getirmek için gönderdi. Tufan geri döndü ve tarlaları bir kez daha su altında bıraktı. Tanrı, ölümünden sonra insanlara Gun'un karnını yardırdı. Karnından bir ejderha çıkarak göğe yükseldi. O ejderha Gun'un oğlu Dayu idi.

Çangı

Gökyüzünde ölümsüz bir yaşam süren Yi'nin karısı Çangı, Yi ile birlikte insan dünyasına geldi. Sonra ölümsüzlük hapını aldı ve aya uçtu. Beyaz bir tavşanın eşlik ettiği yalnız Ay Tanrıçası oldu.

İmparator Şun

Destana göre Sarı İmparator'un sekizinci göbek torunu olan İmparator Şun, asil fikirli kişiye bir örnektir. Babası, üvey annesi ve küçük kardeşi ona çok kötü davrandılar ve birçok kez onu öldürmeye kalkıştılar. Şun, yine de hiçbir şey olmamış gibi onlara iyi davrandı. Evden kaçmak zorunda bırakıldı. Tahtın varisi olarak seçildi ve İmparator Yao'nun iki kızı Ehuang ve Nüying ile evlendi. Sonra yeniden ailesiyle bir araya geldi, babası ve küçük kardeşi etkilendi. Bir dizi sınavdan sonra İmparator Yao'nun arkasından tahta çıktı. Dayu'yu tufanı dindirmeye gönderdi ve sonunda başarı kazanıldı. İmparator Şun son yıllarında iktidarı Dayu'ya bıraktı ve ülkede gezintiye çıktı. Ancak yazık ki yolculuk sırasında hastalanarak öldü.

Dayu

Gun'un oğlu, tufanı dizginleyen kahraman. İlahlara Gongon'u kovdurttu ve yardımcısı Şiangliu'yu öldürdü. Fikir değiştirerek suyu denize taşıyacak kanallar açtı. Sarı Nehri, Huai Nehri'ni ve öteki nehirleri denetim altına aldı. Çok çalışkandı, dokuz kez geçmesine karşın evine hiç dönmedi. Dağı daha hızlı yontmak için ayı donuna (kılığına) girdi ve karısı Nüjiao tarafından görüldü. Nüjiao kaçtı, Dayu tam yakalayacakken önünde büyük bir taşa dönüştü. Taş yarıldı, içinden bir oğlan çıktı. Oğlan, ilk hanedan Şia'nın kurucusu Çi idi. Dayu, tufanı dizginledikten sonra İmparator Şun'un arkasından tahta çıktı.

Kuafu

İmparator Yan'ın sekizinci göbek soyundan ve Houtu'nun torunu. Yeryüzü Tanrısı, dev ve iyi koşucu. Yarıştta Güneş'i yakaladı. Güneşe yakın olduğu için aşırı ölçüde susadı ve sonunda kuzeybatıdaki yabanıl topraklarda öldü. Bastonu büyük ve gür şeftali bahçesine dönüştü. Soyundan gelenler Kuafu denilen ülkeyi kurdular.

EK 2

ÇİN HANEDANLARININ KRONOLOJİK TABLOSU

Paleolitik Dönem	Yaklaşık 1 milyon 700 bin-10 bin yıl önce
Neolitik Çağ	Yaklaşık 10 bin-4 bin yıl önce
Şia Hanedanı	MÖ 2070-1600
Şang Hanedanı	MÖ 1600-1046
Batı Cou Hanedanı	MÖ 1046-771
Bahar ve Sonbahar Dönemi	MÖ 770-476
Savaşan Devletler Dönemi	MÖ 475-221
Çin Hanedanı	MÖ 220-206
Batı Han Hanedanı	MÖ 206-MS 25
Doğu Han Hanedanı	25-220
Üç Krallık	220-280
Batı Jin Hanedanı	265-317
Doğu Jin Hanedanı	317-420
Kuzey ve Güney Hanedanları	420-589
Sui Hanedanı	581-618
Tang Hanedanı	618-907
Beş Hanedan	907-960
Kuzey Song Hanedanı	960-1127
Güney Song Hanedanı	1127-1279
Yuan Hanedanı	1206-1368
Ming Hanedanı	1368-1644
Çing Hanedanı	1616-1911
Çin Cumhuriyeti	1912-1949
Çin Halk Cumhuriyeti	1949-...

